

מחברת
ד"ר רות

דבר השמיטה

פסקים והוראות וזמני חלות דיני שביעית,
דיעות ופרטים נחוצים בעניני שביעית,
רשימת ידקנים וחגיות שומרי שמיטה

בהשגחת הבד"ץ
ירושלים
יצדה החדש

מחברת
ד"ר רות

מחברת
ד"ר רות

מחברת
ד"ר רות

מחברת
ד"ר רות

חדש! מערכת הודעות קוליות עדכוני כשרות

להצטרפות לקבל צינתוק

נא להתקשר לטלפון - 0733-838-200 שלוחה 8

לאחר ההצטרפות נא לשמור את מספר הטלפון ברשימת אנשי הקשר

לשמיעת ההודעות יש להתקשר לטלפון 0733-838-200 ולהקיש שלוחה 6

הוצאת
מס' 1

דבר השמיטה

פסקים והודאות וזמני חלות דיני שביעית,
ידיעות ופרטים נחוצים בעניני שביעית,
רשימת ידקנים וחנויות שומרי שמיטה

בהשגחת הבר"ץ
ירושלים
הוצאת החברה

הוצאת החברה

ירושלים

מס' 1000

מס' 1000 + מס' 1000

תוכן הענינים - דבר השמיטה

19	מבוא
25	סקירה על פעילות ועד השמיטה משך י"ב שמיטות העצל"ט
57	וזה דבר השמיטה - ההכנות לקראת שמיטה תשפ"ב
75	פסקים הוראות ודיני שביעית ממרנן הגה"צ הבד"צ
82	רשימה וטבלה גידולי קרקע
118	ידיעות נחוצות בעניני כשרות ארבעה מינים ורשימת משווקי ד' מינים
124	ידיעות נחוצות ומקורות אספקה פירות וירקות בשנת השמיטה
136	רשימת ירקני שמיטה
148	רשימת סיטונאים/משווקים פירות וירקות בהשגחת הבד"צ
149	רשימת משווקי ירקות עלים מגידול מיוחד באישור הבד"צ
150	רשימת חנויות פיצוחים/קטניות בהשגחת הבד"צ

בית דין צדק שע"י העדה החרדית

בניני זופניק, רח' שטראוס 26 א' ת.ד. 5006 עיה"ק ירושלים ת"ו

מידע
חיוני

בערבי חג ובחזה"מ אין קבלת קהל
בחנוכה ובתעניות אין קבלת קהל אחה"צ

ישיבות הביד"צ בירושלים

ימים א'-ה' אך ורק אחר הצהריים: בין 7.00-5.00

לפי תיאום מראש במזכירות

טל' 02-6236550 פקס: 02-6221317

מחלקת רישום נישואין:

ימים א'-ה' לפנה"צ: בין 1.30-11.15 אחה"צ: בין 7.15-5.30

טל': 02-6252808 פקס: 02-6246345

נא לשים לב לשילוט בסביבות הבנין

רישום נישואין בבית שמש

בבית הוראה רח' רבי אלעזר 47

ימים א,ד 8:00-6:30 בערב

ועד הכשרות

ימים א'-ה' לפנה"צ בין 2.00-10.00 ובין 6.00-3.00 אחה"צ

טל' רב קווי : 02-6700200 פקס: 02-6254975

ועד מפקחי סת"ם ותשמישי קדושה

בימים א-ה: בין 4.00-12.00

טל' 02-6700260, פקס: 02-6233892

דבר השמיטה
• תשפ"ו •

ועד השחיטה

ימים א' - ה' בין 5.00-8.00 בערב

טלפון: 02-6232335 פקס: 02-6509797 למקרים דחופים: 053-3102789

לשאלות הלכתיות בלבד בעניני שחיטה
רבני הוועד:

הרה"ג רבי שלמה יהודה הירש שליט"א..... 053-3102768
הרה"ג רבי חיים יוסף בלויא שליט"א..... 053-3100130
הרה"ג רבי שמואל ברנדסדורפר שליט"א..... 053-3113421
הרה"ג רבי אהרן ברנדסדורפר שליט"א..... 050-4153875
הרה"ג רבי בן ציון בייער שליט"א..... 053-3181922

ועד העירובין

לשאלות ובירורים בנוגע לעירוב שע"י הבד"ץ
בירושלים בית שמש, מירון
072-3372293

ועד הפיקוח ההלכתי להשקעות ופיננסים

מענה לשאלות בימי שני ורביעי 7:30-9:30 בערב
מענה טלפוני בכל יום בין השעות 2:00-8:00
טל' 02-6700202 פקס 02-6233892

בית הוראה "נחלת בנימין" לכשרות הסת"ם

בביהמ"ד ירושלים- געציל'ס שוהל
רח' חיי אדם 36 פינת שערי משה (מאחורי בנות ירושלים)

יום ראשון 1:15-2:00
הגאון הגדול רבי יהודה פישר שליט"א חבר הבד"ץ

ימים ב, ג, ה, 4:15-5:15 אחה"צ
הרה"ג רבי עקיבא משה שיינברגר שליט"א

ימים ב, ה, 1:15-2:00
הרה"ג רבי ישראל בלוי שליט"א

בית הוראה "זכרון אברהם" לכשרות סת"ם בבית שמש

בבית המדרש פרושים רח' אבא שאול 5 בית שמש
ביום שלישי 10:00-10:45 בערב
הרה"ג רבי יו"ט ליפא ניהוז שליט"א

מידע
חינוכי

דבר העמיתה
תשפ"ב •

בית ההוראה המרכזי "מנחת יצחק"

שע"י העדה החרדית, ירושלים ת"ו

מידע
חינוכי

לשמו ולזכרו של רבינו מרא דארעא קדישא
מין הגאב"ד רבי יצחק יעקב ווייס זצוקללה"ה, בעל ה"מנחת יצחק"
רח' ישעיהו 20, פינת רח' פרס, ירושלים ת"ו
הכניסה לגברים מרח' פרס. הכניסה לנשים מרח' ישעיהו (מבנין המגורים אין כניסה)
סניף עזרת תורה בביהמ"ד "ויואל משה" דסאטמאר, רח' אבן האזל 24

זמני קבלת קהל:

בימים א'-ה' בין השעות: 8:45 בבוקר עד 7:30 בערב בחורף, ובקיץ (עד ר"ה) עד 8:00
בערבי חג / בערב פורים ובחזה"מ אין קבלת קהל, בחנוכה ובתעניות אין קבלת קהל אחה"צ

הרה"ג רבי **עקיבא משה שיינברגר** שליט"א - 8:45-9:45 טל' 5381265

הרה"ג רבי **אברהם דוב ליטמאנאוויץ** שליט"א - 9:45-11:00 טל' 5829735

הרה"ג רבי **ישראל בלוי** שליט"א - 11:30-12:30 טל' 5376042, נייד 052-7616042

הגאון הגדול רבי **אברהם יצחק אולמאן** שליט"א, חבר הביד"ץ - 12:45-1:30

הרה"ג רבי **אהרן** (בהגר"י זללה"ה) **פישר** שליט"א - 1:30-2:30 טל': 5381798,
נייד: 052-7611798

הרה"ג רבי **אהרן סאמעט** שליט"א - 2:30-4:00 טל': 5381886, נייד: 052-7626071
וכן עונה בביתו ברח' מהרי"ט אלגאזי 18
כל יום בין השעות 10:00-11:00 לפנה"צ, ובערב 7:15-6:15

הרה"ג רבי **צבי ריבלין** שליט"א - 4:00-6:00 טל': 5826672, נייד: 053-3158266

הרה"ג רבי **יהושע אשר כהנא** שליט"א - 7:30 - 6:00 ובקיץ עד 8:00
טל': 5370325, נייד 053311655

במידה ואחד הרבנים לא הגיע, ניתן להתקשר לרבנים בטלפון בביתם.

שרות קבלת קהל לשעות הלילה לשאלות נחוצות בלבד:

החל מהשעה 11.00 עד 3.00 בלילה

יש להתקשר למספר: 02-6222779

אם הקו תפוס, אנא נתק ותתקשר שוב אחרי 2 דקות
בו ניתן לשמוע במענה הקולי את שם ומס' הטלפון של הרב העונה באותו לילה.

במקרה של תקלה ניתן להתקשר: לפל' 053-3100057

לתלונות במשך היום ניתן להתקשר גם לטל': 02-5381523

דבר השמיטה
• תשפ"ו •

זמנים מיוחדים לקבלת קהל בערב שבת קודש:

הרה"ג רבי **אהרן פישר** שליט"א..... בביתו רח' בירנבוים 5 שכו' זכרון משה
0527611798 02-5381798 נייד

הרה"ג רבי **אברהם דוב ליטמאנאוויץ** שליט"א..... 10:00-11:00, בבית ההוראה מנחת יצחק

הרה"ג רבי **יצחק אייזיק כהנא** שליט"א..... 12:00-1:00, טל': 6289050, רח' בהר"ן 25

הגאון הגדול רבי **נתן קופשיץ** שליט"א..... דומ"צ, ביהכ"נ אהל אברהם רשב"ם 9
בחורף: 11.00-12.00, בקיץ: 11.30-12.30

הרה"ג רבי **עקיבא וואזנער** שליט"א..... בין השעות 1.30-2.30 בביתו שאול המלך 33

במידה ואחד הרבנים לא הגיע, ניתן להתקשר לרבנים בטלפון בביתם.

היכל הוראה שע"י העדה החרדית "משכן צבי" בביהמ"ד "ויואל משה" ד'סאטמאר רח' אבן האזל 24

הרה"ג רבי **שמעון יצחק שלזינגר** שליט"א..... בימים א-ה בין השעות 9:00-10:00 בבוקר

הרה"ג רבי **משה זאב זורגר** שליט"א..... בימי א,ג, בין השעות 1:30-2:30

הרה"ג רבי **שלמה יהודה הירש** שליט"א..... בימי ב,ד,ה, בין השעות 1:30-2:30

הרה"ג רבי **יעקב דוד הלברשטאם** שליט"א..... בימי א-ה בין השעות 2:30-3:30 אחה"צ

הרה"ג רבי **צבי ארי' זארגער** שליט"א..... בימים א-ה בין השעות 3:30-4:30 אחה"צ

הרה"ג רבי **עקיבא וואזנער** שליט"א..... בימים א-ה בין השעות 4:30-5:30
אחה"צ (בקיץ בין השעות 6:30-7:30)

מידע
חינוכי

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

הרבנים הגאונים מורי ההוראה
של העדה החרדית פעה"ק **ירושלים** ת"ז
העונים בביתם לשואלים דבר ה' זו הלכה

הרשימה לפי סדר א"ב של השכונות בירושלים

מידע
חינוכי

ארזי הבירה:

הרה"ג רבי **חיים יוסף בלוי** שליט"א. רח' שמואל הנביא 54 ב' / 5823520 נייד 053-3100130

בית ישראל:

הגאון הגדול רבי **יעקב מענדל יורוביץ** שליט"א, חבר הבד"ץ..... רח' רייכמן 43 5828232

הרה"ג רבי **אשר זעליג סאמעט** שליט"א..... רח' רפפורט 32 5823524 נייד 053-3182948

הרה"ג רבי **אברהם צבי פפנהיים** שליט"א..... רח' רפפורט 31 5810845 נייד 054-8477813

הרה"ג רבי **נתן גוטליב** שליט"א..... רח' חיים עוזר 25 נייד 053-3121571

בר אילן - ירמיהו:

הרה"ג רבי **אליעזר ניהוז** שליט"א..... רח' ירמיהו 4/7 02-5373531

בתי הורודנא:

הגאון הגדול רבי **יהודה פישור** שליט"א חבר הבד"ץ..... רח' דוד ילין 55 / 5381549

[אחה"צ משעה 4.30-8.30 בישיבת מיר בהיכל ביהמ"ד הגדול].....

בתי וורנר:

הרה"ג רבי **מאיר סירוטה** שליט"א..... רח' חסד לאברהם 12 / 6283638 נייד 053-3100047

ובבית שמש אחה"צ משעה 7:00-3:15.....

גאולה - יחזקאל:

הרה"ג רבי **גבריאל נויפלד** שליט"א..... רח' עמוס 3 טל' 5381669 נייד 052-7636708

הרה"ג רבי **ישראל בלויא** שליט"א..... רח' יחזקאל 15 טל' 052-7616042 נייד 5376042

משעה 9:00-10:00 בערב.....

הרה"ג רבי **שלום אליעזר פיליפ** שליט"א..... רח' עמוס 7 טל' 02-5380103

גבעת משה: (גוש 80)

הרה"ג רבי **שלמה גשטטנר** שליט"א..... רח' אהלי יוסף 20 / 5380381

הרה"ג רבי **יצחק אריה ווייס** שליט"א..... רח' שמואל ברוכים 9

הרה"ג רבי **יעקב דוד הלברשטאם** שליט"א..... רח' עלי הכהן 3 5370780

הרה"ג רבי **צבי אריה זארגער** שליט"א..... רח' עלי הכהן 27 5375032

הרה"ג רבי **עזריאל שלום גולדשטיין** שליט"א..... רח' עלי הכהן 30 5004510

נייד 052-7149364

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

גבעת שאול:

הגאון הגדול רבי **אברהם יצחק אולמאן** שליט"א, חבר הבד"ץ ורב דגבעת שאול.....
רח' כתב סופר 18 6513397

הרה"ג רבי **שלמה ולדנברג** שליט"א.....רח' כתב סופר 20 6512138 054-8519717

הר-נוף:

הגאון האדיר רבי **משה שטרנבוך** שליט"א, הראב"ד.....רח' קצנלבוין 4 6519610

זכרון משה:

הרה"ג רבי **אהרן פישר** שליט"א.....בימים א-1 בבוקר משעה 9.00-10.00 בדיוק

נייד 052-7611798

מעונו רח' בירגובים 5 פינת רח' סולובייציק, טל' 5381798

כרם אברהם:

הרה"ג רבי **אלכסנדר הלוי הברפלד** שליט"א.....רח' עובדיה 6 5382602, 053-3103509

הרה"ג רבי **שמעון יצחק שלעזינגער** שליט"א.....רח' צפניה 25 טל 5827329

נייד 053-3197130

מאה שערים:

הרה"ג רבי **יצחק אייזיק כהנא** שליט"א.....רח' בהר"ן 15 6289050

הרה"ג רבי **אהרן בראנדסדארפער** שליט"א.....רח' סלנט 20 6245135

הרה"ג רבי **יהושע אשר כהנא** שליט"א.....רח' מאה שערים 9 5370325, 053-3111655

הרה"ג רבי **יצחק רוזנבלט** שליט"א.....רח' עונג שבת 12 / נייד 053-3160060

משעה 2:00 - 1:00 בצהריים בביתו

ומ- 6:00 - 4:00 אחה"צ בביהמ"ד ברסלב במא"ש

הרה"ג רבי **רפאל סאקס** שליט"א.....רח' סלנט 15 6282101

הרה"ג רבי **ישכר דוב פרנקל** שליט"א.....עבודת ישראל 11 5385238 נייד 0583214055

הרה"ג רבי **יואל מינצברג** שליט"א.....רח' בתי ורשא 48 5375980 נייד 053-3158191

הרה"ג רבי **חיים ערנטל** שליט"א.....רח' ישועות יעקב 2 02-5400013

הרה"ג רבי **שמואל ליברמן** שליט"א.....רח' נחום בלכר 5 נייד 053-3172859

מקור ברוך:

הרה"ג רבי **אשר פריימן** שליט"א.....רח' גשר החיים 12 5380984

הרה"ג רבי **עקיבא משה שיינברגר** שליט"א.....רח' רש"י 51 5381265, 053-3181265

הגאון הגדול רבי **נתן קופשיץ** שליט"א, דומ"צ.....ביהכ"נ אהל אברהם רשב"ם 9

בימים א, ג, בין השעות 4.00 - 3.00 אחה"צ ובערש"ק 12.00 - 11.00

נווה צבי ושכונת הבוכרים:

הגאון הגדול רבי **חיים אורי פריינד** שליט"א, חבר הבד"ץ.....רח' יואל 31

הרה"ג רבי **עמרם אופמן** שליט"א.....רח' רבינו גרשם 5 5821998 נייד 053-3100049
 הרה"ג רבי **צבי ריבלין** שליט"א.....רח' בן ציון גול 11 5826672 / 053-3158266
 הרה"ג רבי **יואל דייטש** שליט"א.....רח' אברהם תלמודי 20 נייד 052-7605054

סנהדריה - פאג"י:

הרה"ג רבי **חיים יוסף בלוי** שליט"א.....שיכון פאג"י, רח' אלעשה 3 3:00 - 2:00
 יום ו' 10:00 - 9:00.....
 הרה"ג רבי **עקיבא הלוי וואזנר** שליט"א.....שאול המלך 33 5811498
 כימים א-ו בין השעות 2:30-1:30.....

עזרת תורה:

הרה"ג רבי **משה זאב זארגער** שליט"א.....רח' עזרת תורה 21 5383872
 הרה"ג רבי **שלמה יהודה הירש** שליט"א.....רח' דובב מישרים 12 5003381

רוחמה (דוד ילין):

הרה"ג רבי **אהרן סאמעט** שליט"א.....רח' מהרי"ט אלגזי 18 5381886 נייד 052-7626071
 הרה"ג רבי **יחזקאל לינדר** שליט"א.....רח' מהרי"ט אלגזי 26 5381542 נייד 052-7626025

רמת שלמה (רכס שועפט):

הרה"ג רבי **מתתיהו דייטש** שליט"א.....ז'ולטי 9 5711240

רמות:

הרה"ג רבי **חיים יהודה כהן** שליט"א.....תפארת רמות 84/5 5865923
 הרה"ג רבי **מנחם מענדל פוקס** שליט"א.....רח' מירסקי 37 ק. שומרי החומות / 5870070
 הרה"ג רבי **חיים דוד פריימן** שליט"א.....רח' קויפמן 1 (בן זאב 3) רמות ג' 5867853
 נייד 0533132262.....

שומרי אמונים:

הרה"ג רבי **אברהם דוב ליטמאנאוויץ** שליט"א.....שומרי אמונים 3, 5829735
 הרה"ג רבי **בירך יהודה היימליך** שליט"א.....רח' שומרי אמונים 4 / טל' 5828885
 הרה"ג רבי **נחמן נתן וינשטוק** שליט"א.....רח' שומרי אמונים 4 כ"ב טל' 050-4139249

שמואל הנביא:

הרה"ג רבי **זאב דייטש** שליט"א.....רח' שמואל הנביא 92 / 054-8406128 נייד 052-7142751

תל ארזה- שיכון חב"ד:

הרה"ג רבי **משה טייטלבוים** שליט"א.....רח' אלקנה 5 / 5376168

בתי הוראה בבית שמש ת"ז

שע"י העדה החרדית

בית ההוראה בקרית רמ"א ורמת בית שמש ב' (זכרון גרשון)

רח' ר' אלעזר 47

בימים א-ה:

הרה"ג רבי חיים אהרן מונדרר שליט"א..... 9:00-9:30

הרה"ג רבי קלונימוס קלמן ווייס שליט"א..... 1:30-2:30

הרה"ג רבי יו"ט ליפא ניהוז שליט"א..... 2:35-3:30

בית ההוראה בשכונת נחלה ומנוחה

בביהמ"ד "קהל חסידים" רח' הרב מבריסק 2 בשטיבל החיצון

בימים א-ה:

הרה"ג רבי מאיר סירוטה שליט"א..... 0533100047 נייד 3:15-4:00

בית ההוראה בשכונת קנה בשם (זכרון אברהם)

רח' אבא שאול (ליד ביהכ"נ פרושים)

בימים א-ו:

הרה"ג רבי יחזקאל אלימלך כהן שליט"א..... 8:15-8:45 בבוקר

בית ההוראה בביהמ"ד קהל חסידים רח' ריב"ל

הרה"ג רבי קלונימוס קלמן ווייס שליט"א..... ימים א.ג.ה. 2:30-3:00

הרה"ג רבי בן ציון בייער שליט"א..... בקיץ 3:30-4:30 ובחורף 3:00-4:00

לבירורים בעניני זמני בתי הוראה בבית שמש בסלולר 053-3122677

שרות קבלת קהל לשעות הלילה לשאלות נחוצות בלבד:

החל מהשעה 11:00 עד 2:00 בלילה

אפשר להתקשר למענה קולי מספר 02-5718085 בו ניתן לשמוע את שם ומספר טלפון של הרב העונה באותו לילה

במקרה של תקלה ולתלונות

אפשר להתקשר רק בשעות היום למס. 052-7698166

מידע
חינוכי

דבר השמיטה
תשפ"ב •

הרבנים הגאונים מורי ההוראה
של העדה החרדית בבית שמש ת"ו
העונים בכתם לשואלים דבר ה' זו הלכה

הרשימה לפי סדר א"ב של השכונות בבית שמש

מידע
חינוכי

יפה נוף:

הרה"ג רבי **חיים אהרן מונדרר** שליט"א..... רח' בן קסמא 2 טל. 9917187 נייד 053-3117187
..... ובביהמ"ד קאסוב רח' בן עזאי 10 בימים א - ה 1:30-2:15 בצהריים

קנה בושם (גבעת ירושלים)

הרה"ג רבי **יהודה ניישלאס** שליט"א..... רח' החיד"א 8 טל': 052-7606050 5829675
..... אחה"צ בביהמ"ד זכרון משה בחניון בן איש חי 1

הרה"ג רבי **יחזקאל אלימלך כהן** שליט"א רח' החיד"א 2/3 טל. 052-7656674 5834826 נייד
הרה"ג רבי **נתנאל בראנדסדורפער** שליט"א..... רח' החיד"א 1/3 טל. 9991847
..... נייד 053-3188988

הרה"ג רבי **אריה לייב וויס** שליט"א..... רח' בן איש חי 65 טל. 053-3148155 נייד 9990059

קריה:

הגאון הגדול רבי **נתן קופשיץ** שליט"א, דומ"צ ורב נחלה ומנוחה.....
..... בביתו רח' הרב מברסק 22 טל': 9919927
..... ובביהמ"ד היכל אברהם חזון איש 13 בצהריים מ- 1:15-1:45 ובערב מ- 8:30 7:30
..... ביום ו' בקיץ משעה 11:00 10:00 ובחורף משעה 10:30 9:30

הרה"ג רבי **מאיר שמעון אולמאן** שליט"א..... רח' מהרי"ל דיסקין 21
טל: 053-3103703 9990450

הרה"ג רבי **שמואל בראנדסדורפער** שליט"א..... רח' הרב מברסק 24
טל. 053-3113421 נייד 9918781

הרה"ג רבי **יו"ט ליפא נייהוז** שליט"א..... רח' מנחת יצחק 12 9919744 נייד 0533119744

קרית חסידים:

הרה"ג רבי **מאיר העלער** שליט"א..... רח' נהר הירדן 10 9995169 נייד 053-3182017

קרית רמ"א:

הגאון הגדול רבי **יהושע ראזענבערגער** שליט"א, חבר הבד"ץ ורב דק' רמ"א.....
..... רח' נהר הירדן 40 טל': 9995499

הרה"ג רבי **ישראל חיים קאהן** שליט"א... רח' רבי יהושע 3 טל. 053-3140401 נייד 9919597
..... אחה"צ בחדרו שבביהמ"ד תולדות אהרן רח' ר' יהושע, משעה 7:30-4:00

הרה"ג רבי **נפתלי צבי רוטנברג** שליט"א..... רח' רשב"י 12, טל' 9999619

הרה"ג רבי **קלונימוס קלמן ווייס** שליט"א..... רח' רבי יהושע 6 טל' 9997867
..... צהריים 3:00-3:45 נייד 053-3197867
..... בערש"ק 11:00-12:30 ובשב"ק כשעה לפני זמן הדל"ג

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

הרה"ג רבי **נתן יהודה סאבאוויטש** שליט"א... רח' הלל 6, טל': 9993414 נייד 054-8426774
הרה"ג רבי **דוב הכהן רבינוביץ** שליט"א רח' מצפה רש"פ 7, טל' 02-9910326 053-3110326
הרה"ג רבי **מאיר נויפלד** שליט"א..... רח' הלל 7 054-8598429 053-3106532

ריב"ל:

הרה"ג רבי **בן ציון ביער** שליט"א..... רח' ריב"ל 30, טל' 053-3181922

רמה ג':

הרה"ג רבי **צבי ליברמנטש** שליט"א..... רח' הנביא עמוס 3 נייד 052-7629289

רמה ד':

הרה"ג רבי **יצחק ברנדסדורפר** שליט"א..... רח' רבינא 12 נייד 054-8525872

חריש:

הרה"ג רבי **יוסף שמואל וואלעס** שליט"א..... רח' ברקת 31 נייד 050-4172327

צפת

הרה"ג רבי **מאיר יארבלום** שליט"א..... רח' מאור חיים 3/3 04-6052010 נייד 0527604445

הרבנים הגאונים מורי ההוראה
של העדה החרדית **בביתר עילית ואחוזת ברכפלד ת"ו**
העונים בביתם לשואלים דבר ה' זו הלכה

נדבורנה 3 בית הכנסת "אוהל נתן" 0527626025

בימים א-ה:

הרה"ג רבי **יחזקאל לינדר** שליט"א..... בצהריים 1:10-2:00, בערב 7:10-8:00
הרה"ג רבי **דוד בטלמן** שליט"א..... בערב 8:00-8:45
..... ובביתו רח' המגיד ממעזריטש 23/2 שכונת הגפן אחה"צ 4:00-7:00
..... וביום שישי: 9:00 11:00 בבוקר 5725524 נייד 053-3128728

אחוזת ברכפלד - קרית מנחת יצחק

הרה"ג רבי **יצחק אייזק כהנא** שליט"א, רב דק' מנחת יצחק..... בביהמ"ד מודז'יץ, רשב"י 21
..... ביום ב', אחה"צ - 7.00 - 6.00

מידע
חינוכי

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

הגעלת כלים

מתקיימת הגעלת כלים ברחבי העיר, במקומות דלהלן:

בשבוע שלפני חג הפסח

ירושלם ת"ו

גאולה ככר השבת..... ליד מקוה אורנשטיין - גם בכל ערב שבת
עזרת תורה..... ליד ביהמ"ד סאטמאר
גבעת שאול..... ליד ביהמ"ד זופניק - גם בכל ערב שבת מברכין
מאה שערים..... ליד השטיבלאך והמקוה
שמואל הנביא..... ליד ביהמ"ד דושינסקיא - גם בכל ערב שבת מברכין
נוה צבי - שמואל הנביא..... ליד ביהמ"ד סדיגורא
שבטי ישראל..... ליד ביהמ"ד תולדות אהרן
מלכי ישראל..... חצר ביהמ"ד הגדול באיאן
סורוצקין..... רחוב סורוצקין 17 בחניה

בית שמש

נחלה ומנוחה..... ליד ביהמ"ד תולדות אהרן
גבעת ירושלים..... ליד ביהמ"ד תולדות אהרן רח' החיד"א
רמה ג'..... ליד ביהמ"ד קול יהודה רחוב יחזקאל
קרית הרמ"א..... ליד ביהמ"ד רמ"א רח' הלל
ליד ביהמ"ד ויזניץ מאנסי רח' רבי יהושע
ריב"ז..... ליד ביהמ"ד נצח ישראל רחוב ריב"ז 16

ביתר

שכונת הגפן גבעה B..... ליד ביהמ"ד באיאן רח' המגיד ממעזריטש 38

בכל ערב שבת בבתי הורנשטיין שכונת גאולה בין השעות 2:00 - 11:30

בערב שבת מברכים

בין השעות 11:00-1:00

שמואל הנביא 52:..... ברחבת המקוה "דושינסקי"
עזרת תורה:..... ביהמ"ד "סאטמאר"
שבטי ישראל:..... ביהמ"ד "תולדות אהרן"

בין השעות 2:00-12:00

גבעת שאול:..... ביהמ"ד נר ישראל "זופניק"

מידע
חיוני

דבר השמיטה
• תשפ"ו •

מקוואות טהרה

הנמצאים תחת פיקוחם של הרבנים ומורי צדק
מטעם העדה החרדית בירושלים ובית שמש

מידע
חיוני

ירושלים

מקוה הורנשטיין:..... בתי הורנשטיין רח' ישעיהו 19, טל': 5385261
מקוה ישראל (זופניק):..... רח' שטראוס 26, טל': 6234791
מקוה אוהל לאה:..... רח' אבן האזל 19, טל': 5388085 נייד 052-7620404
מקוה פאג"י:..... רח' אחינועם 9, טל': 5811977
מקוה רמות 01:..... נרות שבת 613, שיכוני טרגר, בביהכנ"ס, טל. 5865313

בית שמש

מקוה זכותא דרמ"א:..... רח' רשב"י 18 בית שמש, טל': 9996363
מקוה קדושת הבית:..... רח' אור החיים 1 בית שמש, טל': 9991760
טהרת השמש:..... רח' תפארת משה 1 בית שמש, טל': 9919254

רמה א'

מקוה מים חיים:..... רח' נחל לוז 16, טל. 02-5027880

רמה ג' 2

מקוה באר מים חיים - קאמרנא..... רח' מרים הנביאה 14 טל. 072-2555500

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

The background of the entire page is a repeating pattern of golden wheat stalks on a light beige background. In the center, there is a white, vertically-oriented frame with a decorative, scalloped border. At the top and bottom of this frame are small, golden, scroll-like motifs.

דבר
השמיטה

ב"ה מטעם רבותינו כ"ק מרן הגאב"ד והגאון"צ הביד"צ שליט"א

קריאה קדושה

הן קרבה שנת השבע שנת השמיטה

ברכו ה' גבורי נח עושי דברו. במה התחב מדבר וכו' דין חמי' הקליה בור"י כדמו בור"י
ויהי ארנוגא ושתיק יש גבור חיל גדול מזה. (יקרא רבה ליקוט תהלים דמ"ז תת"ס)

לקראת שנת השמיטה הבעל"ט היא שנת תשפ"ב שנה שכולה שבת הארץ כאמור בתורה"ק ושבתה הארץ שבת לדי' וגו' שנת שבתון יהיה לארץ, והיתה שבת הארץ וגו'

הננו מזכירים בזה את אהבנו"י הע"י שומרי תורה ומצוות ע"ד שמירת שנת השבע וקדושתה, כי רבה וגדולה היא עד מאד בכל הדינים ואזהרות הנאמרים בה בתורה וחמורים דברי סופרים וכו' בכללות ופרטות הן בנוגע לשבתות הארץ ככל מלאכות ודיני העבודות האסורות והמותרות והן בנוגע למסחר והפסד פירות שביעית אשר רק לאכלה ניתנו, ולחיוזר מספחיו שביעית, וכן שמור ונעבד, כפי המקובל ע"י גדולי ירושלים, ועפ"י הלכות וקבלות כל גאוני ורבני ומארי דאתרא קדישא הדין זינ"א וכל גאוני בתראי גאוני עולם הפוסקים האחרונים מקודש ומחוי"ל שנקמור דעתם הג' נגד היתר הזמני בהוראת שעה כאשר ידוע ממכר לכל העוסקים בהלכות אלו (כמבואר באריכות בבית הדין ז"ו ונכתבו הגאונים שמה) כמו כן אנו מזהירים בזה כי הירקות והתבואות אשר יורעו על אדמת יהודים אפילו עם "היתר" בשנת השמיטה דהיינו מר"ה דין אסורים ככל שאר מאכלות אסורות כאשר נתפרסם כבר בשמיטות שעברו מגאוני ישראל בארץ"ק ובחוי"ל.

וכאשר בעה"ר רבו המתפרצים העוברים על איסורי שביעית ורוב רובם של גידולי קרקע שבשוק- ורקות, פירות, קטניות, ומיצריהם, - הם של שביעית ותכבד העבודה על יראי ה' להשיג ירקות ופירות ושאר מצרכים חיוניים כשרים ונקיים מאיסורי שביעית, ומחויבים לדאוג בהקדם עוד בערב שביעית להספקת המצרכים החיוניים כאשר רובם ככולם, ואפילו להם ומצות וכו' הם מגידולי הארץ האסורים וכלי התכוננות והתארגנות כהוגן של יראי ה' וחושבי שמו עלולים להיגרם ח"ו מכשולים באיסורים רבים ומחסור במצרכים נחוצים והכרחיים.

לכן בואו ונחזיק טובה להני עסקנים נכבדים העמלים זה עשרות בשנים למען ציבור שומרי השביעית ה"ה ראשי "וועד השמיטה" ו"ועד הכשרות" שעל יד עדתנו החרדית יכב"ץ העוסקים באמונה ובמסירות לאספקת תוצרת כשרה ומהודרת ללא כל חששות אישור בכל ענפי המזון למיניהם ואשר הם הנם מהזרזים לדבר מצוה לדאוג לאספקה כשרה בשביעית וגם יש להם בעז"ה נסיון רב מזה כמו"כ שמיטות שעסקו בעבודת הקודש ואשר בעז"ה ידנו תכון עמם להנהיגם בהוראותינו השמיטות הקודמות וביתרון הכשר ויתר שאת כנדרש וכראוי בהתאם לצרכים המרובים.

הנה גדול כח הרבים משומרי שביעית כי בזכות רבבות היהודים שומרי שמיטה כהלכתה כ"י אפשר בעז"ה להסדיר כל עניני השביעית ביתר יעילות לטובת הציבור החרדי הרחב הע"י.

והנה סידרו כעת בעז"ה רשת של חנויות - ירקות ופירות מיוחדות ברחבי עיה"ק וארה"ק ת"ו העומדות תחת הוראותינו והשגחתנו המלאה המוכרות אך ורק תוצרת כשרה בלי חששות איסורי שביעית ולכן חובה על כל אחד להזהר בקניית ירקות החל מר"ה של שנת השביעית הבעל"ט שלא יכשל בירק שביעית ח"ו ולקנות ירקות ופירות האילו וכו' אך ורק בחנויות שומרי השמיטה שבהשגחתנו וכפי הרשימה שתפרסם מטעם "ועד השמיטה" דעדתנו החרדית.

מחובת הציבור להתלמד כבי"ב "ועד השמיטה" שע"י העדה החרדית ולהוסיף בה ואומץ לעוסקים בעבודת קודש זו שצילחו בסידור הענינים רבי האחריות והחובה לעמוד לימינם בכל נפש ובכל מאד בעבודת קודש זו. ואין מוזרין אלא למזורזין הננו מעוררים בזה לעם ה' בארצנו הקדושה לעסוק בדברי תורה שביעית הלכותיה ודקדוקיה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים כל מצוותיה.

ולכל השומעים יונעם ויתברכו בכל הטוב ברו"ה ובזכות שמירת השביעית נזכה לגאולה שלימה לקיבוץ גלויות ולבנין ארה"ק ע"י משיח צדקנו בב"א מתוך רחמים וחסדים ונזכה למנות שמיטין ויובלות כהלכתן והשי"ת יערה רוח טהרה ממרום מהרה על כל אחד מאחבנ"י לשבוע ולעבוד את ה' ולשמור מצוותיו וחקיו לכל פרטיהן ודקדוקיהם אמנ

הכותבים והחתומים למען התורה וקדושת השמיטה ט"ו לחודש הרמזים אלול תשפ"א ערב שבת לה' פניה"ק ירושלים ת"ז

גם יצחק טוב"ה ווייס רב ואב"ד פניה"ק ת"ז

גם משה שטרנבוך ראב"ד גם אברהם יצחק אולמאן

גם יהושע ראזנבערגער גם יעקב מענדל יאראוויטש גם יהודה במוהגר"י פיישר

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

זהירות מתוצרת "היתר מכירה!"

משווק בחנויות וברשתות השיווק
סלטים תוצרת שביעית "היתר מכירה"
(באריזות דומות לאותם האריזות שבהכשר הבד"צ).

**לכן יש להקפיד היטב לבדוק אם
יש חותמת בד"צ על כל אריזה**

במפעלים רבים יש מחלקה נפרדת למוצרים
בהשגחה מיוחדת לשמיטה
ויש גם מחלקה מתוצרת "היתר מכירה".

**לכן חובה בשנת השמיטה
להקפיד יותר על חותמת הבד"צ
על כל מוצר, בכדי להימנע
ממכשולים ועגמת נפש**

**חותמת הכשרות.
הערובה היחידה לכשרות המוצר!**

הדי

קולות המחרשה, הזריעה והקצירה, הולכים ומתמעטים, הולכים ומבשרות ונעלמים ממרחבי הקרקעות החקלאיות בארץ הקודש, ומבשרות את בואה של שנת השבע הבעל"ט שעומדת לפרוש כנפיה על ארה"ק, כפי שנצטוונו בתורה"ק, במצוות שמיטת קרקעות.

עם פרוס שנת השבע עלינו, תלבש ארץ הקודש בגדי שבת למשך שנה תמימה בפועל, אך השפעתה תשאר עמנו למשך זמן רב לאחר מכן.

אמנם משמיטה לשמיטה, הולכים ונשמטים להם ההיתרים המפוקפקים אשר במאה וחמישים השנים האחרונות הטרידו את מנוחת הארץ עפ"י ציווי תורתנו הק' ובמקום זאת הולכת השמיטה ומשליטה את כוחה על פני מרחבי ארה"ק כדת וכדין בס"ד, אך עדיין השאור שבעיסה מעכב וישנה תוצרת בלתי מבוטלת הנגועה באיסורי שביעית, אשר מאיימת להסתנן אל שווקי המהדרין ומהן אנו צריכים להזהר בשבע עיניים.

בשמיטות האחרונות אנו זוכים לראות כיצד הולכים ומתרבים ציבורים וקהלים חדשים אשר מצטרפים ונמנים גם הם על הציבור הגדול המסתמך אך ורק על שווקי המהדרין שבהשגחת הבד"ץ העדה החרדית בעיה"ק ירושלם אשר מצודתה פרוסה בארבע כנפות הארץ ומעבר להן.

עבורינו ועבור כל המבקשים להסתופף תחת צל ההשגחה המהודרת, תחל איפוא שנת השמיטה לפרוס את כנפיה על פני שנתיים לכל הפחות ואולי אף יותר, ונוכח זאת נידרש לעקוב ולפקוח עין בכל מגוון התוצרת החקלאית, החל מפירות וירקות, וכלה בקטניות ותבלינים ושאר ויטמינים ורכיבים צמחיים, כל סוג ומין וזמני הביעור המיוחדים שלו, כדי להינצל מכל חשש איסור.

וככל שהציבור מתרבה והולך, הדרישה הולכת וגוברת בהתאם להביא בפניהם את כל פרשת השמיטה, הלכותיה, דיניה והשלכותיה על ענף הכשרות ועל של כך באנו עתה, לפרוס בפני הציבור הרחב את משנת הכשרות, אליה התווספו סעיפים ופרטים רבים ושונים, אשר מטבע הדברים מתחדשים משמיטה לשמיטה ואף משנה לשנה.

על רקע השינויים המהותיים המתחוללים לאחרונה בענף החקלאות בארץ,

נוצרים בתורם שינויים מפליגים אשר משפיעים על התוצרת החקלאית הצפויה לנו בשנת השביעית וגם לכך נייחס את דברינו במדריך זה.

מסורת רבת שנים יש לו למדריך זה מטעם 'ועד הכשרות', בהיותו קובץ מכריע בענייני כשרות ושביעית, בשל משקלו הסגולי וההשקעה היקרה בעריכתו והכנתו לאור עולם.

מִן רבינו הגאב"ד בעל ה'מנחת יצחק' זצוק"ל, עמד על כך באופן מיוחד, אשר לצד חשיבות תכניו של המדריך המבוקש והנדרש לעזרת ציבור המהדרין, אף העריך את העבודה הגדולה שהושקעה בעריכתו, וכלשונו:

"וניכרת בהמדריך העמל והיגיעה הרבה שהשקיעו בזה העורכים שיחיו ותועלתם מרובה ונחוץ מאוד לכל שומרי שביעית בארה"ק, חוץ משאר ענייני הכשרות שמבוארים שם, ולהנצל מכל חשש איסורים כמו ערלה וכיוצא בזה, שחרם הרבה מאוד".

בדרך זו ממשיך המדריך גם בימינו ומכיל שני סוגי ידיעות ופרטים: האחד, מופנה ליושבי ארה"ק די בכל אתר ואתר לדעת את חוקי השמיטה פרטיה ודקדוקיה. השני, מופנה לכל קהל שומרי הכשרות למהדרין, אשר לפניו נפרשת כל השמלה, עם התייחסות ספציפית לכל פרי וירק, תבלין או דגן.

כאן המקום לציין כי חלק בלתי נפרד מהמדריך הם ההודעות והעדכונים מטעם הבד"ץ המתפרסמים בקביעות, במהלך השנה וביתר שאת בשנת השמיטה, אשר הציבור נדרש לעקוב אחריהם ולשים לב להוראות הכשרותיות המתפרסמות בו.

למעשה, מלבד הזהירות הנדרשת מתוצרת שביעית במשך שנת השמיטה עצמה, השמיטה ממשיכה ללוות אותנו גם בשנה השמינית, עד שיכלו כל הפירות מן השדה, כל סוג ומין עם זמני הלקיטה שלו ויש לנו לפקוח עין על כך ולשים לב על כך, גם פירות הקיץ וגם פירות החורף. כי אמנם פרי שחנט בשנת השישית (תשפ"א), מותר באכילה גם אם נלקט בשביעית. ברם, על משקל זה, פירות שחנטו בשביעית, חלים עליהם דיני שביעית בכל תוקפם. ואם נעבדו בשביעית, נשארים באיסורם גם אם נלקטו בשמינית.

הירקות לעומת זאת, נמדדים לפי לקיטה, וגם אם נזרעו וגמרו את גדילתן בשישית, לקיטתן בשביעית קובעת את איסורם. בעיה"ק ירושלים קבעו רבותינו מרי דארעא קדישא, להקפיד על איסור שמור ונעבד ולאורם אנו הולכים עד ימינו.

בתבלינים וקטניות, ישנה תקופה נוספת של המתנה, לפעמים אף מספר שנים אחרי השמיטה, עד שיאזלו גידולי שמיטה מהמחסנים. לכך נדרש מעקב מיוחד אחרי כל אחד ואחד מהם והציבור יתוודע על כך דרך הפרסומים מטעם הבד"ץ כדלעיל.

מכל האמור, נקל להבין כי נדרשת לכאן מומחיות חקלאית רבה, בידיעת זמני החנטה והלקיטה של כל סוג ומין, ההלכות הנוהגות וידיעות מעודכנות מהמתרחש

בשווקים. על כך אמונים צוות המשגיחים והמפקחים ועומדים עליהם רבני וועד הכשרות להורות הדרך לילך בה ואת המעשה אשר יעשון.

אחת לתקופת זמן, רבני הבד"ץ יושבים על המדוכה, מפקחים על כל המלאכה ודנים ומכריעים בכל ספק ושאלה העולה מן השטח.

הכרעותיהם של רבותינו, אינם תמיד לפי רוח הזמן הנושבת בשווקים. כך ייתכן שבשעה שהשווקים מוצפים במלאי מסוים, הוא עדיין יחסר משווקי המהדרין של הבד"ץ, וזהו אחד מסימני ההיכר של כשרות מהודרת המקפידה בכל תוקף על כל פרט ופרט ומכורח הדברים נפסלים מינים כאלה ואחרים לזמנים שונים, גם אם הביקוש מטפס ועולה וההיצע בשווקים הכלליים נרחב מאד.

ולכן, כאמור, חלק בלתי נפרד מההקפדה על הכשרות, מוטל על כל ירא ושלם לעקוב אחרי הפרסומים והמודעות מטעם הבד"ץ כדי להתעדכן ולדעת מה מותר ומה אסור.

חשיבות נוספת ישנה למעקב אחרי המודעות והעדכונים מטעם הבד"ץ, בעיקר בגין נסיונות הונאה שונים ומשונים המתרבים לצערנו בשנת השביעית, בעקבות פערי המחירים הנוצרים בשווקי המהדרין ביחס לשוק הכללי והפרוץ. וזהו סימן היכר כידוע, כאשר המוצר מוזל במיוחד ביחס למחירו הרגיל, הרי זה נורת אזהרה בוהקת שיש לשים אליה לב.

מערך הפרסומים והמודעות הרציפות בנושאי כשרות, משרת בראש ובראשונה את מערכת הכשרות של הבד"ץ, על שלל זרועותיה, מפקחיה, משגיחיה, בתחום נוסף שהוא חברות ייצור המזון, שם נדרשת זהירות יתירה ומיוחדת, כאשר שוב התוצרת הפסולה מתדפקת על הדלתות ונסיונות מנסיונות שונים נעשים כדי להסתנן פנימה. מלבד זאת, נוקטים המשגיחים בכל הזהירות הנדרשת להכשרת קווי הייצור מפני בליעות ספיחי שביעית בכלים, בקיטור ובמערכי הייצור האחרים, שלא יישאר בהם שום חשש איסור.

הדבר נכון במערכי ייצור המזון אבל לא רק, כי גם בתעשיות השמנים המעובדים, רכזי פרי, מיצים, ריבות, שימורים, מתעוררים מפעם לפעם נסיונות נואלים להכניס תוצרת שביעית פסולה ואסורה לתוך המערכות הכשרות והמהודרות הסגורות בפניה.

כאן נדרשת זהירות נוספת, בגין המהלך הנפוץ בתעשייה לאחסן פרי או ירק לתקופות ארוכות וממושכות במקפיאים, אשר רק באמצעות מעקב מדוקדק וקפדני אנו מצליחים להמנע מהם.

אחרי שביארנו את הפנים הרבות שיש לתוצרת החקלאית הפסולה, נוכל להתייחס למקורות התוצרת החקלאית הכשרה למהדרין לשנת השמיטה הצפויה: יבול שישית, יבול נכרי ויבול חו"ל.

בכל האמור ליבול שישית, מתעוררת סוגיה כשרותית נוספת שיש לשים עליה

לב, זאת כתוצאה מאחסון התוצרת החקלאית יבול שישית לקראת שנת השמיטה והשמינית שלאחריה, גם לכך אנו ממקדים עירנות מיוחדת בתחום החרקים המתפתחים במרכזי אחסון ומקפידים על שמירה יתירה והשגחה קפדנית, שלא ניכשל בהם חלילה.

ביבול נכרי, נוהגים אנו על פי הכרעת רבותינו הגאונים, כי אין קדושת שביעת בפירות נכרי ולא חלים עליה דיני שמיטה, וכדי לוודא זאת כדת וכדין מתבצעת עבודת נמלים בנושא בעלות הקרקעות החקלאיות של הנכרים בארץ ישראל. כי כדי שאכן נוכל לצרוך את היבול הנכרי, כל התהליך צריך להיות בידי נכרי, ללא יד ישראל באמצע, גם לא בבעלות וגם לא בשום שלב משלבי העיבוד והגידול.

כדי לוודא כי אכן בעלות הנכרי על הקרקע היא וודאית ואמיתית, הקמנו מוקד מיוחד ב'ועד השמיטה' הממפה את כל חלקי הארץ במפות טכנולוגיות מעודכנות, אליהן אנו מזינים את כל פרטי הבעלים הרלוונטיים, קושאנים ותעודות עותומניות שנאספו, ביחס לכל חלקת אדמה וגבולותיה ומתוך הנתונים נמצאנו למדים את מצבה של כל חלקת אדמה. אמנם מערכות טכנולוגיות אלה, הן בגדר תמיכה לעבודת ההשגחה בפועל, שמבצעים צוותות המשגיחים המסורים, אשר עברו חלפו על פני כל הארץ, והציבו רגליים על הקרקע, כדי לראות בעיניהם את העובדות מול הנתונים שבמערכת. רק כך מתקבלים כל פרטי התמונה המלאה, בדרך להכרעה של רבני וועד הכשרות.

בעקבות כל האמור, עלולים להיות כאלה שיעלו על דעתם, כי כאשר הם נתקלים בערבי המוכר את מרכולת פירות וירקות בשולי הכביש, הם מצאו שלל רב של 'יבול נכרי' ישירות מידי, למהדרין מן המהדרין. אך לא כן הדבר. קרוב לוודאי שהנכרי העומד עם מרכולת הפירות והירקות בשולי הכביש, קנהו לפני זמן לא רב מידי של חקלאי יהודי אשר מצא את עצמו 'תקוע' עם תוצרתו הפסולה מאין דורש ושומר נפשו ירחק.

לכל פרטי הדברים הללו, הוספנו במדריך זה את פרטי האסור והמותר, הזמנים, גידולי הקרקע השונים, מוצרי המזון האסורים והמותרים לפי סדר א-ב.

גם נוספו למדריך פסקים והוראות, דיני קדושת שביעת וחילולה, דיני ביעור, שמור ונעבד, פירות נכרי וכו'.

בנוסף, בא במדריך צרור עדכונים וסקירה תמציתית על אודות פעילות ועד השמיטה מאז החלה את פעולתה במשך 12 שמיטות, בתפילה כי נזכה גם בשמיטה זו להמשיך במסורת אבותינו ורבותינו ביתר שאת ויתר עז בעבודת הכשרות הגדולה.

כל פרטי ההלכות וההוראות בעניני שביעת המתפרסמות במדריך 'דבר השמיטה', נקבעו על ידי רבותינו הגאונים הצדיקים אדירי התורה הביד"צ זצוק"ל בד"ץ העדה החרדית פעיה"ק ירושלם תובב"א, כי מציון תצא תורה ודבר ה'

מירושלים, אשר קיבלו את המסורת מאת מרנא רועינו הנאמן הגאון האדיר רבי יוסף חיים זאנענפעלד וממנו עברה השרביט אל מרן הגאב"ד הגה"ק רבי יוסף צבי דושינסקיא, בעל 'שו"ת מהרי"ץ' 'חידושי מהרי"ץ'; מרן הגאב"ד הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס בעל 'לפלגות ראובן' ולאחריו מרן הגאב"ד איש האלקים רביה"ק אדמו"ר רבי יואל טייטלבוים זצ"ל מסאטמאר; הראב"ד הגאון רבי פנחס עפשטיין בעל 'מנחה חריבה' 'אוריין תליתאי' ועוד; הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן; הראב"ד הגאון הרבי דוד הלוי יונגרייז בעל 'אור דוד'; הגאון רבי אליהו זלוטניק זצ"ל בעל 'פרי אליהו'; מרן הגאב"ד הגאון רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל בעל 'מנחת יצחק'; מרן הגאב"ד הגאון רבי משה אריה פריינד זצ"ל, בעל 'עטרת יהושע'; מרן הגאב"ד הגאון רבי ישראל משה דושינסקיא בעל 'תורת מהרי"מ'; הראב"ד הגאון רבי ישראל יעקב פישר בעל 'אבן ישראל'; הגאון רבי בנימין רבינוביץ; הגאון רבי אברהם דוד הורוביץ בעל 'קנין תורה'; הגאון רבי משה הלברשטאם בעל 'דברי משה'; הגאון רבי מאיר בראנדסדארפער; הגאון רבי יעקב בלוי הרב הפוסק של 'ועד הכשרות'. הגאון רבי נפתלי פרנקל זיע"א. כפי פסקי גדולי ומצוקי ארעא קדישא, והרבה מהם מבוארים בספר 'פאת השלחן' להגאון רבי ישראל משקלוב וב'בית רידב"ז' להגאון רבי יעקב דוד מסלוצק זצ"ל ועוד, וכנהוג בעיה"ק ירושלים מקדמת דנא, אשר לימדו, הדריכו והנהיגו אותנו בשמיטות שעברו עלינו לטובה. הם הם אשר השמיעו את דבר ה' מירושלים.

יבדלח"ט אדירי התורה הגאונים הצדיקים פוסקי הדור מרן הגאב"ד והגאון הראב"ד וחברי הבד"ץ שליט"א, ממשיכי שושילתא דדהבא בי דינא רבא דפעה"ק, המכריעים בבירור ההלכות והענינים המתחדשים, ולפי הוראותיהם נקבעות מקורות האספקה והנהגת סדרי הענינים וההשגחה, ומתנהלת כל הפעילות המסועפת של האספקה בשביעית.

ההתפתחויות בענף החקלאות, אשר צויינו לעיל, המשנים באופן מהותי את החקלאות בארץ, מגלים שוב עד כמה העצמאות ואי-התלות של רבנות בד"ץ העדה החרדית כפי שייסדוה מייסדיה לפני יותר ממאה שנים, היא הערובה להמשך קיומו של עולם הכשרות והרבנות בישראל, במיוחד כאשר זה עתה הגבירו השלטונות את צעדיהם לערער את גוף 'הרבנות מטעם' שלהם, מתברר שוב כי הדרך אותה קיבלנו מאבותינו ורבותינו, צפתה מראש את כל התהפוכות והעניקה לנו דרך יציבה ובטוחה ללכת בה ולגדל על פיה את צאצאינו, לדורי דורות.

גאוני ומצדיקי קמאי מצוקי ארץ מייסדי הישוב לפני כמאה שנה שהקימו את החומה והמבצר, רבנות העדה החרדית, מיום היווסדה על ידי מרן המהרי"ח זוננפלד והגאון האדיר רבי יצחק ירוחם במוהרי"ל דיסקין, היא שעומדת לנו בכל דור, להמשיך בכל עוז עדי נזכה לביאת יגון.

מסורת אבותינו ומסילת רבותינו, היא המרכיבה את חותמת המהדרין של בד"ץ העדה החרדית והקונה בחנות בהשגחת הבד"ץ בפרט בימי השביעית, לבו סמוך ובטוח כי בס"ד ההשגחה נעשית כראוי ונקי מכל חשש שביעית ערלה וטבל,

כדת וכדין. כדי שהדבר יהיה בתכלית ההידור, עמל על כך 'ועד הכשרות' וכן 'ועד השמיטה' במאמצי אדירים ובמאבק עיקש נגד כל שינוי, היתר ופשרה ועל כך באו הדברים במדריך אשר עיניכם תחזינה מישרים.

לעת כזאת, תפילתנו שלא יצא מכשול מתחת ידינו ובזכות שמירת השביעית נזכה בשוב ה' את שיבת ציון ואז תרצה הארץ את שבתותיה.

חודש הרחמים והסליחות
ערב ראש השנה שמיטה תשפ"ב לפ"ק

ועד השמיטה

שע"י בד"צ העדה החרדית
פעיה"ק ירושלים ת"ו

דבר
השמיטה

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

על פעילות "ועד השמיטה" של העדה החרדית משך 12 שמיטות

בבוא עלינו לטובה שנת השמיטה הבעל"ט, מן הראוי להביא לפני קהל עדתנו ציבור שומרי השביעית, ראשי פרקים וציוני דרך של "ועד השמיטה" שעל יד העדה החרדית, מראשית דרכה ועד היום הזה. סקירה קצרה בלבד, על קצה המזלג, מהפעילות של אותה ועד השמיטה במשך עשר שמיטות, למען ידעו אפס קצהו של קשיי עבודת הקודש בתחום אספקת תוצרת כשרה, כדי לזכות את הרבים בשמירת שביעית כהלכתה.

דבר
השמיטה

שנה

שנה ותלאותיה. כל שמיטה ושמיטה עם בעיותיה המיוחדות. עם גלי הרפתקאות שצצו ועלו בהם, ועם הפתרונות והסייעתא דשמיא שראינו בכל צעד ושעל.

בעיות השמיטות הקודמות, הן שהביאו נסיון רב ל"ועד השמיטה" בארגון ובפיקוח מערכת גדולה ומורכבת של מפקחים ומשגיחים, יראי אלוקים ומומחים בתחום ההשגחה והפיקוח, בשדה ובבית, בחנויות ובשווקים, במחסני האריזה ובמפעלי התעשייה.

אכן בשנות השמיטה הראשונות היה "ועד השמיטה" דל אמצעים וחסר כח, אך אט אט עם התמסרות נמרצת לעמידה על משמרת הכשרות, יחד עם מומחיות ומקצועיות, הוסיף "ועד השמיטה" נדבכים חדשים, וכך הצליח להפוך לראשון בכל עניני הכשרות והשמיטה, במגוון הפעולות והיקפן, וטבעי הדבר שעניני הציבור החרדי, בכל אתר ואתר נשואות אליו.

אין כאן המקום להתעכב על הצד הביצועי והמעשי של עבודת "ועד השמיטה". כמו מעקב וביקורי פתע בשדות, במחסנים ובחנויות.

ברצוננו להקנות לציבור מושג מה בבעיות העיקריות שנערמו בדרך התפתחותו של "ועד השמיטה" עד אשר חפץ ה' בידו הצליח, וידו עדיין נטויה לזכות את הרבים השתא כמו בשמיטה הקודמת ולפני חמש ועשר שמיטות. לבסס ולהרחיב את גבולות הקדושה, באספקת תוצרת כשרה למהדרין מן המהדרין, מכל חשש אבק של שביעית, לבני ישראל היראים והחרדים לדבר ה', לכל אורך שנת השבע ולאחריה.

כאן המקום להודות לה' על חסדיו המרובים. העינים והלבבות נשואים אל שוכן שמים בהודאה להשי"ת, על אשר עד הנה לא עזבונו רחמיך ית"ש ולא עזבונו חסדיך, בתפילה ובתחינה להבא שאל יטשנו ה' אלקינו לנצח.

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

שנות השמיטה תרח"ץ - תש"ה

קלות יחסית היו שנות השמיטה שקדמו לקום המדינה. האוכלוסיה של הישוב הישן קטנה היתה אז, ואילו רוב ניכר של היבול המקומי היה אפשר להשיג מגידולי נכרים, אשר לפי הנהוג מקדמת דנא בפעיה"ק ירושלים אין קדושת שביעית נוהגת כלל בפירות נכרים. לכן לא היתה האספקה עבור ציבור שומרי שביעית כרוכה בקשיים מיוחדים.

בפני "ועד השמיטה" שע"י העדה החרדית לא עמדו אלא בעיות של בירורים שונים אודות פירות מסויימים כמו תפוזים, ענבי יין ובננות שמטעיהם היו רובם בבעלות יהודית. מוצרים אחרים, כמו סוכר, קמח, שמרים ותפוחי אדמה יובאו מחוץ לארץ.

כך שבשנות שביעית אלו, לא היה הקושי רב מדי. קיימו וקבלו עליהם בני ירושלים את פסקיהם של מארי דארעא ישראל, וכמו שהורה אז מרן רבי יוסף צבי דושנסקיא זצוק"ל, רב אב"ד היהדות החרדית בארה"ק, להבדל לגמרי מפירות אסורים שנשמרו ונעבדו על ידי יהודים. בכל זאת בס"ד, לא הורגש מחסור עקב האפשרות שהיתה בהשגת פירות נכרים המותרים.

שמיטה תשי"ב

זכרונות עגומים ביותר חרוטים בלב אנשי "ועד השמיטה" ובני ירושלים משנת השמיטה של תשי"ב. תוצרת נכרית לא היתה כמעט בהישג יד.

הנהגת ה'צנע' מטעם השלטון בתקופה ההיא גרמו לקשיים רבים, אלפי המשפחות בירושלים, חשו על בשרם את המחסור באותם ימים. במאמצים רבים הצליח "ועד השמיטה" להעביר את זכויות חברי "העדה החרדית" תחת הוראות ה"צנע", ממוצרים בלתי כשרים ל"מנות" של מוצרים אחרים שאין עליהם חשש שביעית, כמו אורז מחו"ל וביצים.

בשנת תשי"ב, שק קמח או שק סוכר כשר ללא חששות שביעית, היה מצרך יקר מציאות. כל שק כשר שנמצא, היה בגדר מציאה של ממש.

אנשי "ועד השמיטה" נדדו ברחבי הארץ, טיפסו על שקים באסמי תבואה, במחסנים ואצל יבואנים. הם חיפשו שק אחר שק עם סימנים ברורים שהחטיטה-הקמח הוא מחו"ל באריזה אורגינלית. המאפיות הירושלמיות שבהשגחת הבד"ץ,

דבר
השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

אפו במנות זעומות וקצובות של קמח, כאשר תמיד מנקר החשש והדאגה: ממה נאפה מחר?

רבינו הגאב"ד רבי זעליג ראובן בענגיס בעל "לפלגות ראובן" זצ"ל, אזר עוז והפעיל את השפעתו אצל כל מיני גורמים ואישים בעלי יכולת השפעה ב"משרד הקיצוב והאספקה". לאחר טירחה ויגיעה מרובה התקבלו אישורים מתאימים כי לירושלים יובאו בהשגחתנו, קמחים שנטחנו מחיטת יבוא בלבד. גם הסוכר שהובא לירושלים היה אך ורק יבוא מחו"ל. סידור זה נמשך אחר כך שנים רבות.

רבינו הקוה"ט מסטאמאר זיע"א השפיע על ידידים נאמנים ובראשם הנדבן הידוע כש"ת רבי ישראל זופניק ז"ל, שהחל לפעול במרץ יחד עם "ועד השמיטה", כדי שהתוצרת המועטה משדות נכרים שנשארו בארץ, תופנה לצרכי ציבור שומרי השביעית וכן הזרימו מצרכים נחוצים וחשובים לצבור הנמנה על דגל העדה החרדית.

היו אלה הצעדים הראשונים של "ועד השמיטה" המתפתח, בתוך מערבולת הבעיות שנוצרו עם קום המדינה.

נקיי הדעת שבירושלים, צבאו על דלתות "העדה החרדית" ונרשמו כשומרי שביעית, לקראת שנת השמיטה. הנרשמים חולקו מיד לתחנות אזוריות בהן נמכרה התוצרת הכשרה. בפניה נמרצת לשלטונות דאז, צויינה דאגתם העמוקה של אלפי משפחות, אשר נאלצו להכרית מפי ילדיהם סוגי מאכל רבים, במיוחד ירקות ופירות, עקב אי הפניית התוצרת הערבית לשומרי שביעית.

לבסוף, הוצאו בעז"ה רשיונות להסדרת אספקה כשרה לחנוות מיוחדות לשומרי שמיטה, אולם רק אז נקלעו אנשי "ועד השמיטה" לשתי בעיות: א. התוצרת הערבית המועטה נחטפה על ידי שומרי שביעית בערים הקרובות לכפרים הערבים.

ב. סוגים שונים של פירות וירקות אינם נמצאים בשוק הערבי כלל.

עובדה זו עוררה צורך דחוף יותר, להשיג תחליפים שונים עבור שומרי השביעית. "ועד השמיטה" הצליח להשיג את הסכמת השלטונות ויבא ארצה מספר מוצרים חיוניים, כמו: בצל יבש, גזר, תפוחי אדמה, תפוחי עץ ועוד.

אט אט, זכינו לראות בס"ד ברכה בעמלנו ורשת החנויות ומסגרות האספקה החלו מתרחבות קמעא קמעא. בבטאון העדה של שנת השמיטה תשי"ב, אנו קוראים על התפתחויות חיוביות בנושא ומתבשרים מפעם לפעם על רשיונות נוספים להקמת תחנות לשומרי שביעית בחלקי העיר השונים, כדי למלא את צרכיה החיוניים של האוכלוסיה החרדית.

בקיץ תשי"ח, ערב שנת השמיטה, נערך על ידי "ועד השמיטה", רישום מפורט של חברי העדה החרדית שומרי שביעית. כרטיסי הרישום הכילו את פרטי המשפחה, מספר הנפשות, שמו של הירקן והקמעונאי וכדומה. וכך הצהירו המצטרפים: "אני הח"מ נרשם בזה בתור חבר לשומרי שביעית". בין אלפי הכרטיסים החתומים על ידי ראשי בתי אב, נמצאים כל גאוני ירושלים וצדיקיה, בחתימת יד קדשם; רבנים, אדמו"רים, ראשי ישיבות ספרדים, ראשי ישיבות אשכנזים, פרושים וחסידים.

בהגיע שנת השמיטה כבר היו פרושות חנויות של ירקנים בכל רחבי ירושלים אשר סיפקו צרכיהם של שומרי השמיטה כהלכתה.

כמויות עצומות של תפוחי אדמה, הוכנו ביזמת "ועד השמיטה" לקראת הפסח. וכשאזלו הושג בקושי רב רשיון יבוא מחו"ל לאלף טונות של תפוחי אדמה. ובימים ההם היה זה כמות רצינית.

זכורים לטוב, פעליו העצומים של איל ההון החרדי וידיד העדה החרדית הנדיב הדגול רודף צדקה וחסד הרב החסיד מו"ה געציל בערגער ז"ל מלונדון, שעשה רבות במסירות, למען הקל מסבלם של שומרי השמיטה. בימים ההם שלח הוא יחד עם ידידה הותיק של העדה החרדית רודף צדקה וחסד הרב החסיד מו"ה ישראל זופניק ז"ל מברוקלין, משלוחים של תפוחי אדמה, שחולקו חינם בין שומרי השמיטה בירושלים, והנדיבים ההם קנו עולמם בפעולה זו.

בשנה זו מונו משגיחים קבועים בכל מקום אפשרי. פעילי "ועד השמיטה" בדקו במשרדי רישום מקרקעים בארץ, כדי להתחקות אחר בעלותם המדוייקת של השדות, מחשש בעלות או שותפות יהודית כלשהי או שטחי "מינהל המקרקעין", ההופכים את פירות השדה לאסורים.

כעשרים אלף חוברות "דבר השמיטה" במהדורות שונות, שהופצו בקרב הציבור, עשו אז רושם אדיר והגבירו את תודעת מצוות השביעית. חוברות אלו היו מקור להדרכה של אלפי משפחות לכלכלת ביתם בשנת השבע.

אמנם שמיטה זו לא היתה קשה כמו זו הקודמת לה. לא היו אותן בעיות חמורות, אולם אז צצו ועלו בעיות חדשות.

משגיחי "ועד השמיטה" עמדו על המשמר בעירנות גבוהה מאד, להישמר מכל מיני רמאויות מצד סוחרים ערבים, שלא אחת ניסו להגניב סחורה יהודית מן החוץ כדי לקבל את המחיר היקר ששולם עבור יכול נכרים.

ההשגחה על טחנות הקמח, היתה מסובכת עד מאד. נוכח העובדה שחלק

ניכר מהחיטה היא מקומית. התעוררו בעיות שמיטה רציניות במוצר החיוני ביותר, הוא הלחם.

"ועד השמיטה" נחלץ לפעולה והפעיל לחצים כבדים על השלטונות המספקים את החיטה לטחנות הקמח, לאפשר הפניית חיטה שגדלה בשטח וחיטה המיובאת מחו"ל לציבור צרכני השמיטה בארץ ישראל. לא ארכו הימים ועסקני הועד הצליחו לארגן הסדר נאות, של קמח נקי מחשש שביעית, ולסדר שכל משלוחי החיטה המגיעים לירושלים וכן למפעלים שבהשגחת הבד"ץ ברחבי ארץ הקודש, יהיו מאותן שאין עליהם חשש שביעית כלל. ציבור הצרכנים החרדי נשם לרווחה.

בעת ובעונה אחת נעשו גם מאמצים מרובים להשגת רשיון יבוא של סוכר מחו"ל, עבור המפעלים העומדים תחת השגחת הבד"ץ. לציבור בירושלים היה יתרון בכך, שציבור החרדים הוזהר עוד קודם לכן ע"י הבד"ץ שלא להשתמש בסוכר המקומי עקב חילול השבת רח"ל בתקופה ההיא במפעל הסוכר בארץ.

עקב המחסור החמור בענבי יין בימים ההם, נעשה נסיון שלא הצליח להשיג רשיון יבוא גם לענבי יין ליקבים שומרי השביעית. נסיון זה הוכשל על ידי היקבים הבלתי כשרים, שדאגו לפרנסתם. אי לכך סודרה אספקה מצומצמת מכרמי נכרים של ענבי יין למספר יקבים בירושלים, שלהם הוענקו תעודות כשרות מטעם הבד"ץ.

כדרכו של "ועד השמיטה" הכינו המפעלים לפני כן בהוראת "ועד השמיטה" מאגרים של ליפתנים, שימורים, שמן זית וחומרי גלם נוספים, כמו שמנים מוקשים למרגרינה ועוד. המוצרים אוחסנו במחסנים גדולים, בתי קירור מיוחדים במחיר מלא.

עברה שנת השבע, היהדות החרדית נשאה כפיה למרום בתודה ובקול זמרה, על שעל אף הקושיים זכתה לשמור ולעשות את שנת השמיטה כהלכתה וכמשפטה.

שמיטה תשכ"ו

כשנזכרים בשנת השמיטה תשכ"ו, לא נוכל שלא לספר על אותו ערב פסח שהסעיר את "ועד השמיטה" והציבור הרחב שומרי השמיטה בירושלים ובארץ כולה.

היה זה לקראת האביב של שנת השמיטה. חג הפסח מתקרב והמחסור

בתפוחי אדמה מורגש במוחש, לאלפי המשפחות החרדיות אשר פרי-אדמה זה מהווה מרכיב עיקרי בתפריט מאכלם משך שבעת ימי החג.

לנוכח העובדה שערביי ארץ ישראל לא נהגו לגדל כלל תפוחי אדמה, נותרה הברירה היחידה לפני "ועד השמיטה" לייבא בעצמם את הכמויות הנדרשות מחו"ל, כדי לספק את הדרישה הגדולה. עסקני "ועד השמיטה" לא היססו ואחרי קושי רב, סידרו רשיון יבוא של תפוחי אדמה מקפריסין, המקור הקרוב ביותר לארץ ישראל. חקלאי האי הבטיחו לספק את הכמויות הנדרשות.

זמן קצר לפני חג הפסח, נתקבלה לפתע הודעה מטעם הממשל בקפריסין, שעקב בקשה שהגיעה אליהם ממצרים לקניית תפוחי אדמה, אין באפשרותם לספק את ההזמנה מירושלים. העסקנים נותרו פעורי פה.

ראשי "ועד השמיטה" לא אבדו את עשתונותינהם. כמלומדי נסיון וחדורי אחריות למלוי משימתם הציבורית שמו מיד את פעמיהם לניקוסיה. הרבנים חרשו את האי לאורכו ולרוחבו בתקוה למצא תפוחי אדמה אחרים. בסופו של דבר הושגה כמות קטנה יותר מן המבוקש, והמחיר היה גבוה פי כמה.

לדאבון לבם הגיעה במוצאי שבת ידיעה טלפונית מקפריסין, כי מסיבות טכניות תוכל הספינה להגיע רק בערב שבת הגדול, כלומר יומיים לפני החג, כך שתפוחי האדמה ישארו בתוך השקים עד אחרי הפסח...

חברי "ועד השמיטה" לא אמרו נואש. לאחר שיחות טלפוניות ארוכות ומייגעות, עלתה אפשרות אחת ויחידה, שהאוניה תשוט בנתיב פמגוסטה לימאסול, מסלול ארוך ויקר אך תגיע ארצה בעוד מועד.

ביום שני, התקבלה בשורה בלשכת "ועד השמיטה" שהמאמצים נשאו פרי והאוניה בדרכה ארצה. בעוד האוניה שטה בלב ים, ננקטו פעולות והשתדלויות, להשלים את הכנות הפריקה של מטען חיוני זה, בנמל חיפה.

האוניה קיבלה זכות קדימה, עקב החג המתקרב. המטען פורק במהירות רבה. שיירות של משאיות וכלי רכב עמוסי שקים של תפוחי אדמה יצאו לכוון ירושלים, בני ברק, קוממיות ועוד. באותו פסח שררה שמחה ואוירה של התרוממות רוח בקרב חברי "ועד השמיטה" שהודו לה' על הצלחת המשימה.

שיפורים נוספים ונרחבים היו באותה שנה ברוכה זו, שעמדו בסימן של פעילות מתמדת, בהם ראינו סייעתא דשמיא על כל צעד ושעל. נושאים אלו כתובים במדריכי הכשרות של השנים הללו.

בעיה קשה וחרیפה התעוררה במוצר חיוני וחשוב. היה זה, כאשר מפעל השמרים שבפתח תקוה נסגר. בשמיטות הקודמות שירת בנאמנות את ציבור שומרי השביעית, ואילו עתה לא נשאר בארץ רק מפעל אחד ליצור שמרים ללחם. הבעיה היתה שמפעל זה השתמש בחומר גלם מקומי (=מולאסה) שיש

בו חשש שביעית. הארץ כולה היתה כמרקחה, בעקבות החשש שמא אי אפשר יהיה לאפות לחמים לשומרי שביעית.

וועדות השמיטה בארץ, בערים השונות, צפו במתח רב במאמצים הרבים לייבוא מולאסות מחו"ל - המרכיב העיקרי בתעשיית השמרים.

נוצר מצב, ובבית החרושת היחידי בארץ לשמרים, יצרו שני סוגים של שמרים, שמרים מותרים ושמרים אסורים. "ועד השמיטה" פעל נמרצות שהייצור לכלל תושבי הארץ יהיה אך ורק ממולאסה מיובאת. לאחר משא ומתן מייגע עם המפעל ועם נציגי משרד המסחר והתעשייה, הובטח שכל השמרים בארץ ייוצרו ממולאסה מיובאת מחו"ל.

אולם לא היתה זו מלאכה קלה כלל. המפעל השתמש במולאסות מגידול מקומי לייצור אלכוהול והיה צורך להשגיח ללא הרף שהמולאסות לא תתערבנה זו בזו.

מדי יום ששי, נאלצו ראשי "ועד השמיטה" לשהות בשטח המפעל שעות רבות, לפקח אישית על הניקוי וההכשרה של המתקנים לייצור השמרים ללחם בהכשר ובהשגחת הבד"ץ. בשמרים אלו השתמשו כל שומרי השמיטה ברחבי ארץ הקודש.

לא פעם שבו ראשי "ועד השמיטה" לביתם בערב שבת עם צפירת הצופר המבשר את כניסת השבת.

בפגישה עם נציגי השלטונות בענין השמרים, נטלו חלק נציגים של וועדות שמיטה נוספות, רבה של בני ברק הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל, רבה של קוממיות הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל, רבה של הקהילה החרדית בבאר שבע הגאון רבי אלעזר קליין זצ"ל, רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל מחיפה. אך ההוצאות הגדולות ונטל הביצוע של הייבוא הסידור וההשגחה נפלו על שכם "ועד השמיטה" שעל יד הבד"ץ ירושלים, שהוביל ללא לאות בהשלמה של משימה קשה זו, מהחל עד גמירא.

גם בשנת שמיטה זו, כמו בשמיטות הקודמות, הורגש לעתים קרובות מחסור בפירות וירקות מסויימים. רשימת חנויות שומרי שביעית שהיתה בראשית השנה גדולה וארוכה, הלכה והצטמצמה לקראת סוף השנה, יען כי חלק מהחנוונים לא עמד בהם העוז והכח להשגיח שלא להכניס פירות שביעית לתוך חנותם. היה זה חזיון נפוץ באותן הימים לראות בעיצומו של צהרי יום, כיצד המשגיח נאלץ להיכנס לחנות ולהוריד את שלט ההכשר מטעם ועד השמיטה, אחרי שבעליו "נתפס על חם" בסחורה אסורה.

שמיטה תשל"ג

שנת תשל"ג עמדה בסימן שינוי דרסטי מכיוון בלתי צפוי. היתה זו תוספת של שווקים ערביים בשטחים, נוסף על השווקים שהיו קיימים עד אז.

"ועד השמיטה" שמטעם הבד"ץ חשף את האנדרלמוסיה שהחלה להשתרר בגדול בשטח זה. תוצרת של משוקים יהודים ונכרים התערבבה זו בזו באופן שוטף ותמידי. לעולם אי אפשר היה לדעת אם סחורה הנמכרת על ידי ערבים במזרח ירושלים היא סחורה שנזרעה וגדלה בידי ערבים, או שמא נקנתה במערב העיר ב"תנובה".

במשך כל שנת השמיטה, הציעו סוחרים ערביים רבים, "סחורה משלהם" בו בזמן שסחורה זו נרכשה בשדות יהודיים מחללי שביעית רח"ל. לעיתים קרובות היו הערבים מחזירים בחשאי סחורה יהודית לשדותיהם, מפזרים על הקרקע, כדי לזכות במחירים המופקעים שדרשו עבור יבוליהם. נסיונות גסים אלו, גרמו ש"ועד השמיטה" פקח עין ופסל כל תוצרת שהמשגיחים לא היו נוכחים מתחילת הקטיף או הלקיטה, עד להבאת הסחורה לסיטונאים ומשם לחנויות שבהשגחתנו.

בשנה זו גדלה בס"ד אוכלוסיית שומרי השביעית פי כמה וכמה. מעגל הפונים ל"ועד השמיטה" התרחב מאד, הודות לאימון הרב שרכש הציבור לעסקנים הדגולים שעמדו על משמרת הקודש, בגין פעילותם המסורה במשך עשרות שנים לשם שמים. פעילות "ועד השמיטה" תוכננה מחדש ונערכו לכך בהיקף נרחב יותר מן השמיטות הקודמות.

כבכל שנה, גם בשנה זו, עסקו העסקנים בערב שנת השבע, במשימה מפרכת של תכנון זריעה כפולה, שתספק תצרוכת לשנתיים ותדרבן את המפעלים לייצר כמויות גדולות של יבול ומוצרים, להבטחה של מאגרים למצרכים חיוניים.

בשמיטה זו נאלצנו להשקיע מאמצים עילאיים, שבית החרושת היחיד לשמרים, יזמין כמויות גדולות מאד של מולאסה מחוץ לארץ. בחסדי ה' יצר המפעל את השמרים אך ורק במולאסה זו, אם כי לצורך ייצור אלכוהול, המשיכו להשתמש במולאסה מקומית. דבר שהצריך השגחה מעולה ופיקוח מתמיד.

בשלהי חורף תשל"ג שרר מתח רב מסביב ליבוא המולאסות. משלוח שהיה בדרכו ארצה עוכב, בגלל תקלה באונית המשא שנגררה לתיקון באי סרדיניה השוכן בים התיכון ליד איטליה.

עסקני "ועד השמיטה" הודיעו צערם לרבים, כדי לעורר רחמים בתפילה לה' יתברך. כך נכתב במדריך הכשרות בשנה זו:

"ביום ב' כ"ו בשבט לפנה"צ נגמרה הטיפה האחרונה של חומר הגלם הכשר

דבר
השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

(המולאסה) בבית החרושת לייצור השמרים לשומרי השמיטה. הלב היה מלא פחד לקראת הבאות... וק-ל כביר לא מאס בתפילות הרבים... באותו ערב הגיעה ארצה האניה שפורקה על אתר והמטען הועבר במהירות נפלאה... הכל נשמו לרווחה... וכך נפתרה שאלת הלחם לכל התקופה הדרושה".

עקב המלחמה שפרצה ביום כיפור של שנת תשל"ד, נעדרו חקלאיים רבים מאדמותיהם במשך חודשים ארוכים. הדבר שיתק לחלוטין את זריעת תפוחי האדמה בחורף. נוסף על כך, התובלה הימית היתה משובשת מאד במשך ימי המלחמה וחודשים מספר לאחריה. אולצנו לזרז יבוא דחוף של תפוחי אדמה מקפריסין, מהולנד, מאנגליה ומעבר הירדן.

בד בבד נעשו בירורים גיאוגרפים חדשים, לקביעת גבולות הארץ על פי התורה, שטחים שונים בערבה נמצאו שאין דין שמיטה חל עליהם. יבוליהם המותרים נרכשו עבור שומרי השביעית כהלכתה.

כמו כן, נערכו קניות גדולות של תפוחי עץ ברמת הגולן, ממטעים דרוזים, כמויות ענק של תפוחים אוכסנו בבתי הקירור וגרמו להזלה משמעותית בפרי חיוני זה.

מבצע האתרוגים אורגן בשמיטה זו בהצלחה, על ידי "ועד השמיטה", בעזרת פרדסנים חרדיים שהפקירו את מטעיהם כדת וכדין וגרמו לקידוש שם שמים במוסרם את יבולם לאוצר בית דין. שכן כידוע למרות שהבד"ץ אין סומכים ידם לשווק פירות שביעית תחת אוצר ב"ד, הרי באתרוגים אין אפשרות אחרת, וב'אוצר ב"ד' זה אין שום תכסיסי הערמה. האתרוגים נלקטו על ידי שליחי הבד"ץ וחולקו אך ורק ע"י האנשים שמונו ע"י הבד"ץ, בתחנות מיוחדות בכמה מערי הארץ, תמורת תשלום סמלי לכיסוי ההוצאות המינימליות.

שמיטה תש"מ

בעיה מרכזית שקיבלנוה בסיוק, היתה, הגידול העצום במספר שומרי השביעית כ"י, שהגיע לרבות רבות של מדקדקים במצוות, שהצטרפו למעגל גבורי כח עושי דברו. לא זזה ידם מתוך יד "ועד השמיטה" של הבד"ץ, להזדקק אך ורק לגידולי קרקע ומוצרי מזון המעובדים מגידולי קרקע, מחנויות השמיטה שלנו ומן המפעלים שעמדו בהכשר וחותמת הבד"ץ.

כמויות ענק של פירות וירקות בלא חשש שביעית שסופקה להמוני בית

ישראל באותם ימים, הדהימו את כל הגורמים בשווקים, החל במגדלים למיניהם ועד לראשי מועצת הירקות והפירות, וכמובן את "ועד השמיטה" בעצמו.

עקב העובדה שהופסק גידול סלק סוכר בארץ, נפתרה ב"ה בעיית המולאסות מיצור מקומי לתעשיית השמרים לאפיית הלחם. כל המולאסות היו מעתה תוצרת חו"ל.

יבול החיטה של השנה השביעית היה רב מאד, כך שהשלטונות סרבו לאשר יבוא נוסף על הרגיל של חיטה מיובאת מחו"ל לצורך שומרי השביעית. לאחר השתדלויות שונות, יובאה לארץ בעז"ה כמות מספקת של חיטה מארה"ב, ונקבעו טחנות קמח מיוחדות לשומרי שביעית ברחבי הארץ. בטחנות שטחנו קמח מחיטה מיבול מקומי, לא נרכש קמח שנטחן מחיטה שיובא מחו"ל, עקב הקושי להשגיה לבל יתערבבו זה בזה.

יצוין כי בעקבות היבול הרב של גידולי שביעית, אוחסנו ע"י השלטונות, כמויות עצומות של חיטה בבטן האדמה בנגב, לשנים הבאות. קמח זה נשאר עד השנה התשיעית. היה צורך בפיקוח מיוחד תקופה ארוכה לבל ייכשלו בחיטה זו.

יבול גדול מן הרגיל היה גם של כותנה. שמן כותנה נמצא בשימוש רב במפעלי השמנים והמרגרינות. הבעיות התעוררו בשימוש בשמן כותנה עצמו, וגם בצורך להכשיר את הכלים ליצור שמן סויה מיובא מחו"ל במפעל שהשתמש בשמן כותנה משנה שביעית. דבר שהעמיד בסכנת כשרות את האספקה השוטפת של שמנים ומרגרינה כשרים. לולא המאמצים ונסיון רב השנים שעמדו לראשי "ועד הכשרות והשמיטה".

הבעיות היו בעיקר "שיגרתיות". צוותות של משגיחים יצאו לילה ללילה לשדות ומטעים ברחבי הארץ, לפקח ולהשגיח על לקיטת הירק בשדות הערבים. לקראת אור בוקר היו כבר המשגיחים פרוסים בשדות ובמטעים.

המשגיחים קיבלו תדריכים מפורטים והוראות מחמירות שלא לזלזל בשום קטע בשדה, גם אם נבדקו חלקים אחרים בשדה ונמצאו כשורה. הקפדה יתירה זו נתגלתה כהכרחית בהזדמנויות שונות, מול נסיונות בלתי נלאים מצד מגדלים ערבים לרמות ולהונות.

לדוגמא מצאו המשגיחים בשדה חזרת כי בחלק מן השדה "נקבר הירק" באדמה וכוסה בעפר כך שלא נשרש כלל. התברר, בעזרת רשת מודיעין, כי כמות גדולה של חזרת נרכשה בקרית ביאליק, ו"נקברה באדמה" כדי להתחמק מעיניהם הבולשות והבוחנות של המשגיחים.

כאמור, ציבור שומרי השביעית התלכד סביב "ועד השמיטה". שאבנו מכך עידוד רב. המגע בין אנשי "ועד השמיטה" לבין הציבור הרחב היה הדוק ביותר. כל הוראה שיצאה מטעם הברד"ץ, או כל פיסת מידע ואינפורמציה שפורסמה על

ידי "ועד השמיטה" זכו מיד לפירסום רב בכל קצווי הארץ. הציבור קיבל בהבנה כל מחסור זמני בירק זה או אחר.

לקראת ראש השנה שרר מחסור חמור בגזר, גם שימורי הגזר אזלו מן המלאי. אי לכך הובא בדחפיות, בדרך האויר, משלוח גדול של ירק זה, לקיים את המנהג של אכילת גזר בליל ראש השנה לסימנא מילתא, וכן שלא יחסר ירק זה במטבח בימי החגים.

דבר
השמיטה

שמיטה תשמ"ז

שמיטה תשמ"ז תירשם כדף מזהיר בדברי הימים של היהדות החרדית. כמויות הפרי והירק שסופקו לשומרי שביעית בירושלים ומחוצה לה ברחבי ארצה"ק, הגיעו בס"ד למימדים עצומים שאי אפשר היה לתארם מראש. כמאה חנויות של ירקנים בעיה"ק ירושלים, ביניהם חנויות מרכזיות בעיר, נרשמו להימנות על שומרי שביעית, תחת פיקוח ועד הכשרות והשמיטה של הבד"ץ.

מלבד מאה חנויות נתוספו גם מוסדות ציבור רבים, בתי חינוך וישיבות ברחבי הארץ, ואף בתי רפואה ובתי אבות שדרשו וקנו את כל תצרוכתם אצל הסיטונאים שבהשגחתנו.

שנת השביעית הזו היתה שנה גשומה אחרי מספר שנים שחונות, בה ירדו גשמי ברכה מרובים שהשפיעו לטובה על היבולים בשדות הערבה ואצל המגדלים הנכרים. ואם כי בשנה מבורכת זו נתרבו כמויות פירות שביעית בעוה"ר, בכל זאת בחסדי ה' שפע הרב בגידולים השונים של יכול כשר סייע לנו לספק את הדרישה העצומה לתוצרת שבהשגחתנו במחיר שווה לכל נפש.

בשמיטה תשמ"ז הדהדה ברחבי תבל פרשת החיטה. מתוך ההסתה וליבוי השנאה, הפך הנושא לפרסום ענין השמיטה ושמירתה כהלכה, לאחינו בני ישראל שלא ידעו מכך מעולם.

בשנה זו היה יכול גדול מאד של חיטים שנזרעו וגדלו באיסורי שביעית. הוראות רבותינו הבד"ץ היו שטחנה שתכניס חיטה מקומית מגידולי שביעית האסורים תיפסל. רובם של הטחנות סרבו לטחון קמח שנפסל ע"י הבד"ץ. בעלי הטחנות הודיעו באופן חד משמעי למשרדי הממשלה, לקיבוצים ולמגדלי החטה האסורה, שלא ירכשו או יאחסנו את חיטת השמיטה, רק חיטה מיובאת מחו"ל.

הארץ כולה נכנסה למערבולת, עקב מערכת הסתה מאורגנת בכל כלי התקשורת במשך חודשים ארוכים נגד הבד"ץ ושומרי השמיטה.

דבר השמיטה
תשפ"ג

קציר החיטים הוא בקיץ בחודשי סיון ותמוז. כבר בראשית שנת השבע התרענו מפי גורמים מוסמכים, כי השנה מצפים בארץ ליבול גדול של חיטים, שהוא כפול משנים אחרות. כמות זו אמנם איננה מכסה אלא כשליש מן התצרוכת בארץ. אבל כמות אדירה זו מקשה במידה רבה על ההשגחה והפיקוח הרגיל, כי הם התפזרו ברחבי הארץ וקשה היה לבודדן במקומות מרוחקים כפי שנהגנו בשנות השמיטה הקודמות.

הרשויות שמעונינות להגן על היבול המקומי, כוונו את החיטה מיבול נכרי לטחנות קמח של שומרי שביעית. אולם הפיקוח וההשגחה היו מסובכים, לכך אסר בד"ץ הכנסת יבול מקומי לטחנות הקמח ולמאפיות שבהשגחתנו.

הצענו בעסקה משולשת, לייצא למדינות השכנות כמו מצרים וירדן, את החיטה המקומית, ובתמורה לכך נקבל מארה"ב את החיטה שהיתה ממוענת למדינות אלו.

כשהתברר שהדבר קשה לביצוע מסיבות שונות, בד בבד עם חומרת המצב בארץ. התכנס הבד"ץ לישיבה דחופה ומיוחדת, לדיון בנידון.

הבד"ץ חזר והבהיר בצורה נחרצת כי מאפיות ומפעלים שבהשגחת הבד"ץ לא יוכלו לרכוש קמח מטחנות קמח שהכניסו לשטחיהם חיטה של ספיחי שביעית, גם אם תהיה הפרדה מוחלטת בפיקוח והשגחה.

בסופו של דבר, בעלי המאפיות כולל מאפיות גדולות בקיבוצים, חיפשו קמח בפיקוח הבד"ץ, היות ולא רצו להפסיד מקור ההכנסה גדול מלקוחותיהם החרדיים.

נוצר איפוא מצב שלעומת שמיטות הקודמות שבהם מתוך 21 טחנות קמח רק 7 טחנות טחנו חיטה כשרה ללא חשש שביעית. הרי בשמיטה שנת תשמ"ז, ביקשו כל טחנות הקמח לטחון רק חיטה כשרה. אי לכך, נערמו בשדות עשרות אלפי טונות של חיטה ללא דורש והחקלאים הרימו קול צעקה וזעקה.

התפתחות חמורה ביותר היתה, כשמשרד המסחר והתעשייה, הורה לכל טחנות הקמח בארץ לקלוט 35% מסך החיטה שיטחנו, מן היבול המקומי של שנת השמיטה.

למרות הוראה זו סרבו טחנות הקמח לקלוט מן החיטה האסורה. החלו חילופי מכתבים והאשמות, דיונים וויכוחים בין זרועות השלטון לבין הטחנות.

במצב החמור כאשר סכנה מרחפת על הישוב החרדי שומרי שביעית, התחלנו בשורת פעולות למציאת פתרונות אפשריים, ששומרי השמיטה לא יצטרכו לרעוב ללחם ח"ו.

התוכנית הפשוטה והיעילה ביותר, היתה לייצא את החיטה האסורה למדינות

בהם אינם מתגוררים יהודים כלל, ולייבא תמורתה חיטה מותרת מחוץ לארץ, כך שלא תשאר בארץ שום חיטה מיבול ספיחי השביעית.

הצלחנו בס"ד אף ליצור קשר עם ממשלת ארה"ב, בעזרתם האדיבה של ידידינו הנאמנים בביתו של נשיאנו הגה"ק האדמו"ר בעל 'ברך משה' מסטאמאר זצוק"ל. משרד החקלאות האמריקאי הבטיח לסייע להוציא לפועל תכנית זו ובאספקת החיטה במחירים מסובסדים.

תחשיבים כלכליים שנערכו ע"י איגוד טחנות הקמח יחד עם משרדי השלטון, אשרו באופן ברור כי עיסקת חליפין זו, לא רק שלא תהא כרוכה בהפסד, רק תהיה רווחית.

אולם שונאי הדת שחברו יחד עם העיתונות ה"ישראלית", פתחו במשא מכוער של השמצות נפשעות, הסתה פרועה ואוילית, שלא בחלה בשקרים גסים ובעלילות זדוניות ומרושעות, נגד בד"ץ העדה החרדית ונגד שומרי השביעית בארץ כולה. וכפי שזה קרה לא אחת, גם מבין חוגי ה"מזרחי" וגרוריהם השונים ברבנות הכללית, עמדו לצדם.

כותרות העיתונים הכריזו כי עיסקת החליפין של חיטת השמיטה תעלה לקופת המדינה, עשרות מליון דולר...

לדאבון לב יראי ה' גברה יד המסיתים שרובם שונאים מובהקים של תורה ויהדות מאז ומתמיד. כל הגסיונות להפטר מחיטת האיסור ע"י מכירתם לחו"ל, נכשלה.

בסיכומו של דבר, במאמץ רב ובסייעתא דשמיא נשאר בע"ה 13 טחנות קמח שומרי שמיטה, שטחנו אך ורק מיבול שיובא מחו"ל והיו תחת פקוח והשגחה. ואילו 8 טחנות אחרות, טחנו את חיטת גידולי שמיטה והם שרתו בין השאר גם את צרכי האוכלוסיה הערבית.

משגיחים מיוחדים מונו מטעמנו בטחנות הקמח בכל קצות הארץ, בנמלים ובמגורות, לקבל את החיטה המיובאת ולסמנה, להשיגח לבל תוכנס חיטת הספיחין לטחנות הקמח הכשרות.

עבודת השגחה זו היתה קשה במיוחד, לעיתים היה מחסור זמני בקמח כשר והיו חייבים להוסיף משגיחים בימים ובלילות במאפיות ובטחנות הקמח.

בשנת השמיטה ובחודשים שלאחריה, היו מספר פעמים שהמצב בשטחים הערבים היה מתוח, המשגיחים לא הורשו להתקרב למקומות הסכנה של גידולי הירקות וכו', בחסדי שמים נמצאו כמויות מספקות משטחים אחרים וכן משדות הערבה הדרומית שענו על הצרכים של שומרי השמיטה.

בסוף השנה השמינית, שנת תשמ"ח פרצו מהומות הערבים בשטחים

הכבושים, ומלאכת ההשגחה נהייתה קשה במיוחד. בס"ד עברנו את ספיחי שנת השמיטה בניסים מבלי לשלוח משגיחים למקומות סכנה.

שמיטת תשנ"ד

דבר
השמיטה

שמיטת תשנ"ד היתה שונה מכל השמיטות בשנים עברו ובעייתית ביותר, זאת עקב המצב החדש שנתהווה בארץ, אשר יגורנו מפניה ואף נערכנו לקראתה לפני שנת השבע, והוא עליית דרגה במצב הבטחוני שנשקפה ח"ו למפקחים ולמשגיחים בשדות ובמטעים עקב פרוץ ה"אינתיפאדה".

בנוסף על כך, בשנת שמיטה זו כבר לא היה מרן פוסק הדור בעל 'מנחת יצחק' זצוק"ל בין החיים אתנו. והיעדרו הורגש היטב. חסר היה לנו הגדול בענקים שבשמיטות הקודמות היה לנו לעיניים להאיר ולהורות דרכנו, הוא הגדול שבזמנו השתדל ופעל להשגת האמצעים לרכישת מכשירי קשר, הן בכדי לשמור על קשר רצוף עם המשגיחים שיוכלו לדווח ולהודיע על כל חשש בשדות הנזכרים, והן לשיפור והידוק ההשגחה על ידי תיאום וביקורת מתמדת.

בשנות השמיטה הקודמות היה שפע של יבולים משדות נכרים ללא חששות, כמעט ללא הגבלה בכל סוגי הפרי והירק, והתמודדנו בעיקר, באיכות הפיקוח ובתכנון מדוקדק על ההשגחה, כדי למנוע מכשולים ונסיונות הערמה מצד המגדלים והסוחרים. אך עתה עם התגברות מאורעות רבות וקשות ה' ישמרנו בכל שטחי הארץ, נקלעה גם עצם ההשגחה למצב חדש והועמדה בסימן שאלה ובחשש רב.

ראשי ועד השמיטה והכשרות הביעו את חששם שהתברר כמוצדק, באספקת פרי וירק בתנאים החדשים שנוצרו עקב המצב הבטחוני הקשה בשטחים. שכן, חזקה עליהם פקודת רבותינו הגאב"ד והביד"צ שליט"א, שאסרו לחלוטין לשלוח משגיחים למקומות סכנה ח"ו. מצב זה צימצם את מקורות האספקה עבור שומרי שביעית בצורה דראסטית מאד, והטיל את ועד השמיטה לסכך בעיות חדשות ומורכבות שכמותם לא ידעו עד אז. כאשר נאלצנו לחפש אחר שדה וזכרם שאין בהם חשש איסורי שביעית ואין בהם גם חשש של חמירא סכנתא מאיסורא.

כי זאת לדעת, בבואנו לוודא שהתוצרת היא באמת נכרית ללא שום חשש, איננו יכולים להיות סמוכים ובטוחים בזה, רק אם המשגיחים יהיו נוכחים בשדות הנכרים בכל שעות הקטיפה, האסיף והאריזה, עד שהירקות מועמסים על גבי המשאיות, כשהם מוחתמים ומסומנים בתוי היכר שלא ניתן לזייפם. מלומדי נסיון אנו כי בנושא זה אין מקום לויתורים, וכי כל גישה פשרנית בשטח זה

דבר השמיטה
תשפ"ב

סופה מגינת לב ומפח נפש ח"ו. וכיצד אפשרי הדבר לביצוע, כאשר בעוה"ר סכנת נפשות מאיימת ח"ו על כל מי שמתקרב לגבולם?!

מלבד הסכנה הכרוכה בשהות במקומות רגישים אלו יומם ולילה, אי אפשר כמעט למשגיח להיות תקיף ונחרץ בעבודת הקודש, עקב האיום המתמיד על שלומו ח"ו.

זאת ועוד, הבעיות בהשגחה במקומות המסוכנים אינם הקשיים היחידים בנושא זה. עלינו גם לברר בוודאות ששדות אלו שדות נכרים הם, ללא פקפוק.

במשך ימים ולילות נבדקה בעלותם של חלקות רבות, וכפי שמצאנו גם בשמיטות קודמות מצויים חלקות רבות הרשומות על שם יהודים או על שם השלטון, למרות שהן מעובדות בשטח על ידי ערבים.

ידוע על הקשיים בהשגחה בשדות נכרים בימים כתיקונם, ועל נסיונות הערמה והכנסת סחורה אסורה בחשאי, על אחת כמה וכמה בימים טרופים אלו, כשבעיית הבטחון גברה פי כמה, הדברים מחייבים הימצאות בשטח משך כל הזמן ופריסת עשרות מומחים ומשגיחים לפקוח עין על המתרחש.

וזאת למודעי, שכבר בסוף שמיטת תשמ"ז נראו בארץ ניצני ה"אינתיפאדה". הקמנו אז מערכת קשר ארצית ומשוכללת שהועילה רבות והתגלתה כיעילה מאד הן לגבי הפיקוח הצמוד על האספקה והן להבטחת חייהם שלומם של המשגיחים.

אכן, בשמיטה זו של שנת תשנ"ד, החמיר המצב עשרת מונים ו"האינתיפאדה" פרצה במלוא עוזה, כשמכשירי קשר לכדם לא ענו על הבעיות הקשות. הדבר חייב מציאת פתרונות אחרים להבטחת שלומם ובטחונם של המפקחים והמשגיחים האמורים לשהות בשטח בעייתי במצב של סכנת נפשות ח"ו. במסגרת ההכנות האינסטנטיביות ובהתחשב במצב המדאיג הוחלט לא לזלזל בשום הצעה או רעיון, אף שהיו משונות או מרחיקות לכת, בבחינת יבוא הנס מכל מקום. כל רעיון והצעה נבדקה ונשקלה בכובד ראש ובתשומת לב.

אף ששטחים אלו לא היוו מקור אספקה בשמיטות עד לשנת תשכ"ו, וגם אז לא חסרנו בע"ה מאומה, היה הבדל גדול בין שמיטות של אז, היות וציבור שומרי שביעית גדל בליעה"ר ורבבות אלפי ישראל לא יכניסו אל פיהם דבר שאין חותמת הביד"צ העדה החרדית עליו.

ראשי ועד הכשרות והשמיטה ישבו ישיבות אין ספור, נדדו רבות ברחבי הארץ לארכה ולרחבה, חודשים רבים לפני שנת השמיטה, כדי לבדוק ולהכין מבעוד מועד את כל הטעון בדיקה והכנה רבה. הצוות שמאחוריו נסיון רב ועשיר בשטח זה עסק ביצירת קשרים עם סיטונאים, יבואנים, מגדלים נכרים ומגדלים בשטחי הערבה. אף נערכו דיונים עם השלטונות כדי להבטיח שלא יעמדו בדרכנו במשך שנת השבע. סיטונאים של פירות וירקות, וספקי שירותים

שונים, חברות אבטחה ומודיעין וחקירות, העלו הצעות ורעיונות חדשניים ומוזרים כמו אפשרות פיקוח ע"י מצלמות וידאו, מזלטי"ם, מסוקים שילוו את המשגיחים בעבודה השוטפת.

מרנן ורבנן חברי הבד"ץ עסקו ביחד עם ראשי ועד השמיטה בבירור וליבון הסוגיות החמורות שהתעוררו תמידין כסדרן. כמו ענין הגידולים על מצעים מנותקים, דין החממות והשתילים, ענין השטחים שקידשום עולי מצריים ולא קדשום עולי בבל, שאלת הגבולות בדרום ים המלח, ועוד. רבותינו אף כיתתו רגליהם שוב ושוב, לעמוד מקרוב על סבך הענינים שעלו בפניהם, בבחינת אין לו לדיין אלא מה שענינו ראות, וכדי להוציא לאור דעת תורה ברורה.

אחרי בירורים ובדיקות מצאנו את עצמנו עם מספר אפשרויות: איחסון כמויות תוצרת משנת השישית, יבוא מחו"ל ומשטחי הערבה שהם ללא ספק מחוץ לגבולות ארץ ישראל, או משדות נכרים מסויימים בלבד, תוך נקיטת אופני אבטחה קפדניים מתוך ציפיה לרחמי שמים.

ראשית דבר היה להבטיח עד כמה שניתן את השאלה לתשובה מה נאכל בשנה השביעית, ובכמויות המירביות האפשריות, לנעול מבעוד מועד עבור ציבור המהדרין שומרי שביעית כל מה שניתן מיבול שישית. מלומדי נסיון בע"ה וכפי שעשינו בשמיטות הקודמות דאגנו שהסיטונאים והספקים של התוצרת בהשגחת הבד"ץ, החלו בסוף השנה השישית בניצוח "ועד השמיטה" בנעילת מחסני ענק בכל קצוי הארץ ע"י משגיחנו בלבד. כל מחסן שנפרץ או נמצא שנפתח שלא בנוכחות המשגיח נפסל. כך סגרנו את כל הגזר ורוב תפוחי האדמה והבצלים, שהיו במדינה כולה בתום שנת תשנ"ג.

יש לציין כי סוגי ירק אלו שווקו בחנויות השמיטה עד סוף חודש טבת וכך חסכנו מעצמנו - משך ארבעה חודשים - קשיים של השגחה קפדנית על שלושה סוגים של ירקות חיוניים אלו.

מחודש טבת והלאה הצלחנו בע"ה לקבל רשיונות יבוא מחו"ל, ולייבא מאירופה חלק נכבד מסוגי הירקות הבסיסיים הללו. השלטונות אמנם הערימו קשיים רבים כדי להגן על החקלאות המקומית, הוציאו רשיונות מועטים בלבד. אבל בחסדי ה' חלק נכבד מהמינים הנזכרים היו מחו"ל.

בראשית השנה כלומר כבר ממחרת החגים, הורגש מחסור מחריף והולך בירקות מגידולי נכרים. במקומות הערבים במרכז הארץ ובעיקר באיזור המשולש, כמעט ולא היה יכול. על כן הצטרכנו להביא את הירקות משדות נכרים באיזור הצפון. מכיוון שהסוחרים הרגישו במחסור, האמירו מיד מחיריהם, בעוד שהסחורה משדות היהודים - עוברי שביעית - דווקא הוזלה, אחרי שהשווקים הוצפו בתוצרת עקב מזג האויר החם ששרר בראשית החורף ואשר גרם להבשלה מוקדמת של כל סוגי הירקות.

בחסדי ה' אחרי מאמצים מרובים עיבדנו דרכים להשגית על שיווק תוצרת מאיזור עזה, באופן שלא יפגע חלילה בשלומם של שלוחי המצוה, ועם כל זאת בפיקוח מלא על הצד היותר טוב. כתוצאה מכך התהווה שפע גדול בכל החנויות, עד כדי כך שהמחירים ירדו כמעט לרמת המחיר בשוק החופשי.

יצויין שעצם השגת רשינות הייבוא מעזה אף הוא אינו מן הדברים הקלים, אחרי שבדרך כלל יש סגר על חבל עזה והשטחים - למרות שתמיד ישנן הברחות משם. אך מצוקת שומרי שביעית הביאה את ההסכמה להבאת הסחורה משם. הייבוא מחבל עזה אמנם יצר התמרמרות וטרונות אצל החקלאיים עוברי שביעית ותומכיהם ה"דתיים", ובחסדי ה' נענינו גם לגל זה ועברנו בהצלחה.

עבודת ההשגחה בעזה לא היתה קלה כלל ועיקר. אחרי הכנה קפדנית ותכנון מוקדם וזהיר, הצלחנו בע"ה לנצל אמצעים בלתי שיגרתיים כדי להבטיח השגחה מלאה ומעולה כדבעי ללא שום פשרות. לעיתים נסעו המשגיחים ברכב משוריין עם כמה מאבטחים. הסתייענו גם בכלי טיס - הליקופטר, כדי להגיע לשדות, הכל לפי צורך הענין והמקום. ובעזרתו יתברך ראינו ברכה בעמלינו בזה שהיתה הרווחה לבית ישראל.

שיטה שהוצעה לנו ושנקטה ע"י אחרים, לעמוד במחסום ארז, משם יוצאים כלי הרכב מחבל עזה, ולהחתים על תוצרת היוצאת משם כדי כשרה ללא כל חשש שביעית, מתוך סברות והשערות שונות, נדחתה שיטה זו ע"י רבותינו. וחזקה עלינו פקודתם לא לאשר שום תוצרת אלא אם כן תהיה השגחה מלאה מהקטיף והאיסוף בשדה ממש. כל מי שמתמצא ולו במקצת בדרכי המסחר יודע, כי ברגע שיש שפע גדול מדי בסוג מסויים של תוצרת, הרי מחירו יורד פלאים, ומשום כך כל השנים משמידים השלטונות אלפי טונות של ירקות, מאחר ואין מה לעשות עמם, כיון שהם רוצים לשמור על מחירים מסויימים.

כאשר השוק מגיע למצב זה, שמח כל חקלאי להיפטר מסחורתו גם תמורת עלות ההובלה בלבד כי בין כך אין לו מה לעשות עם הסחורה. לכן יתכן וסוחר ממולח מחבל עזה יכול לקנות בשוק הסיטונאי בתל אביב, חיפה או עיר גדולה אחרת, משאית המכילה סחורה תמורת ההובלה ועוד כמה שקלים, הוא מובילם לכיוון עזה, עושה סיבוב עם ספיחי שביעית אלו וחוזר חלילה ומוכרים ל"ועדות" העומדות במחסום "ארז" ואלו קונות את התוצרת כאילו מדובר ב"ירקות מגידולי נכרים".

ואכן המשגיחים שלנו ראו בעצמם מספר פעמים משאיות ערביות עמוסות סחורה הנכנסות לחבל עזה. ברור אם כך, כי בהעדר השגחה בשטח הגידול עצמו, עלולים להיכשל בספיחין ממש ח"ו.

בראשית שנת השמיטה חששנו מאד מפני הבאות, בחסדי ה' עברנו בהצלחה ובסיעתא דשמיא עצומה. מלומדים בניסים אנו. היה שפע של תוצרת בהשגחת הבד"ץ ולא חסר המזג לציבור שומרי שביעית כהלכתה. לא די בכך, אפילו נגד

יוקר השער הצלחנו להאבק והמחירים לא האמירו יותר ממחירי השוק הרגילים, למען הביא רווחה, להחיות עם רב בציון המצויינת.

שמירת תש"א

דבר
השמירה

חלל ניכר הורגש ב"ועד השמירה" בפרוס שנת שמירה זו. שכן בינו לבינו, בשנת תשנ"ה, בח' תמוז, הסתלק לגנזי מרומים אחד המיוחד מראשוני מערכת הכשרות והשמירה של עדתנו וממייסדיה, האי גברא רבא ויקרא, איש תבונות הרה"ג רבי אברהם הכהן ראטה זצ"ל שעמד במשך עשרות בשנים בראש המערכת וכיתת רגליו למפעלים בארץ ובחו"ל. אחרי שכמה שנים לפני כן, בכ"ח באדר תש"נ, נסתלק העסקן הנערץ שלא עמלק"פ הרה"ג רבי הלל שלזינגר זצ"ל, אשר בטרחה ויגיעה, בעצה ותושיה ניווטו ופעלו גדולות ונצורות במסירות נפש יחד עם להבלח"ט שליט"א לטובת הכשרות ולשומרי השביעית עשרות עשרות בשנים מאז היווסדה. גדולתם בתורה ויראתם הקודמת לחכמתם יחד עם התמצאות מדהימה במרכיבי הכשרות גרמה לכך שועד הכשרות והשמירה שעל יד ביד"צ העדה החרדית הוא כחלוץ העובר לפני המחנה יראי ה' ונוטרי מצוותיה. כוחה והשפעתה חוצה ימים ומדינות, כשרבבות מאחינו בני ישראל סומכים רק על ההשגחה הקפדנית והמהודרת שלנו.

בכינוס מיוחד למורי ההוראות של עדתנו, שהתקיים בשנת תשנ"ד - שנת השבע, השמיץ הרה"ג רבי אברהם זצ"ל דברים נוקבים שעוררו בשעתו הדים רבים. ונזכיר מתוך דבריו:

"יסוד מוצק המקובל ממארי דארעא קדישא זללה"ה שבעיר הקודש ירושלים משנות דור, מעולם לא נהגו קדושת שביעית בפירות נכרים. זקני וגדולי ירושלים מעידים על כך. כך קבלנו נאמנה מזקני תלמידי חכמים ויקירי ירושלים איש מפי איש.

הבד"ץ של דור קודם אסר לחלוטין, לחנויות העומדות תחת השגחתנו, להכניס פרי או ירק שיש עליו חשש איסור סחורה, או ששייך בהם קדושת שביעית. מאז ומתמיד השתמשו רק בפירות נכרים שאין בהם קדושת שביעית ואין בהם איסור סחורה וללא שום הגבלות.

כמו כן נהגו בירושלים להחמיר בענין שמור ונעבד. בענין מחלוקת הרמב"ם והר"ש בשדות ישראל שנזרעו בשישית ונלקטו בשביעית, אם יש בזה איסור ספיחין, אי אפשר לומר שיש לנו בזה דבר ברור על מנהג ירושלים. לשיטת הספרדים, שמיד ביום הראשון אחר ראש השנה של שביעית יש איסור ספיחין.

דבר השמירה
תשפ"ב

כאן בירושלים השתמשו תמיד, רק בפירות נכרים שלכל הדיעות אין בהם איסור ספיחין.

היום נתעוררו בענין זה במסוה של חומרות, ושיהא ברור לרבנים מורי ההוראה יודעי דת ודין שכן היה דעת רבותינו זצ"ל. כאשר מצד אחד טוענים שזה כאילו קולא ח"ו ומצד שני ישנה שאלה חמורה של ח"ח ממרן ה"בית יוסף", שיש דיעות שזה דאורייתא, אמנם לדברינו, הדבר ברור כביעתא בכותחא שמאז שנת השמיטה תש"ה לפ"ק, זה כבר שבע שמיטות, הורו כל גדולי ירושלים שאין לנהוג קדושת שביעית לא בפירות ולא בירקות של נכרים. ואם נשמור על נקודה זו כדרכה של העדה החרדית מימים ימימה, מזה נקח כח ועצמה לשמור על גדרם של ראשונים כמלאכים ושאר מנהגי ירושלים לא לזוז מהם זיז כל שהוא.

צר לנו מאוד שמנהלים תעמולה בכל מיני דרכים ותככים שיש בהם חוכא ואיטלולא מכל הענין של קדושת שביעית, עושים "אוצר בית דין" ומוכרים אותם בסחורה ובמשקל בכל המקומות המפוקפקים כבכל השנים, או לנו שכך עלתה בימינו.

האוצר בית-דין היחידי שהתירו לעשות הוא רק לגבי אתרוגים למצוה, כי אין כל אפשרות אחרת, אכן אסרו לשווקם בחנויות דרך סחורה. הם מובאים לבנין הבד"ץ וועד השמיטה, שם מחלקים אותם לכל דכפין תמורת שכר טירחה ממש, כפי שקובעים זאת רבותינו הבד"ץ.

אנו מקווים שהדברים יתבהרו, למען הסרת הטשטוש והמסוה, תתברר דרכה הצרופה של העדה החרדית, שיסודותיה בהררי קודש, מצוקי ארץ" - סיים הרה"ג ר"א ראטה את דבריו.

עם פטירתו הוכרח ועד הכשרות עם ועד השמיטה לקלוט כחות חדשים רעננים, בכדי למלא במעט את החלל העמוק שנותר אחריו.

התקופה שלפני שנת השמיטה תשס"א הצטיינה כתקופה רגועה יחסית לעומת השנים הקודמות בהן האינתיפאדה (הראשונה) הילכה אימים. קוינו שהרגיעה תמשיך ותקל על עבודת ההשגחה בשדות ובמטעים הנכריים. ואכן כך נערכנו לקראת השמיטה הממששת ובאה.

והנה - ביום ערב ראש השנה תשס"א, עת בכל בית ישראל בארה"ק נערכו בהכנות האחרונות לקראת החג הקדוש, נשמעה ברחבי הארץ השמועה הכואבת כי פרצה אינתיפאדה שניה. וההתפרצות היתה בגודל מדהים בפתע פתאום ללא כל היערכות מוקדמת. מהומות קשים ואכזריים התנהלו בשטחי הערבים וביתר ערי הארץ. מצב זה שינה את מפת ההיערכות שלנו, מן הקצה אל הקצה, ואותותיה ניכרו היטב על פני השטח בכך שיצרו בלבול וזרעו פחד להתקרב אל שטח נכרי כלשהו, וכל עצם ההשגחה הועמדה בסימן שאלה. צל של חששות

כבדים רבץ על הכל. נדמה היה ברגעים מסויימים כי לא נוכל השנה לספק את התוצרת הרבה המבוקשת לציבור הגדול שייחל לה.

תכניות רבות שהושקע בהן מוח ויגיעה מרובה, נפסלו ונדחו עקב המצב, ולא היה מנוס מלהיערך מחדש ולהציג אלטרנטיבות חילופיות. הם הובאו לשלחן מרנן הבד"ץ, שהורו מה לקבל ומה לדחות.

בחסדי ה', בכח בית-דין יפה ובזכות ציבור היראים הגדול הם ונשיהם וטפם כ"י, הצלחנו לנצל אמצעים בלתי שגרתיים כדי להבטיח השגחה מליאה ומעולה ללא פשרות וקולות. בשטחים רבים נעו המשגיחים ברכב משוריין מוגן ירי, עם מאבטחים. גם עתה הוכרחנו להסתייע במסוק 'הליקופטר' כדי לפקח מלמעלה על שטחי הערבים ועל הכניסות והיציאות מהם, אך בכך לא היה די, והוכרחנו לרכוש מספר רכבים ממוגני-ירי, כמו"כ נקנו מעילי שכפ"ץ נגד יריית כדורים וסכינים עבור המשגיחים והמפקחים.

היו היה ב"ה בשנה זו שפע של פירות וירקות ללא חשש שביעית, ונוסף על כך במחירים רגילים. אך כדרך של הבעיות בשמיטות הקודמות בייבוא תוצרת מחו"ל, המתינו לנו גם בשנת שמיטה זו הפתעות לא נעימות. בשלהי חדשי החורף הוצרכנו לייבא מחו"ל כמויות ענקיות של תפוחי אדמה וגזר. רשויות השלטון דרשו להטיל מכס על היבוא, בטענתם כדי להשוות את מחירם למחיר תפוא מן הארץ, היות ובשנים כתיקונם מחירי תפוא המיובאים בחורף מאירופה נמוכים ממחירם באר"י.

נציגינו נפגשו עם הנוגעים בדבר ומנהלי המשרדים המתאימים, ולחצו לביטול דרישה זאת. טענתם היתה כי עקב שטפונות כבדים שפקדו את מערב אירופה, נוצר מחסור בכל שווקי העולם ומחירם התייקר בלאו הכי, ממילא אין כל הצדקה להטיל עליהם מס נוסף. הנימוקים התקבלו בעז"ה והגזירה בטלה.

אולם בגלל שביתה ששררה בנמלי הארץ היה חשש שהמשלוח יתעכב וייווצר חלילה מחסור במוצרים חיוניים אלו. בסייעתא דשמיא, ביום שהגיעה האניה עם התוצרת הסתיימה השביתה. במאמצים רבים הצלחנו בס"ד לשחרר מכולה זו ללא עיכוב, כשהיא עוקפת 160 אניות שעגנו בנמל וחיכו לתורן לפריקת סחורתן.

אותה שנה שרר גם מחסור בבגנות. הסיבה לכך, שגזע הבגנות צורך כמויות אדירות של מים, ובעקבות המחסור בגשמים בשנים אלה מחד, ואי עידוד החקלאות מאידך, ייבשו בעלי המטעים את אדמתם, ביניהם של ערבים רבים בעלי מטעי בגנות. נוסף לכך, איזור יריחו, ששם עיקר גידול הבגנות של הערבים, הפך לאיזור מסוכן לעבור בו ומנע מאתנו לפקח על המטעים.

בעז"ה, על אף הכל, חתמנו את שנת השמיטה תשס"א, בתחושת שבח והודיה לבורא עולם נותן התורה על כל הטוב אשר גמלנו ברוב רחמיו וחסדיו, וזיכנו

לקיים מצוות שביעית כהלכתה, ושמר צעדינו מהיכשל כאמרם ז"ל שלוחי מצוה אינן ניזוקין. כה יתן ה' וכה יוסיף לעדה הקדושה, אבן הראשה, אשר ממנה יתד וממנה פינה, לשמור ולעשות נאמנה, את כל מצוות התלויות בארץ היוצא השדה שנה שנה.

שמיטת תשס"ח

שנת שמיטה תשס"ח היתה שונה מקודמותיה בעיקר בשל התופעות האקטואליות של אותה תקופה, כשברקע נרשמו תחזיות קודרות ליועד השמיטה' במידה וימשיך להקפיד על כל החומרות שהדריכונו רבותינו אבירי האומה בירושלים, נבג"מ.

כדי להיערך מקודם לכל סוגי ההתפתחויות עוד בטרם בוא השמיטה, מינה יועד השמיטה' צוות תלמידי חכמים מובהקים הבקיאם בכל רזי ההלכות התלויות בארץ שיעמדו לעזרת רבני יועד הכשרות' תוך שהם מקדימים את האירועים, חוקרים את הטעון חקירה דרך כל ההיבטים ההלכתיים ופותרים את כל הספקות עוד בטרם באו לעולם, כדי להבטיח את תנובת הארץ לציבור המהדרין הגדול, ללא כל חשש שמיטה.

שעות מחקר רבות השקיע צוות תלמידי חכמים זה. לשם כך הם סבבו בפרדסים, התייעצו אם מומחי בוטניקה ומיינו את כל זני פרי האדמה ופרי העץ לסוגיהם השונים, אשר היו לעיניים לפני הרבנים כאשר הם הפיקו את ההנחיות בקשר לפירות אלו,

תופעה אקטואלית רחבת היקף היתה התופעה שהתפשטה בשמיטה הקודמת כאשר חלקאים השכירו את חלקות שדותיהם לגופים גדולים המגדלים במרוכז חלקות שדה רבות, וכתוצאה מכך התקשו לקיים את מצוות השמיטה והתפתו לסמוך על 'היתר המכירה הידוע, שאסרוהו גדולי ישראל בכל הדורות. כדי לעמוד בפרץ, נדרשו כוחות מיוחדים מ'ועד השמיטה' כדי לעמוד בפרץ, למיין ולפסול את כל מי שהיץ לפרוץ את גדר הראשונים.

לצד זה, נדרשה היערכות מיוחדת מטעם הבד"ץ לגבי חלק מתוצרת שיטית של פירות וירקות, כדי לדאוג לאחסנתם במחסני קירור ענקיים. במקרים אלה, ניתנה הגישה אל המקררים בידי המשגיח המיוחד מטעם הבד"ץ בלבד. פתרון זה היה חלקי ולא התאים לימוצרים אורגנים' אשר אינם מחזיקים מעמד לאורך זמן ואותם נדרשו לספק ממקורות חו"ל וכדומה. לכן קדמה להיערכות זו,

עבודת נמלים כדי לבדוק את מקורם והאם אינם נעבדים בשביעית ושאינם בכלל ספיחין.

בתחום זה, של ייבוא ירקות מחו"ל, נאלץ 'ועד השמיטה' להתמודד עם קשיים מצד הרשויות כדי לקבל את רשיונות הייבוא כדי כמות מספקת ולא תמיד בהצלחה.

באשר לשדות הנכרים, היתה הפעילות אינטנסיבית ביותר כדי להבטיח כי אין יד ישראל באמצע, בעיקר בגלל סוחרים ממולחים אשר ניסו 'להלביץ' את שדותיהם ולשוות להם מראה של בעלות עכו"ם.

כדי למנוע הונאות, הפעיל 'ועד השמיטה' צוות מיוחד אשר ערך מיפוי ובירור יסודי של כל חלקת שדה ולו הקטנה ביותר בכל שטחי ארץ ישראל, תוך עבודה מפרכת אשר דרשה משאבים עצומים כדי להגיע אל התמונה המלאה של מפת הארץ הכוללת שרטוט גבולות מדוייקים של כל חלקה וחלקה, על בסיס בדיקת אלפי אלפי מסמכים אשר כללו נסחי טאבו, שטרות מכר ותכניות אדריכליות, אליהם נרתמו עזרתם של עורכי דין ואדריכלים שונים כדי להשלים את הפרטים החסרים. בנוסף, נעזר 'ועד השמיטה' באמצעות מודד מוסמך שהגיש חוות דעת מקצועית בכל מקום ומקום. נוסף לעבודתו זו, 'חרשו' המפקחים מטעם 'ועד השמיטה' את השטח בכוחות עצמם, נברו בספרי לשכת הרישום של 'מינהל המקרקעין' וחיטטו בתיקים נושנים ועבי-כרס עד שהעלו את הפרטים המדוייקים של הבעלים ובדבר שותפות כזו או אחרת וכך הצליחו לחשוף בחסדי שמים מספר מקרים אשר אבות הבעלים היו יהודים או ערבים, בניגוד למה שהיה ידוע עד כה.

מכיוון שחלק נכבד של תוצרת הפירות והירקות באו מאזורי הגדה המערבית, היו מקומות אשר בלתי אפשרי היה להכניס משגיח אל השטח מחשש סכנת חיים. במצב זה, נזקק 'ועד השמיטה' להסתייע במערך קשר וציוד אלקטרוני מתקדם, הכולל מצלמות משוכללות ושבבי ג'יפיאס כדי לעקוב אחרי המתרחש בשטח החקלאי של המגדל, במהלך הגידול עד לקטיף. המעקב התבצע מתוך מוקד ממוחשב שהופעל במשרדי 'ועד הכשרות' ובו ישב צוות מקצועי ומנוסה אשר עקב במשך עשרים וארבע שעות ביממה אחרי המסכים המעדכנים כל העת את הנתונים בשטחי הגידול. במידה והיה צורך שהמשגיח יתקרב לחלקות השדה אשר היו קרובות לאזורי חיכוך המועדים לפורענות, היו מאבטחים צמודים בנשק שלוף מלווים אותו עם מכוניות 'מוגנות ירי' ליעדו עד שחזר לחוף מבטחים.

שטחי עזה, אשר תקופה קצרה לפני אותה שמיטה, עוד היו מקור בלתי נדלה של תוצרת חקלאית, נסגר הרמטית ומלבד 'רקטות', 'גראדים' ו'פצמרים', ה"י, לא יצא משם דבר נוסף.

על ירקות העלים, אשר נשתלו בעבר הירדן בפיקוח הדוק מבחינת הנקיון

מחקרים, היו המשגיחים צריכים לפקח תוך כדי הסוואה ביכאפיות' אדום-לבן, כמנהג בני המקום משבטי הבדואים.

בנוסף, בלטו בשמיטה האחרונה, עניינים אקטואליים שונים אשר החלו להטריד לראשונה את מנוחת רבני 'ועד הכשרות' בגין המורכבות של כל אחד מהם והשפעתם הנלווית למוצרי מאכל, שעד עתה לא היו בגדר חשש.

כתוצאה ממודעות גלובאלית לחומרים מסוכנים לכאורה, לחי ולטבע, התפתחה לה מגמה בינלאומית, כאשר מפעלי התעשייה החלו להעביר יותר ויותר מרכיבים וחומרי גלם מעולם הכימיקלים למרכיבים טבעיים. כיום, כבר ניתן לראות זאת על מוצרים רבים, עליהם רשום שהמוצר עשוי מ'חומרים טבעיים' או מ'חומרים אורגאניים' בלבד וברוב המקרים ובפרט במוצרים כשרים מדובר בחומרים המופקים מהצומח. בשמיטה הקודמת, החלה התופעה את צעדיה הראשוניים והמשמעותיים.

התוצאה היתה - חומרים אשר בעבר היו מקובלים ככאלו שאין בהם שום חשש של מצוות התלויות בארץ, החלו מיוצרים ומופקים מצמחים וכדו'. הבעיה היתה רלוונטית בעיקר בתמציות, צבועי מאכל, חומרי טעם וריח, חומרים משמרים וכדו'.

גם בתחום התמרוקים חדרה המגמה האמורה - כחלק מה'טרנד' הבריאותי - ומפעלים החלו להוסיף חומרי גלם צמחיים שונים למוצרי הטיפוח שלהם, כגון שמפו, סבונים, ממחטות לחות, קרם ידיים וכדומה. באותה תקופה החלו לראות לראשונה מוצרים עם שמני אבוקדו, זית, שקדים, רימון, פסיפלורה וכדו'. במקרים אחרים הוסיפו המפעלים חומרי בישום טבעיים אשר בדרך כלל מקורם מצמחים ופירות שונים. לעיתים הוסיפו המפעלים שמנים אתריים המופקים מפירות במקום בשמים, עבור אלו הרגישים לאלכוהול וכדו'. הבעיה הגיעה עד למוצרים כמו משחות שיניים וכדו'.

המגמה האמורה יצרה מהפך אף גם בתחום הדישון החקלאי - גם מתוך ההתעוררות העולמית לצמצום הזיהום הפוגע בשכבת האוזון - והרשויות החלו לפקח אחרי חומרי הדישון וההדברה בשדות הגידול, שיהיו מיוצרים אף הם ממרכיבים צמחיים שונים.

תחום 'תוספי התזונה' מהווה פרק בפני עצמו, מאחר וכל מרכיב יכול להכיל בין 50 ל-100 תת מרכיבים אשר מופקים בצורת שונות מחלקי צמחים המוכרים כצמחי מרפא וכדומה. בפרק זה נכללים גם הוויטמינים למיניהם, סירופים לחיזוק, משקאות בריאות ומשחות שונות, הנפוצים בבתים רבים.

בעניין צמחי המרפא, מקדים 'ועד הכשרות' את המדע, באיסוף מידע אקטואלי מהשטח, אשר עולה על המופיע בכל מאגרי המידע הקיימים בתחום. המטרה הראשונה היתה לסייג ולקטלג כל סוג של צמח ומקום גידולו, כדי לדעת

להתגונן מחששות ערלה שמיטה וכדומה, כאשר בידי המפקחים התקבל מידע על קיומם של צמחי מרפא שונים הגדלים בגבולות הארץ בעוד והם היו ידועים בעולם כצמחים אשר גדלים באיזורים שונים בחו"ל בלבד. כבדרך קבע מעדיף 'וועד הכשרות' שלא להסתמך על המידע האנציקלופדי וספרי המקצוע, ותמיד עורך מחקר עצמאי בתחומים השונים כדי להקיף את כל הפרטים האפשריים. בנידון זה, הקים 'וועד הכשרות' מאגר מידע אדיר המבוסס על מסד תוכנה המנסכרן את המידע מכל המקורות הקיימים ומצליב אותם בפיקוח מומחה, המשלב קטגוריות מדוייקות של שמות הצמחים בתעתיק עברי, ערבי, אנגלי ולטיני, שם מקצועי ובוטני, משפחת הצמחים ותיאורו, השפעתו הרפואית, עונות פריחה ואיסוף.

אם בשמיטה הקודמת, כבר הצליח המאגר להגיע ולמפות את המאפיינים של קרוב לאלף סוגי צמחים, בשמיטה הנוכחית הצליח המאגר למפות קרוב ל-20 אלף סוגי צמחים(!)

מלבד בתחום ענבי היין, הצליחה אספקת התוצרת מטעם 'ועד השמיטה' לעמוד בכל היעדים ואף לעברם פי כמה וכמה. אך באשר לענבי היין, נקלעו היקבים שבכשרות הבד"ץ לבעיה בלתי פתירה מאחר ואת ענבי היין המשובחים, לא ניתן למצוא מגידולי ערבים. כיון שכך פנו רבני 'ועד הכשרות' לארצות הנכר, בנסיון למצוא פתרון מניח את הדעת והשקיעו בכך שעות אינספור ומסע של 10 ימים ברחבי היבשת האירופאית (מולדובה, גיאורגיה, איטליה וגם צרפת), כשלבסוף הצליחו לערוך קו ייצור של מיץ ענבים בלבד. כל עוד מדובר בקו ייצור של מיץ ענבים, אפשר להסתפק בקו ייצור מזורז וקצר מועד. ייצור יין לעומת זאת שהוא ארוך ומתפרס על פני חודשים מספר, דורש כוחות השגחה עצומים בעוד העכו"ם טרם הפנימו את ההקפדה האבסולוטית בנושא 'מגע גוי ביין' ורבני הבד"ץ לא ניאותו לסגת במאומה מכל ההידורים הנהוגים בתעשיית היין שבכשרות הבד"ץ.

כצפוי, נדרשו בשמיטה הקודמת מאמצים אדירים כדי לטפל בתופעה הפסולה של הפקעת שערים, אשר נוצרו לעתים ללא הצדקה, כאמצעי לנצל את הציבור הגדול הזהיר לרכוש תוצרת הבד"ץ ומוכן לשלם בעל כרחו גם מחיר מופרז אשר יושת עליו. הבעיה המדוברת מחריפה במיוחד אצל המגדלים הנכרים אשר דורשים ומקבלים כל סכום שימצאו לנכון. במישור זה פעל 'ועד השמיטה' למניעת יוקר השער וכלכל את צעדיו מראש על ידי התקשרות עם מספר סיטונאים בו זמנית אשר גרמו להצפת השוק בתוצרת ממקורות שונות וכך יצרו תחרות הוגנת אשר השפיעה על המחיר לצרכן. לכך נדרש 'ועד השמיטה' לתמרן ולהכשיל את המגמות בשוק עוד בטרם הבשילו דיים, גם אם אינו נוגע באופן ישיר להשגחה כשרותית, ובלבד שלא לאפשר מצב של משווק 'בלעד'י היכול לעשות במחירון כרצונו הפרטי.

בניגוד לכל התחזיות הקודרות, בסיימה של שנת השמיטה, נוכחו הכל לראות

כי לא זו בלבד שאספקת הפירות והירקות של 'ועד השמיטה' מטעם הבד"ץ - על כל חומרותיה והקפדותיה ללא פשרות - לא הצטמקה ולא הצטמצמה, אלא אף גם גדלה בכפלי כפליים, עד שגם אישי הרשויות אשר היו מעורבים מטבע הדברים בדברים הנוגעים לרשיונות ייבוא וכדומה, עמדו נפעמים למול הציבור האדיר אשר דורש ואינו מוותר על אספקת תוצרת בכשרות הבד"ץ.

שמיטת תשע"ה

מקץ שנת השמיטה של תשע"ה, יצוינו בראשונה הכמויות האסטרונומיות בכל קנה מידה של התוצרת החקלאית, שעברו את ידי 'ועד השמיטה' מטעם הבד"ץ העדה החרדית, דרך רשת מאות החנויות שבהשגחת הבד"ץ בכל רחבי הארץ, המהוות הוכחה ניצחת לכל מי שפקפק בדבר דרישות המהדרין של הציבור הרחב. שוב ושוב מתברר כי הציבור אינו מסתפק בכשרויות של בדיעבד וקולות. הציבור רוצה את התוצרת המהודרת ביותר, והוא מקבל את סיפוקו בחנויות מטעם הבד"ץ כדי צרכו, בס"ד. אין לך קידוש שם שמים גדול מזה!

בסיכומה של שמיטת תשע"ה, יצוינו הצוותות הנרחבים של המשגיחים שעמדו על משמרתם הן בתחום הכנסת תוצרת חקלאית לאיסומים בשנה השישית הן בתחום ייבוא תוצרת חקלאית מחו"ל, ובעיקר בתחום הסדרת יבול נכרי, מתוך פיקוח מדוקדק וקפדני על כל צעד ושעל, כדי להבטיח את אספקת התוצרת החקלאית ברווחה עבור ציבור המהדרין, על רבבות משפחותיו, בלעז"ר.

במשך כל השנה, כל פרי וכל ירק, עבר גלגולים משלו, בדרכו לחנויות. אפילו ענף הבננות שרשם מחסור נרחב בעקבות פסילת מטע בתחילת השביעית, זכה למענה כאשר נמצאו מטעים חילופיים באיזור יריחו. אלא שהבאת התוצרת משם בהשגחה קפדנית היתה כלולה גם היא בבעיות בטחוניות הנובעות מהאוכלוסיה העוינת באיזור ונזקקה להחתמה מיוחדת בהולוגרמות מיוחדות לפני הקטיפ.

לשנת השמיטה קדמו תכניות של שנתיים ימים קודם לכן, כמו לדוגמה בפפריקה לפסח שנעשו מגעים מטעם מחלקת התבלינים והפיצוחים שביועד הכשרות' כבר בשנה החמישית, בנסיון למצוא פתרון לקראת חג הפסח של השנה השביעית. היצרנים אליהם פנו אנשי המחלקה, לא הבינו את הצורך להתארגן מוקדם כל כך והגיבו בסחבת מאכזבת. משכך, פנו אנשי המחלקה ליצרנים אחרים שמיהרו לקפוץ על ההזדמנות לייצר פפריקה כשל"פ בהשגחת הבד"ץ וקיבלו על עצמם לעמוד בכל כללי הכשרות המחמירים. תקופת הקטיפ

של פלפל הפפריקה - שהוא גידול עונתי - יוצא בדיוק בתקופת ראש השנה וכדי להספיק יכול שישית, בטרם תכנס השמיטה, הם ערכו קטיף מוקדם יחסית, למרות שמשמעות הדבר היא איבוד אחוזים ניכרים מהיבול בכמות ובאיכות מאחר והפלפלים עודם ירוקים בשלב זה וטרם הספיקו להגיע לגוון האדום המתבקש וגם לא הספיקו להגיע לגודל הטבעי. אך הכל היה שווה כדי לקבל יכול שישית ללא פקפוקים. ייצור הפפריקה אכן התקיים על פי הוראות הבד"ץ, עם שטיפות יסודיות תוך השגחה צמודה, כמתבקש לייצור כשל"פ' ולאחר מכן נארזה התוצרת ואוחסנה כראוי, מוכנה ומזומנה לקראת ימי הפסח.

במחלקת התבלינים והפיצוחים ב'וועד הכשרות' היו רגועים לקראת פסח, מאחר ומדובר במוצר מבוקש במיוחד וההתארגנות המוקדמת הוכיחה את עצמה ב"ה. תקופת מה לפני פסח של שנה זו, מתעוררים לפתע היצרנים הראשונים שסחבו את העניינים בשנה החמישית והשישית ומציעים למחלקת התבלינים והפיצוחים ב'וועד הכשרות' לשוב ולעסוק בייצור הפפריקה לפסח. אנשי המחלקה ביקשו לברר מהיכן הם מתכוונים לקחת פפריקה, הרי שנת השמיטה היא כעת. התשובה היתה כי הם מתכוונים לייבא פפריקה מסין. ובכן, למי שלא יודע, הפפריקה איננה נחשבת כמרכיב במטבח הסיני כלל. קיומה של הפפריקה נודע לסינים רק במאה האחרונה. אך כל זה אינו מפריע להם לגדל אותו בהצלחה בכמויות תעשייתיות ובאיכות גבוהה. גידולי הפפריקה בסין הפכו לשם דבר בכל העולם, בגלל האיכות הגבוהה שלהם והעמידה בתקני איכות הצבע (צבע הפפריקה זוכה לסטנדרט אמריקאי מיוחד הנמדד לפי סרגל 'אסטה' - ASTA Standard. בעוד הנורמה המקובלת בארץ היא 120, בסין היא לרוב תעמוד על 180). הסיבה היא האקלים הייחודי בו הם מגדלים את גידולי הפפריקה אי שם בעמק מדברי ולא מיושב. העמק נמצא במחוז יואנג שבקצה המערבי של סין, אשר מצטיין בחום של 50 מעלות צלזיוס בקיץ. בגלל התנאים הקשים במקום, מהווה הגידול משימה צבאית מטעם הממשל והמגדלים הם אנשי הצבא הסיני, אשר הממשל מממן את שהותם במקום במיוחד למטרת גידול הפפריקה. **ביקור משיחים מטעם הבד"ץ בשנים האחרונות התחקה אחרי כל תהליכי הגידול והייבוש וגילה גם כי הייבוש מתבצע בהרים מכוח השמש בלבד, ללא שימוש בתנורים. הייחודיות של האקלים והאיזור המדובר, הצליח להניב פפריקה איכותית בקנה מידה עולמי.**

אם כן, פפריקה המגיעה מסין, אדומה בהרבה מהמקובל כאן בארץ. לפיכך, ביקשו אנשי מחלקת התבלינים והפיצוחים לדעת מפי היצרנים הללו, האם בכוונתם לשווק את הפפריקה הסינית בריכוז של מאה אחוז? כמובן שלא. היצרנים הודו כי בכוונתם לערב את הפפריקה הסינית עם פפריקה מקומית באיכות נמוכה יותר. אנשי המחלקה נדרכו ומייד דרשו הסבר מהיצרנים מהיכן יש להם פפריקה מקומית שלא משנת השמיטה? הם נענו בתירוצים שונים, לדברי היצרנים יש להם פפריקה מיבול שישית כשרה לפסח שהם הכינו עוד

בטרם ראש השנה. אנשי המחלקה מיהרו להבהיר כי לא קיימת אפשרות של ייצור פפריקה כשל"פ ללא השגחה צמודה וכזכור בשנה החמישית ובמהלך השישית הם גררו רגלים ולא שיתפו פעולה עם המחלקה, האם זו היתה כוונתם בעצם, לגרום למחלקת התבלינים והפיצוחים להקלע בשיאה של העונה בשמיטה ללא פתרון אחר באופק ואז לאלצם לקבל את התוצרת המפוקפקת שלהם? לא יעלה על הדעת.

ב'וועד הכשרות' לא התכוונו להמתין לרגע האחרון. כעת מצאו היצרנים הנרפים הללו את עצמם בפני שוקת שבורה, כשאינן דורש לפפריקה המפוקפקת שלהם. היה זה מאוחר מדי, הרכבת של 'וועד הכשרות' כבר יצאה לדרכה...

בחדא מחתא כבר הובטח עם היצרנים שעמדו בסיכומים, כי ייצור הפפריקה לפסח הבעל"ט של תשע"ו, תהיה פפריקה סינית, נקיה ואיכותית ביותר, ללא כל תערובת של יבול מקומי שבחשש גידולי שביעית. משגיחי הבד"ץ כבר הכינו את המקום ועל פי המתוכנן יעברו הפלפלים תוספת שטיפה יסודית במיוחד, כשכל קו הייצור יתבצע בהשגחה צמודה ללא פשרות.

בעין הסערה הירדנית

ענף ירקות העלים מגידול מיוחד הנקיים מתולעים, הינו ענף המלווה במאמץ כשרותי מוגבר מטעם הבד"ץ כבדרך של קבע. אלא שבשנת השמיטה הוכפל ושולש המאמץ, כאשר כוח ההשגחה בתחום זה נאלץ לנדוד לממלכת עבר הירדן. עם זאת, **שוב ושוב נאלצו משגיחי 'המעבדה לענייני חרקים' של 'וועד הכשרות' לפסול שפע של תוצרת, כאשר הבדיקות הדקדקניות העלו ממצאים מפלילים אודות נגיעות של חרקים שאינם יורדים גם בשטיפה. היבול הזה, אגב, מצא את עצמו אל השווקים דרך כשרויות אחרות...**

כאשר מדובר בחממות הענק שהוקמו על פני שטח של 1,000 מ"ר בעבר הירדן, אי אפשר שלא להתייחס למתנחות הקבועה הבודעת על אש נמוכה בכל האיזור כולו בגין האיום הנשקף מארגון הטרור דעא"ש וגרורותיו. בגין כך מלווה כל הפעילות בתחום זה בליווי בטחוני וערובות מתאימות כדי שלא יסתכן משגיח מטעם הבד"ץ כדי חגירת ציפורן.

בתחילת הקיץ, נראה היה לרגע כי האיזון הופר. זה קרה כאשר דיווח דרמטי הגיע אל מוקד השמיטה של הבד"ץ, על אודות אספסוף הצר על מגורי המשגיחים ב'עיר החממות' בירדן. יצויין כי לא היה זה על רקע לאומני, כי אם סכסוך עבודה גרידא בין הפועלים הירדנים למשקיעים במקום, אך עם זאת עלול היה העימות לגלוש לפסים אלימים. זה קרה כאשר הפועלים דרשו העלאה בשכר והבעלים לא מיהרו להיענות לדרישותיהם. כשפקעה סבלנותם של הראשונים, הם פתחו בשביתה שהתפתחה לעימותים. בשלב מסוים נקלעו משגיחי הבד"ץ בתווך כשהם מאובטחים על ידי החמולות השכנות בתוך מתחם מבוצר, אך

ללא יכולת הימלטות. המשגיחים עמדו בקשר טלפוני כל העת ועודכנו לאורך כל ההתפתחויות. המשטרה המקומית מיהרה להתערב ובמשא ומתן מורט עצבים נרגעו הרוחות. למפרע התברר כי לרגע לא נשקפה סכנה של ממש למשגיחים, אך החשש מהחרפה במצב, היה גדול. ה'מוכתר' של החמולה בליווי בכירי המשטרה הירדנית הרגיעו את השטח ב'סולחה' מסורתית ובהזדמנות שנוצרה מולטו המשגיחים מהשטח עד להסדרה מחדש של מתכונת העבודה במקום, שתבטיח שלא תישנה תקרית כזו בעתיד, גם אם לא היה בכך כל סכנה מעשית. האירוע סוקר בהרחבה בערוצים השונים ורבני 'וועד הכשרות' הבהירו, כי "הערך העליון הוא השמירה על שלומם של המשגיחים. רק אחרי שהוסדרו סדרי העבודה במקום, חזרו המשגיחים לתפקידם".

ברכת השנה השביעית, למרות הסתר הפנים

בשנת השביעית, מתווסף ענף הפרחים למאמץ הכשרותי, בעיקר לקראת חג השבועות. השנה, היה זה מאמץ מיוחד שנעשה לקראת החג, כדי לסייע ולו במעט בידי המהדרים לקשט את ביתם בציצים ופרחים, ללא חשש גידולי שביעית.

תוך כדי העבודה הענפה בתחום הפיקוח בענף הירקות, זכו רבני 'וועד השמיטה' לראות בחוש את ברכת השנה השביעית, כפי שעמד על כך הגאון רבי אברהם דוב ליטמנוביץ שליט"א רב 'וועד השמיטה' בנאום שנשא בפני אסיפת משגיחים שהתקיימה לאחרונה. בדבריו עמד על כך כי למרות הסתר הפנים הגדול של דורינו אנו זוכים לראות את החסד הגדול הזה. היה זה כאשר האיסומים של תוצרת תפוחי אדמה מהשנה השישית, שמרו על טריות תפוחי האדמה ולא התליעו עד ערב חג השבועות. **הגדיר זאת אחד החקלאים ואמר כי לפי היכרותו את התחום, "אין מושג כזה בחקלאות שתפוחי אדמה יחזיקו מעמד זמן רב כל כך בלי חיבור לאדמה, אין מושג כזה בחקלאות". ותורתנו הקדושה אומרת, יש גם יש! זהו מושג ייחודי הקיים דווקא לשנת השמיטה, כדכתיב, ואכלתם ישן נושן... וציוויתי את ברכתי...**

מקדים תרופה למכת גזר

בתחילת הקיץ, שוב זכו ב'וועד הכשרות' לראות חסדי שמיים גלויים והפעם בענף הגזר, כאשר הקב"ה הזמין תרופה קודמת למכה שהגיעה בהמשך. זה קרה כאשר בתחילת הקיץ רכשו מספר סייטונאים בו זמנית כמויות עצומות של גזר מחו"ל, מה שגרם להצפה של גזר בשווקים. המצב הזה גרם לסיטונאים לפעול בשוק עם מינימום אחוזי רווח בגין ההיצף, אך לא לזמן רב. **זמן קצר לאחר מכן נרשמו באירופה שטפונות בלתי צפויות שגרמו נזקים חקלאיים אדירים, ובין השאר הרסו שדות ענק של גידולי גזר. בבת אחת התהפכה התמונה, כאשר מייצוא של גזר לארצות אחרות, החלו המדינות באירופה לייבא גזר לדרישות**

השוק המקומי. כך מצא חלק ניכר מהגזר בארץ שגדל ב'היתר מכירה' את דרכו לאירופה. בהמשך, הגזר הזה שגדל באיסורי שביעית, הגיע אף לאזורי הקהילות החרדיות באירופה.

כדי להעמיד את הקהילות החרדיות באירופה אודות המכשול, הנפיק 'וועד הכשרות' מטעם הבד"ץ סדרת מודעות באידיש ובאנגלית והפיץ אותם ברחבי אירופה כדי למנוע תקלה זו ממזונם.

באותו זמן המשיך ענף הגזר הכשר בארץ לשמור על יציבות, בגין אותן כמויות גזר 'יבול חו"ל' שהגיעו ארצה לפני השטפונות וסיפקו את ציבור המהדרין מן המהדרין כדי סיפוקו, ללא כל מחסור או התייקרות כלשהי. המצב הזה המשיך עד לחודש תמוז, אז ירדה איכות הגזר מחו"ל. הצרכנים הרבים התחילו להרגיש מחסור ניכר בגזר איכותי וטוב. היו אלה ימים לא קלים ומורטי עצבים עד שהוחל בהבאת גזר 'יבול נכרי' איכותי לרווחת ציבור המהדרין במחירים נוחים עוד יותר.

כשרות בכל רחבי הגלובוס

באותה תקופה נקלע בגרמניה צוות משגיחי הבד"ץ, אשר לקראת השבת, הכינו לעצמם את הסירים למאכלי השבת ובעמדם מול הסיר, הם שמו לב לתדהמתם כי על האריזה של תפוחי האדמה, נכתב שמקורם מארץ ישראל...

המשגיחים מיהרו ליצור קשר עם אחד מגדולי היצואנים מהארץ כדי לעמוד על היקף הייצוא והתברר כי תוצרת 'היתר מכירה' בכמויות עצומות משווקות באירופה. מייד יצרו קשר עם רבני הבד"ץ והורו להם להשמידם בפח שמיטה ולהגעיל את כל הסירים בהם הם בושלו...

יש בכך כדי לקבל שמץ של מושג לכל הנוסעים בדרכים והמבקרים באירופה, אם בנסיעות לקברי צדיקים או בנסיעות לצרכי פרנסה. חששות כשרות רלוונטיות בכל מקום על פני כל רחבי הגלובוס בימינו כשכל העולם הפך ל'כפר גלובלי' כפשוטו.

מקפידים על ה'מותראקה'

בתקופת הקיץ של שנת השמיטה תשע"ה, סופקו כמויות נכבדות של אבטיחים אשר סיפק את הציבור בשפע של 'יבול נכרי' במחירים נוחים בס"ד, למרות היות השנה שנת השמיטה. עם זאת, נרשמו פסילות של מספר שדות אבטיחים, מאחר ועל פי המחלקה מטעם הבד"ץ החוקרת אחרי בעלות הקרקעות, התברר כי יש בהם צד שותפות של יהודי.

אכן לקראת שנת השמיטה ובמהלכה, עשתה מחלקה זו גדולות ונצורות בתחום החקירה והבירור אודות בעלות הקרקעות בכל רחבי הארץ. אנשי

המחלקה עבדו בשיתוף פעולה ונעזרו במערך טכנולוגי משוכלל במיוחד שמיפה את כל איזורי הארץ על גבי מפות טכנולוגיות, כשכל שטח משובץ לבעליהם, עם התעודות הרלוונטיות. כאשר מגיע משגיח לשטח גידול מסוים, הוא מעודכן און לייך אודות גבולות השטח המדוייקים של אותה חלקה, בלי לטעות ס"מ ימין או שמאל.

בתחום זה יש לציין על קיומו של חוק הרווח בענף החקלאות הקובע כי כל חלקה זכאית לשביל גישה מסודר. שביל גישה זה מכונה בשפה הערבית העממית - 'מותראקה'. כמובן שלא בכל מקום מקפידים המגדלים על כך, אך מכיוון שההפקעה לטובת שביל הגישה, מתבצעת מטעם השלטון, גם אם הוא לא יוצא לפועל בשטח, הרי שאותם גידולים שצמחו על מקום שביל הגישה, הינם גידולי ישראל בשנת השבע. המשגיחים והמפקחים מטעם הבד"ץ ידעו בכל מקום לעמוד על כך במלוא החומרה ולסמן את איזור ה'מותראקה' לכל אורכם, תוך שהם מוודאים כי הגידולים משם אינם מתערבים עם שאר התוצרת המהודרת שמופנית לשוקי הבד"ץ בס"ד.

מימיני מיכאל ומשמאל גבריאל

במהלך השמיטה באו לשימוש שלל האמצעים המגוונים שתוכננו, כמו הרחפנים המסירים באוויר שעות ארוכות ומצלמים את מהלכי הקטיף מתחילתם ועד סופם, אם באמצעות המפות הטכנולוגיות המעדכנות כל פרט לגבי כל חלקת אדמה, אם באמצעות המשגיחים הימסתרבים שחודרים לתוך שטחי הרשות באמצעות זהותם הערבית, מלבד כוחות ההשגחה הקבועים והמתוגברים לאורך כל שנת השמיטה בכל פינה ובכל צומת דרכים משמעותית לענייני הכשרות.

מי שלא ליווה את עמל ההשגחה, קשהלו להבין עד כמה מותחת היתה ההשגחה והמעקב על מגדלים שרצו לעקוף לא אחת את נוהלי ההשגחה החמורים. רק העקביות ומסירות הנפש של העוסקים בכך, עמדו לנו להנצל מכל מכשול. לא תהיה איפוא כל גוזמה להמליץ על זאת: "על אבן אחת שבעה עיניים..."

התבטא אחד הסוחרים הנכרים בפני המפקח מטעם הבד"ץ, "השנה סגרתם אותנו מכל הצדדים... רחפן מלמעלה, מצלמות מלמטה, משגיחים בכל מקום... אי אפשר לעגל פינות..."

המפקח ענה לעומתו לחבריו המשגיחים, "השנה זכינו לסיעתא דשמיא מכל הצדדים... מימיננו מיכאל ומשמאלנו גבריאל וגו' ועל ראשנו סיעתא דשמיא חופפת עלינו כל היום במשימת ההשגחה על פי דרכי אבותינו נבג"מ" - - -

במהלך השמיטה נערך ביקור רב רושם בין כתלי ה'מוקד' בו השתתף מרן הגאב"ד והגאון הראב"ד, עם חברי הבד"ץ הגאון הגאב"ד, שליט"א, שבאו להתרשם מקרוב אחרי הפעילות הענפה של משגיחי 'וועד השמיטה' בתחום. הם הופתעו והביעו את התפעלותם מההשקעה האדירה בכל הפרטים הקטנים והבקרה המוחלטת בכל הנוגע לאספקת התוצרת החקלאית לציבור המהדרין בשפע. "שלוחי דידן", הם אמרו, לפני שנפרדו לדרכם בברכת הצלחה.

כן הופיעו ב'מוקד השמיטה' במהלך השמיטה, רבנים חשובים מכל רחבי הארץ ואף מחו"ל שביקשו לראות את ההשקעה האדירה מטעם 'וועד השמיטה' למען כשרות וטהרת שלוחנם של ישראל. הם יצאו מהתפעלות מלאות את הפיקוח מרחוק הנעשה במשך כל שעות היום תחת בקרה בלתי פוסקת.

בנוסף, יש לציין את הפעילות המרובה ומלאת המאמצים שהתבצעה מטעם 'וועד הכשרות' בתחום הפקעת שערים. במאמץ מיוחד נערך פיקוח עקבי ורצוף אחרי המחירים בשוק כדי למנוע עושיק הצרכנים, בס"ד. הודות לכך, זכינו השנה עוד יותר לפעול לאיזון בין ההיצע והביקוש של השווקים ובכך לשמור כמיטב האפשרות כמעט בכל ענף על מחיר הוגן עבור ציבור המהדרין.

סופו מעיד על תחילתו

סופה של שנת השמיטה דומה לתחילתה לחלוטין מבחינת 'וועד הכשרות'. הפיקוח הקפדני ממשיך להתבצע בכל תוקף, ללא שום ליאות או תשישות, גם כאשר מדובר בימים האחרונים של השנה.

ערב ראש חודש אלול - חודש לפני סיום שנת השמיטה - יצאו רבני 'וועד הכשרות' לביקור בשטח גידולים חקלאיים ביחד עם המשגיחים, זאת למרות גל החום האדיר שפקד את האיזור. כך מצאו הרבנים והמשגיחים את עצמם בעיצומו של סיור כשרותי כשהחום הכבד נושק ל-42 מעלות צלזיוס בצל(!). עבור המשגיחים מדובר בשגרת עבודה ובמאמץ קבוע מדי יום ביומו. הם כבר התרגלו להזיע בעבודת הקודש זו, יום אחרי יום.

כאשר נכנסו המשגיחים עם הרבנים אל אחת החממות בשטח כדי לעקוב אחרי הבקרה והעמידה בכללי הכשרות, הגיעו המעלות עד ל-50 מעלות צלזיוס. שעה קצרה לפני כן, פונה אחד הפועלים מהמקום לבית החולים כתוצאה מעלפון בעקבות החום הכבד...

אין אנחנו מספיקים להודות

גם אחרי שתחלוף שנת השמיטה, תעסוק מחלקת הפירות וכן מחלקת התבלינים והפיצוחים ב'וועד הכשרות והשמיטה' בדיני שביעית. התקופה

הקרובה עומדת להיות עמוסה במיוחד, בגין עונות הביעור המאוחרות של הקטניות וסוגי פירות, עם ההנחיות הפרטניות לכל סוג באשר הוא. בידי אנשי המחלקה הצטברה רשימה מפורטת של למעלה מ-150 מוצרים, שבחששות שביעית! המשגיחים מטעם הבד"ץ ממשיכים לפקח כי בחנויות שבהשגחה, לא יסתגן שום מוצר שאינו עומד בכשרות המהודרת של הבד"ץ, לרווחת ציבור המהדרין.

במהלך החורף ימשיך הציבור לקבל עדכונים על זמני הביעור ועל הפעילות המאספת בתחום השמיטה בעו"ה, כדי להבטיח כי אכן, השמיטה נשמרת בארה"ק ללא פשרות ומחללי שביעית לא יצליחו להחדיר את תוצרתם אל שווקי המהדרין. היו נכונים לעמוד על המשמר!

ואילו פינו מלא שירה כים אין אנחנו מספיקים להודות על הסיעתא דשמיא שהביאה אותנו עד הלום בעמדנו על משמר השביעית ואספקת תוצרת כשרה למהדרין לציבור החרדים הגדול בארה"ק, בזכות אבותינו ורבותינו נבג"מ, אשר קבעו לנו את הדרך אשר נלך בה, בהכוונתם הצמודה של מרגן ורבנן להבחל"ח רבותינו הגאון"צ חברי הבד"ץ ובראשם מרן הגאב"ד והגאון הראב"ד וחברי הבד"ץ, שליט"א, אשר ימשיכו ללוותינו עדי ביאת ינון, בב"א.

צרכן חרדי, דע את המצב !!

בכל השנים הרגילות וביותר בתקופת שנת השמיטה ולאחריה, מצויים בשוק אריזות שונות של מוצרי מזון בהשגחת הבד"ץ, ואילו אריזות אחרות **מאותם מפעלים** בעיצוב כמעט דומה, אינם בהכשר הבד"ץ ועלולים להיות בחששות שונות, ובכללם גם תוצרת שביעית שנאסרה ע"י רבותינו.

והמוצרים הזוהים מונחים במדפי חנויות זה ליד זה, האחד בהכשר והשני לא.

לצערנו, היו צרכנים שטעו מחוסר תשומת לב מספיקה, ונכשלו.

לכן, תמיד לפני קנייתך מוצר כלשהו, אנא בדוק היטב אם הוא אכן נושא את חותמת הבד"ץ, ותמנע מכשול ועגמת נפש מעצמך.

"לקראת

שבת לכו ונלכה", הם המילים הנרגשות שאופפות את פני ארץ הקודש בהכנה דרבה ורגש דקדושה לקראת בואה של שנת השבע, שנת השמיטה, של שנת תשפ"ב.

רוב רובו של הציבור מתחיל כעת לחוש את כל תוקף ענייני השביעית ולהתכונן לקראת דיניה החלים מעתה ולמשך שנה ומחצה, אך לעומתם ישנם החקלאים אשר ישבתו בשמיטה מכל מלאכתם, הם אלה שמרגישים ומתכוננים לקראתה זה חדשים ארוכים.

אך יש כאלה אשר מרגישים ומתכוננים לקראת השמיטה, לא מזה ימים ולא מזה חודשים, כי אם הכנה דרבה במשך שנים ארוכות, החל מצאת שנת השמיטה של תשע"ה. מאז עד עתה, הם למדים ומשפרים מתוך עיון מעמיק ועבודה מאומצת את מעשיהם ומחדדים את תכניותיהם, בהם תלויים רבבות אלפי פיות הציבור שומתו"מ, אשר מתרבה משמיטה לשמיטה ומקיף איזורים נוספים בארץ, והוא פלא לכל מתבונן על האחוה הצומח בלגיונו של מלך המקפידים דייקא על כשרות הבד"ץ ומקדשים שם שמים ברבים:

הם אלו אנשי 'ועד הכשרות והשמיטה' של בד"ץ העדה החרדית, דרך צוותי ההשגחה, הפיקוח ומעליהם חדר הרבנים, אשר חשים את השמיטה בכל מעשיהם ואשר תופסת את כל ישותם ומתכוננים לקראתה בכל ענייניהם, משמיטה לשמיטה, אם באמצעות תכנון רב שנים ואם באמצעות הקצאת כוחות ומשאבים, כדי שסידורי השביעית יתנהלו ככל משפטם וחוקתם כראוי וכיאה.

הכוחות וההשקעה האדירה מטעם הבד"ץ, ממשיכות את המסורת המפוארת שהחלה לפני למעלה ממאה שנה, על ידי רבותינו הגאון"צ ארזי הלבנון נבג"מ, וכל מטרתם ומשאת נפשם של רבותינו היתה ונשארה אך ורק לספק את צרכי ציבור המהדרין, ועל כך מסרו את נפשם שציבור המהדרין יוכל להתקיים בתוצרת כשרה ומהודרת לפי החומרות וההידורים האפשריים.

באותם ימים, כאשר שדה הכשרות היה בשדה בלתי חרוש ובלתי מעובד, עמלו רבותינו עמל אדירים ובעשר אצבעותיהם בנו את מערכת 'ועד הכשרות והשמיטה' מטעם בד"ץ העדה החרדית הגדולה כפי שהיא בימינו אלה, הממשיכה באותה מסילה, ועל כל שאלה שעולה על פרק, מכריעים בה רבותינו שליט"א על פי משנת רבותינו הראשונים נבג"מ וזכות אבותם מסייעתם בסיעתא דשמיא, בגין המאמץ הכביר והרציני והיסודי, מבלי לחסוך בהון או מאמץ או בהוספת

משגיחים נוספים ככל שיידרש, הכל למען שמירת כרם הכשרות בתכלית השלימות וההידור.

הנסיון רב השנים, מקבל משנה תוקף בזכות רבותינו שליט"א רבני יועד הכשרות והשמיטה' העומדים על המשמר ומכריעים יחדיו בצוותא חדא בכל שאלה העולה על שולחנם, בדעת רבים. וכל הדבר הקשה יביאון בפני בית הדין הגדול, חברי הבד"ץ שליט"א בראשות מרן הגאב"ד והגאון הראב"ד שליט"א.

יש לציין שלא פעם ולא פעמיים דברים שהיו נראים כפשוטים ומובנים לפני שנת השבע הוכחו שלא כן הדברים והיו צריכים להוראות תוך כדי תנועה, ואכן גוף כשרות עם וותק ורצף יכול יותר בע"ה לתת מענה על כל אלו, ומה גם שכל האמור לעיל הינו בערבי שביעית, בשנת השביעית גופא צריכים מעקב תמידי ופתרונות על כל דבר שעולה על השולחן לדעת המעשה אשר יעשו כדת וכהלכה.

מלאכה זו אינה נעשית רק עתה, אלא מסביב לכל השנה, במהלך כל שש השנים האחרות, כהכנה דרבה לקראת שנת השמיטה.

הנה כי כן, הוכנה הדרך לאספקת התוצרת החקלאית לשנת השביעית הכוללת את הפירות, הירקות, הקטניות, התבלינים, עשבי הצמחים, צמחי מרפא, תוספי תזונה ומרכיבי המזון על בסיס צמחי, אשר ימשיכו לזרום בס"ד אל הציבור המהדרין הגדול, והיא היא התוצאה הסופית של כל המלאכה הגדולה על פני כל השנים מאז חלפה השמיטה הקודמת וממנה אנו רואים רק אפס קצה.

הכוחות והצוותים המרובים מאוגדים במערכת פנימית העומדת בפני עצמה לשנה השביעית, ומקבלת מיקוד מיוחד תחת כוח משימה ייעודי, הלא הוא יועד השמיטה' המגבש את כל התחומים הנוגעים לענייני שמיטה, במסורת יועד הכשרות' של בד"ץ העדה החרדית, אשר נטועה במסורות בדרך בה אנו הולכים בעקבות אבותינו ורבותינו וחזקה עלינו פקודת בי דינא רבא דעיר הקודש ירושלים, מצוקי ארץ ותקיפי קמאי נבג"מ אשר סללו בפנינו את הדרך בבניין השביעית ושמירת בארץ הקודש מאז ימיו המפוארים של מרנא הגר"ח זאנענפעלד זיע"א, וממשיכה בימינו בנאמנות ומסירות עילאית על ידי רבותינו הגאון"צ מרנן ורבנן חברי הבד"ץ ובראשם מרן הגאב"ד שליט"א, מתוך עצמאות מוחלטת ולבל להיות תלוי בעזרה שלטונית.

בימים אלה, אין לך דבר בעיתו, לראות כיצד העצמאות וחוסר התלות שמרה עלינו מכל רוח סער וסופה המערערת את 'הרבנות מטעם' שנסחפה למתקפה בלתי נשלטת מצד גורמי השלטון האנטי דתיים. בתנועת מלקחיים הם עומדים ומערערים את גוף ההשגחה שלהם, כאשר מהצד השני התפרסם כי מועצת העיר מודיעין-מכבים-רעות אישרה לאחרונה הצעה תקדימית לשילוב ולקביעת ייצוג נשי בקרב משגיחי הכשרות בעיר. ההצעה עברה ברוב מוחץ ולפיה 20 אחוז מכלל משגיחי הכשרות בעיר יהיו...נשים. האם רבניהם מתעוררים ומבינים

כי מצבם לקראת קריסה? ואחד מבכירי רבניהם התבטא בריש גלי כי הוא אינו פוסל עסק שמחלל שבת ממתן תעודת כשרות. צריך לבחון כל עסק לגופו... בשעה זו שהם יורדים ויורדים... זה הזמן שנתעורר ונתחזק בביצור חומת כשרותינו העצמאית ולהוסיף תפילה מקרב לב שידי הזדים לא יעלו ולא יזידו לפגוע בכרמנו, כרם ה', עליה אנו שומרים כעל בבת עינינו מכל משמר למען כל עדת בית ישראל המהדרין.

על כל היריעה הגדולה הזאת, עמלים נציגי 'ועד השמיטה' מזה כ-6 שנים, מאז סיומה של השמיטה הקודמת ומבססים את מקורות האספקה של התוצרת החקלאית הדרושה, על פי 4 מקורות אלה:

יבול שישית, יבול נכרי, יבול חו"ל. אוצר בית דין (לאחרונים בלבד),

יבול שישית

תוצרת רבה ומגוונת של יבול שישית הוכנסה לאחסנה מקודם שמיטה, אשר יספקו את דרישות המהדרין, כאשר חלקם העיקרי מהווים ירקות מסוגים שונים אשר יסייעו להקל את העומס בתחילת השמיטה.

סוגים מסוימים של ירקות ופירות אשר יכולים להחזיק זמן ארוך יותר באחסנה ובהקפאה, ילוו אותנו במהלך השמיטה כיבול שישית ועל כך ייצאו הודעות נפרדות לתשומת לב ציבור המהדרין.

כך צפוי יבול שישית בשום, תפוחי אדמה וגזר, בתחילת השמיטה, לאחר מכן, יהיו אלו מיבול חו"ל. לקראת פסח, צפוי להגיע שום טרי מקיבוץ אילת שליד אילת, שהוא ודאי חו"ל. כמו כן, חזרת צפויה גם היא להיות מיבול שישית, אודות לתכונותיה להחזיק מעמד זמן רב באחסנה מתאימה. כך גם מתכונות חברות ייצור ה'חריין' לפסח, באחסנת יבול נאה של חזרת מהשנה השישית. כמו כן צפויה להגיע חזרת גם מתוצרת אירופה.

רשימה מפורטת של כל סוג ומין של פרי וירק, קטנית או תבלין, ירק עלים או צמחי מרפא, מופיעה בתוככי המדריך, עליה עמלו צוות רבנים בשיתוף פעולה עם צוות מומחים, כפי שעניכם תחזינה מישרים ומשם נוכל לקבל תמונה חלקית על אודות המאמצים הכבירים והחשיבה הרבה של 'ועד השמיטה' על כל אחד ואחד מהם, לאורך כל שנת השמיטה ולאחריה.

בטבלה המיוחדת שבפנים המדריך, מופיעים לצד כל סוג ומין הנ"ל, גם מקורות הגידול והאספקה הזמני הביעור, ממתי צריך לחשוש ליבול אסור, עם התאריכים המדויקים, בקטלוג מפורט לפי שם כל מוצר על פי סדר א' ב'.

יבול נכרי

השינויים המפליגים שנרשמו בתחום יבול נכרי בארץ ישראל, הפכו לדרך

יצוקה ב'ועד השמיטה' אשר פועל אך ורק כהוראת רבותינו הגאון"צ חברי ה'בד"ץ ובראשם מרן הגאב"ד יחד עם רבני 'ועד השמיטה', שליט"א, שקבעו את הדרך בהרחבה בפרטי ההסכמים של הסיטונאים היהודיים אשר רוכשים את התוצרת החקלאית מידי הנכרים והכריעו את דעתם דעת תורה כפי שנהוג ב'ועד השמיטה' - שבכל ההתעסקות עם הנכרי לא תינתן שום מקדמה לנכרי באופן שיהא לו איזה שותפות עם הגוי - זו היא הדרך העדיפה להרחיק כל חשש וצד של פקפוק.

בנוסף לכל זאת, וכדי לוודא כי החקלאים הנכרים המשתפים פעולה עמנו בכל השנים, הם אכן הבעלים האמיתיים של הקרקעות, פועל מערך מיוחד מטעם 'ועד השמיטה' המתחקה אחריהם ויורד לפרטי הפרטים באמצעות בדיקת מומחים אחרי המסמכים והקושאנים שבידיהם, כאשר כל חקלאי ובעל קרקע נכרי אשר מאושר מטעם ה'בד"ץ מתהדר בפרופיל מלא במערכות ה'בד"ץ, המציין את כל הרקע המלא שלו ומקורותיו, משפחתו ושבטו אליו הוא משתייך, קשריו ותחומי פעילותו וההיסטוריה הבטחונית שלו, כדי להבטיח שלא נשקף ממנו כל סיכון חלילה. **סמוך לכתובת שורות אלה, הגיע לידי 'ועד השמיטה' מאגר חדש של מאות מסמכים הנוגע לבעליהם של 682,000 דונם בבעלות נכרי, אשר חשף נתונים מעניינים אודות עיקולים, של כונס נכסים בבעלות יהודית, באחוז מסוים של אותן קרקעות נכריות, אשר כמובן נפסלו מייד.**

בנקודה זו ישנה חלוקה ברורה של האיזורים, בשיתוף פעולה עם הגורמים הבטחוניים, כדי שלא לסכן קצה חגירת ציפורן של משגיח מטעמנו ח"ו, כאשר 'ועד השמיטה' זוכה לעדכונים תכופים בכל הנוגע למצב הבטחוני ויודע להיערך מבעוד מועד בכל פרטי ההשגחה הנדרשים ובמידת הצורך הוא נעזר במאבטחים, אמצעים טכנולוגיים וכדומה.

כך יודע המשגיח היורד למטע או לפרדס של נכרי לזהות על נקלה את הגבולות המדויקים אשר אושרו מראש, בוודאות גבוהה ביותר, אשר השתכללה בשמיטה האחרונה עשרות מונים, זאת על ידי הצגת כל הנתונים בצורה ויזואלית צבעונית ברזולוציה גבוהה ומתקדמת.

הגבולות מדויקים עד כדי כך באמצעים הטכנולוגיים המגיעים לרמת דיוק של 15-16 ס"מ, כך אפשר לציין שבילי גישה בתוך השדות, ברוחב שאינו עולה לעתים על מטר, אשר הופקעו על ידי החוק מידי הבעלים, שממשיכים בכל זאת לגדל בהם את תוצרתם. מדובר בתופעה נפוצה, הנוגעת לשבילי ה'מותראקה', אותם שבילי גישה אשר נחקקו עוד בעידן העותומאני וקבעו הקצאה של שבילי גישה בין חלקת קרקע אחת לשניה בכל האיזורים החקלאיים. בחלוף הזמן, התאחדו חלקות קרקע שונות ועברו לבעלות אחת, חזרו הבעלים לגדל את תוצרתם על פני כל המרחב שלהם הכולל גם את שטח ה'מותראקה'. דא עקא, שברישומי הקרקע בימינו, ממשיך עדיין להופיע הרישומים של שבילי הגישה ה'מותראקה', אשר שייכת למינהל המקרקעין ישראל, אשר מהווה בעלות יהודית

על שבילי הגישה, ומשכך, הגידולים שבו - גם אם גודלו על ידי נכרי- הרי הם גדלים באיסור שביעית. לכן, בטרם שמיטה, מוודאים נציגי 'ועד הכשרות' כי החקלאי הנכרי מותיר שומם את שבילי הגישה העתיקים, כדי שלא יתערבו אלה באלה.

כל זאת, מלבד עצם הפיקוח על חלקות אדמה בבעלות יהודית, או חלקות נכריות המעובדות על ידי יהודי, אשר מסומנות היטב, כל חלקה ופרטיה המדויקים, גם אם מדובר בחלקת אדמה יהודית, בין סביבת קרקעות נכרית.

ישנם איזורים אשר נמצאים באזורי חיכוך ידועים, מחוץ לגבול, שם אין כף רגל של משגיח דורכת מחשש של סכנה, שם נעזרים נציגי הכשרות במצלמות נישאות על ידי החקלאים, אשר צוות 'ועד השמיטה' עוקב אחריהם באמצעות מספר מסכי פלזמה ומוודא כי הכל מתנהל כראוי, לצד שימוש במשת"פים, ה"ה חקלאים פלסטינים המעבירים מידע על שכניהם ומשלימים את פרטי התמונה המלאה. **בשמיטה האחרונה, נעזרנו גם במשגיחים 'מסתערבים', אלו היו ילידי המפרץ הפרסי, אשר גילו כי הם נמנים על העם היהודי ועברו לשמירת תורה ומצוות מלאים, ולקראת השמיטה נרתמו לפעול למען 'ועד השמיטה' ונכנסו לתוך השטחים הנ"ל ועקבו מקרוב אחרי מהלך הקטיף. אם יוצר הצורך, גם השנה ניעזר בהם לפי הדרוש בשום שכל.**

כאשר יסיים החקלאי הנכרי להעמיס את תוצרתו על המשאיות שיוצאות לכיוון מעברי הגבול, כבר ידוע וברור למשגיח העומד במעבר הגבול, את המספר שלהם, משקלם הכולל ופרטיהם המלאים כמופיע בתעודת אריזה, כך שלא יתאפשר לסוחרים ערמומיים מהצד היהודי להחזיר בהם את תוצרת איסורי השביעית, כפי שקורה בקביעות במעברי הגבול.

עובדא ידועה היא במעברי הגבול, שבתקופת השמיטה, מתקיימת שם שיטת 'הדלת המסתובבת', כאשר משאיות עמוסות תוצרת חקלאית מגיעות מהצד היהודי, ויוצאות החוצה אל הצד הפלסטיני, שם הן פורקות את תוצרתן ומעמיסות אותן על גבי משאיות פלסטיניות וכך הן מחליפות ידיים וחוזרות פנימה אל הצד היהודי, כתוצרת נכרי, רח"ל.

כדי לסגור פירצה זו קבעו 'ועד השמיטה' בשמיטה הקודמת, כי משגיח מלווה במאבטחים יעבור את מעבר הגבול לצד הפלסטיני, ושם יראה בעיניו כי המשאיות המגיעות משדות הנכרים כאמור, אינן קולטות כל תוצרת אסורה. אמנם, בתחילה סירבו הגורמים הצבאיים לאשר את יציאתו של המשגיח לצד הפלסטיני. בתגובה, אסרו ב'ועד השמיטה' את קליטת התוצרת של הנכרים, מה שגרר קול זעקה מצד החקלאים הנכרים, אשר הביא לבסוף להסכמה מצד הגורמים הצבאיים להנפיק אישורים מיוחדים לנציגי 'ועד הכשרות' לצאת לצד הפלסטיני ולעקוב אם הכל מתנהל כשורה ותואם את הפרטים המעודכנים במוקד השמיטה, שם עקבו אחרי הקטיף והעמסה על המשאיות בתוך השדה.

חידוש מיוחד נערך השנה לקראת שמיטה, כדי להדק את הפיקוח על שטחים אלה, כאשר חלק מהמשגיחים העוקבים אחרי המתרחש בשדות הנכרים, הוכשרו במשך השנים האחרונות בלמידת השפה הערבית, כדרך נוספת לכרות אוזן ולהקשיב לדבריהם של החקלאים הנכרים ולמנוע כל נסיון הערמה בס"ד.

מקור נוסף של תוצרת חקלאית הוא רצועת עזה, אשר ביכולתו לספק כמויות בלתי מבוטלות של תוצרת חקלאית, אך הדבר כרוך בהגבלים מצד השלטונות מחד גיסא ובמצב הבטחוני מאידך גיסא.

אמנם באופן רשמי, ההצהרה השלטונית היא כי קיים אמברגו על רצועת עזה וסגר שאינו מאפשר הוצאת תוצרת חקלאית או הכנסת מוצרים כאלה ואחרים. אך בפועל, מה שמתפרסם בתקשורת ומה שקורה בפועל, רחוק כמזרח ממערב, ובשנתיים האחרונות אנו עדים לפעילות תוססת של מסחר בתוצרת חקלאית והצפי הוא כי כך גם יקרה במהלך השמיטה, כאשר מקור זה יצליח לספק חלק מהתצרוכת, תחת עיניהם הפקוחות של המשגיחים, אשר יעמדו על המשמר במעברי הגבול בס"ד.

יבול חו"ל

יבול חו"ל מגיע משני מקורות שונים: האחד, הוא יבול חו"ל המיובא דרך הים, ממדינות אירופה בדרך כלל. והשני הוא יבול הגדל בשטח חו"ל שנמצא בתוך הגבולות של ימינו.

לגבי יבול חו"ל הגדל בגבולות של היום, יש להזכיר כי שרטוט גבולות הארץ הוכרעו על ידי מרנן ורבנן הגאווה"צ חברי הבר"ץ מקדמת דנא ואחריהם מרן הגאב"ד ה'מנחת יצחק' יצחק' זצוק"ל ובית דינו זצ"ל ולהבחל"ח שליט"א, אשר ליבנו וביירו סוגיה זו על פי יסודות האיתנים של ספרי ההלכה אודות גבולות הארץ ועל פי חוות דעתם של גדולי תורה מומחים מובהקים בתחום זה. בנדון זה התקבלה ההכרעה כי במקומות הסמוכים לגבול יש לצדד לחומרה מחוסר וודאות, וכן לגבי זיהוי שמות הערים בהווה על פי שמותיהם מן העבר הקדום. בית שאן, לדוגמה, אשר נזכרת בגמרא כמקום שאין בה חיוב שמיטה, נוהגת בימינו להחמיר מחמת אי ידיעת מיקומה המדויק ולחשבה כחלק מארץ ישראל. לעומת זאת איזור הערבה המרוחק מרחק גיאוגרפי גדול דרומה מים המלח, בקו אורך (אנכי) כמעט ישיר מים המלח, הוא שטח חו"ל לכל הדיעות לגבי חיוב שמיטה ושאר מצוות התלויות בארץ, כהוראת והכרעת ה'כפתור ופרח', 'תבואות הארץ' ו'אדמת קודש' אשר כידוע נדפס בהסכמתם של מאורי הדורות מצוקי ארץ ה"ה מרנן הרידב"ז, הגאון הגדול רבינו יצחק ירוחם דיסקין בנו של השרף הנורא המהרי"ל דיסקין ומרנא הגאון רבינו יוסף חיים זאנענפעלד, זיע"א.

השנה אנו זוכים לברך על צעד נוסף, שנעשה במיוחד למען ציבור המהדרין, כאשר החקלאים הקימו חממות ענק של מאות דונמים באיזור פארן, במקום

שהוא ודאי חו"ל, כך גם מהצד המזרחי של עין יהב, אשר לפי הכרעת הבד"ץ הנ"ל, נפסק שהוא ודאי חו"ל, משם תגיע אספקה רציפה בס"ד של ירקות עלים, כגון כרוב, חסה, כוסברה ועוד. לכך הוספנו חומרה נוספת, כאשר דרשנו שהחממות הללו יפעילו משתלה לגידול שתיליהם של כל סוגי ירקות העלים גם בשטח זה, שהוא חו"ל.

בכך הקלנו את משא הכשרות מהשמיטה הקודמת שהיה עמוס על כתפי המשגיחים מטעם הבד"ץ, כאשר לצורך אספקת ירקות עלים נצרכנו להרחיק עד עבר הירדן של המדינה השכנה ולעבור בדרך את כל שרשרת הביורוקרטיה המפרכת של מעברי הגבול הלך ושוב, אשר דרשו מאמץ כשרותי אדיר וכבד מנשוא.

הקמת החממות לקראת השמיטה באזורי פארן ועין יהב, -מזרחית לנחל הערבה יקלו עלינו את המלאכה, לרווחת ציבור המהדרין בס"ד.

בנקודה זו מן הראוי לציין את נושא התרו"מ אשר שייך בתחום הבצלים, חרף זאת שהם גדלים באיזורים אלה שהם חו"ל ודאי, עדיין הם מחוייבים בתרו"מ, זאת מאחר ומקור שתילי הבצלים (בצלצלים בגודל מטבע קטן) הוא מחקלאי יחיד בארץ, הממוקם בחבל התענכים שבעמק יזרעאל שהוא ארץ ישראל לכל הדעות, והוא זה אשר משווק את תוצרתו גידולי ארץ לכל מגדלי הבצלים בארץ, ובצל איתא בגמרא דנדרים דף נ"ח דהוא דבר שאין זרעו כלה וצריך לעשר את הגידולי טבל.

אמנם בשאר ימות השנה, אנו מעשרים את כל התוצרת החקלאית, אך כעת, לקראת השמיטה, כאשר נערכים גידולי בצלים בערבה הדרומית, שהם לוטן, גרופית, יטבתה וקיבוץ אילות, שהם חו"ל, על בסיס בצלצלים אלו שהם מגידולי שישית שגדלו בארץ ישראל, הם טבל ודאי והרי הם מחוייבים בתרו"מ.

אמנם בשמיטה אין מעשרים ירקות, כי כל התוצרת החקלאית היא ממקור נכרי או מחו"ל, אבל דווקא גידולים אלה בשמיטה חייבים בהפרשת תרו"מ ואכן לשם כך ירד הרה"ג רבי אברהם דוב הלוי ליטמנוביץ שליט"א לערבה הדרומית ועישר את כל הבצלצלים בכל המקומות הנ"ל (כולל קיבוץ איילות), עוד בטרם השתילה.

יבול חו"ל המגיע דרך הנמלים מארצות אירופה, נמצא תחת מעקב מלא של נציגי מחלקת המצוות התלויות בארץ מטעם הבד"ץ, והם אלה אשר עומדים בקשרים עם הרשויות כדי לאפשר ייבוא נרחב לכל סוגי התוצרת, הן כדי לספק את צרכי ציבור המהדרין והן כדי למנוע הפקעת שערים כלשהי בתוצרת כזו או אחרת במהלך השמיטה.

אוצר בית הדין מטעם בד"ץ העדה החרדית, היה מוגבל לאתרוגים בלבד והתמקד בהוראת גאוני ארץ ותקיפי קמאי דירושלם אך ורק בגידולם, מאחר ובהם אין אפשרות אחרת ומאחר וגם הפיקוח וההשגחה נטועים בתוך המטעים מסביב לשנה, מדי שנה בשנה, במהלך כל השנה.

לעומת זאת לגבי כל שאר התוצרת החקלאית, לאור דברי רבותינו בעלי התוספת במסכת סוכה דף ל"ט כי "אין מספר לדינים ולאיסורים שיש בפירות שביעית שצריך לנהוג בהם קדושת שביעית", צפו וראו רבותינו דירושלם את העלול לקרות עם פירות איסור שגדלו בשביעית אשר יסתוו כ'אוצר בית דין' ואשר על כן קבעו שלא להזדקק להם כלל, כבר אז בתחילת הדרך, לפני מאה שנה.

בימינו אנו רואים מכשולות רבים כאשר הערמות מהערמות שונות ומשונות, משתמשים ב'אוצר בית דין' כמכשיר עוקף עבור סוחרים וסיטונאים המשווקים תוצרת שביעית כבכל שנה, לעתים אף לציבורים שאינם שומתו"מ והחילול גדול מאד.

ופקודת רבותינו שמרה נפשנו.

מרכזי השיווק

בדרום הארץ, במרכזה ובצפון הארץ, פועלים מרכזי שיווק אדירים, אשר מהווים צומת הדרכים המרכזית של התוצרת החקלאית, לכאן מגיעים רוב ככל התוצרת החקלאית בארץ ומכאן הם מתפזרים לחנויות הפרי והירק ברחבי הארץ. צומת סואן זה, רוכש כוורת דבורים ענקית, כאשר במקום פורקים ומעמיסים למעלה מ-2,000 משאיות את תכולתן, דבר יום ביומו. בס"ד זכינו בשמיטות האחרונות ליעל את רמת הכשרות וההשגחה הקפדנית מטעם הבד"ץ, כאשר כל התצרוכת המהודרת של הבד"ץ, אינה עוברת ביחד עם הקווים האחרים באולם השיווק הענקי, אלא דרך אולם סגור והרמטי, המיועד אך ורק לתוצרת המהדרין מטעם הבד"ץ, מקום בו מצאנו להתגדר בו, אשר המשגיחים מטעמנו מנהלים אותו ביד רמה בס"ד ומסמנים בקודים מיוחדים את התוצרת המהודרת מטעם הבד"ץ, לבל יתערבו בתוצרת מפוקפקת ממקורות בלתי מפוקחים. כך למדו עובדי המקום לזהות תוצרת כללית, ותוצרת בד"ץ אשר יש לה מתחם מיוחד ואסור לגעת בתכולתה ללא נוכחות של משגיחי הבד"ץ ואישורם המלא, המאיישים את המקום משעות הבוקר המוקדמות ועד השעות הקטנות של הלילה מסביב לשעון, משעה קלה אחרי יציאת השבת ועד כשעה בטרם כניסת השבת.

במרכזי השיווק בירושלים, זכינו שכל המתחמים יעברו על קרבם ועל כרעיהם להשגחה מלאה של הבד"ץ, כך גם בשוק הסיטונאי, עוברים כל החנויות

שבהשגחתנו לידיהם האמונות של המשגיחים מטעם הבד"ץ, אשר מקבלים את כל מפתחות החנות והם בלבד אלה אשר פותחים את דלתות החנות בבוקר וסוגרים אותו בערב, כך שכל קליטת התוצרת מתבצע אך ורק תחת עיניהם הפקוחות.

קטניות

הקטניות והפיצוחים תופסים נפח בשני שווקים מקבילים, השיווק הקמעונאי והשיווק התעשייתי, ולכך נדרשת השגחה כפולה, כדי להגן מפני יכול שביעית האסור, אשר עלול להסתגן מהם פנימה.

לדוגמה בוטנים מקולפים, אשר הם קטניות, אנו הולכים בהם לפי שליש גידול שגדל בשישית לפני ראש השנה ואין בהם חשש איסור. אמנם ישנם בוטנים קטנים המיועדים לתעשייה וקטנים מגודל 50, ישנו חשש שלא הגיעו לשליש הגידול לפני ראש השנה ולכן אין לאשר אותם למפעלים.

בוטנים בקליפה, אם הם בקליפה גדולה, הרי הם של שנה שישית. כך גם חמניות, פופקורן, חומוס וקינואה. שקדים בקליפה ומקולפים, וכן תמרים, הרי הם פירות והולכים בהם בתר חנטה והם עדיין יכול שישיית.

קצירת חיטים שמורה לפסח

מערך קצירת החיטה לפסח הבעל"ט שהתקיים באביב תשפ"א, כרוך היה השנה גם הוא בהתארגנות כפולה ומכופלת, בגלל הכמות הכפולה הנצרכת לשנה השביעית ולשנה השמינית גם יחד, ב"ה הסיעתא דשמיא המיוחדת שליוותה את תהליך הקצירה מבלי שגשמי מלקוש יפתיעו אותנו באמצע, כפי שהיה קורה בשנים אחרות.

מסתבר איפוא כי גם בתחום זה, זכו נציגי הכשרות מטעם הבד"ץ לראות עין בעין בברכת השנה השישית, עליה נאמר בתורה הק' "וציית את ברכתי", כאשר בעוד בשנים עברו היה תהליך הקצירה מתבצע בפועל תדיר תחת מרתון מהיר במיוחד ולחצים גדולים, כדי להספיק לקצור חיטה בשלה ומוכנה, לפני שגשמי מלקוש אביביים ובלתי צפויים יפתיעו אותה בטרם עת ויגרמו לפסילתה, השנה התברכנו באביב בלתי גשום כמעט לחלוטין מעת שהחיטה הבשילה ולא היתה צריכה לקרקע, כך שלא התעוררו שום שאלה בנושא ולא נאלצו המפקחים מטעמנו לאתר שדות גידול אחרים שהחיטה שבהם טרם הבשילה, כדי להשתמש בהם כתחליף מתאים עבורינו. אלא יכולנו לבצע את תהליך הקצירה כמתוכנן ובשפע כפול, ללא לחצים מיותרים וללא חשש מגשם כלשהו ב"ה.

את תהליך הקצירה ליוותה סיעתא דשמיא מיוחדת ושמירה עליונה, כאשר היא התבצעה תוך כדי ירי בלתי פוסק של טילים ורקטות מרצועת עזה לצד פרעות הערביים בכל מקום, בעת שהמשגיחים פרוסים בשטח הפתוח ומנהלים

את הקצירה (לפי כל כללי הבטיחות כמובן), כאשר ההשגחה העליונה חופפת עליהם ושומרת עליהם מכל משמר.

כל תהליך הקצירה התקיים כמובן כמסורת הבד"ץ. כל הקומביניסטים, שהם נהגי הקומביין, היו אך ורק שומרי תו"מ כדת וכדין, כפי שהקפדנו על הוראת רבותינו בנדון זה.

משלב הקצירה, הובלו המשאיות בפיקוח מלא ובדיקה קפדנית מפני כל לחות אל מכוני המיון ומשם הם הוכנסו באתרי אחסון ענקיים, המוגנים מפני חום השמש ובטמפרטורה קרירה, אך לא באמצעי קירור. אתרי האחסון עוברים בדיקה ומעקב רצוף כדי למנוע כל נגיעות של חרקים ח"ו.

את הקצירה הכפולה זכינו לסכם בס"ד, כאשר הכמויות עלו במספרים אסטרונומיים והסתכמו ב-1,500 טון עודפים על הכמויות של השמיטה הקודמת, המסכמים בצורה מוחשית את העלייה הגדולה בצריכת תוצרת חיטה שמורה מטעם הבד"ץ לחג המצות.

ברכת השנה השישית

בהקשר לברכת השנה השישית, אי אפשר שלא להזכיר את שיחתו המרגשת של ש. הרשקוביץ מרכז גידולי שדה של המושב החרדי 'יסודות', שביטא את רגשותיו הגואים לנוכח ברכת השנה השישית, אשר הבטיחה תורתנו הק' לשומרי השביעית, כפי שנוכחו החקלאים המקומיים לראות במושב. השיחה הספיקה להתפשט ולהתפרסם בכל העולם, אבל מפני הרלוונטיות שלה לעניינינו, נביאה חלקים ממנה כדי להתרשם מהברכה המצויה בשנה השישית מכלי ראשון:

"אני רוצה לשתף אותך בנושא הברכה של 'וציוויתי את ברכתי בשנה השישית', אני עוסק כבר הרבה שנים בחקלאות ואני מתרגש כל פעם מחדש בשנה השישית.

"כחלק מהתפקיד שלי, לא רק שאני מגדל, אלא גם אחראי על הנושא הכספי ואני יכול להגיד לך שאני עושה 'דוחות אקסל' לסכם את היבולים וכל פעם שאני עובר על המספרים אני חושב שאני טועה בחשבון.

"לצורך העניין אני השנה מסכם את גידולי החיטה, ואני עושה חשבון כמה גרעיני חיטה קיבלנו, כאשר ממוצע לדונם מקבלים 400-500 ק"ג לדונם. עכשיו כשאני פותח את דוח האקסל אני רואה שבחלקות הגרועות קיבלנו 600 ק"ג לדונם,

"היבול של הקש, השנה קיבלנו שתי חבילות לדונם, כל שנה מקבלים חבילה אחת לדונם. הבחור שעושה את החבילות, מתקשר אליי ושואל, השתגעתם? כל השדה היה נראה כמו בריכה של חבילות קש... זה בלתי ניתן לתיאור!

"ככה גם בגידולי הכותנה, בגידולי האבטיח ובגידולי החמוס, אנחנו

משתוממים כל פעם מחדש מהכמויות האדירות שמגיעות מהשדה וזה בלתי מוסבר מבחינה חקלאית, כי אנחנו עושים כל שנה אותו דבר, לפי הספר, אותה כמות מים, הכל לפי ההדרכה החקלאית שאנחנו מקבלים.

”על כולנה זה יכול התפוזים שקיבלנו השנה, כל שנה אנחנו קוטפים משטח המטע כ-1,600-1,500 מיכלים מלאים בתפוזים. השנה קטפנו 2,400 מיכלים!

”אנחנו כל כך התרגשנו מזה שעשינו מעמד של 'לחיים' וקראנו לכל הוותיקים של יסודות כדי להודות לה' על הברכה הגדולה ששלח לנו, זה מרגש אותנו כל פעם מחדש. זה ממש ככה!”

הדברים המרגשים מדברים בעד עצמם.

המאבק בהפקעת שערים

חלק בלתי נפרד מפעילות 'ועד השמיטה' מתמקד בשמירת רף המחירים של התוצרת החקלאית בגבולות ההגיון, בהתאם לכוחות ההיצע והביקוש של השוק, מבלי לאפשר כניסת גורמים המנסים ליצור מחסור מלאכותי כדי להפקיע שערים ולגרוף קופון על חשבון ציבור המהדרין.

בנקודה זו מגיעה הבשורה על פתיחת גבולות הארץ לקליטת תוצרת חקלאית מחו"ל כמשב רוח מרענן ואנו תקווה כי היא אכן תהווה משקל נגד לכל אותם סוחרים מפקיעי שערים כאשר תציף את השווקים בכל טוב מיבול חו"ל.

הכנה דרבה

פתחנו בהכנה דרבה שנעשתה לקראת השמיטה, החל מסיום השמיטה הקודמת, אך בל נשכח את ההכנה הגדולה שנערכה בחודשים האחרונים בטרם בואה של שנת השמיטה, כאשר במסגרת 'פיילוט' חוזר ונשנה, נערכו נסיונות קטיפ ושייוק של תוצרת חקלאית יבול נכרי, בנסיון לבדוק את הדופק ולמדוד את הגבולות, אשר יעמדו לנו הלכה למעשה בשעת השין בשנת השמיטה עצמה. הדברים הביאו לנו תועלת רבה בשיפור התנאים ובמיוחד תרגול ואימון חוזר ונשנה, אשר יסייע להפחתת הלחץ הגדול בשעת מעשה במהלך השמיטה וגם כדי להיערך מראש לנסיונות הערמה, אם יהיו חלילה.

אמור מעתה, כי בשטחי הנכרים בארץ, כבר פרסה השמיטה את כנפיה מזה מספר חודשים וינהל שמיטה' פועל בכל תוקפו, כאשר החקלאים כולם רתומים למאמץ המיוחד, כדי להוכיח את אמינותם ויכולתם לעמוד בדרישות הכשרות המחמירות מטעם הבד"ץ.

במהלך אותן ההכנות הרבות, החוזרות והנשנות, הפתיעה אותנו האינתיפאדה בקיץ האחרון, אשר הביא לפרצי אלימות חריפים ובלתי צפויים, אשר הקשו על המשימה מפעם לפעם וגרמו לסגירת שטחים שונים בצורה בלתי צפויה.

אך גם כאן, באו מייד לעזור כל אותם אמצעים טכנולוגיים אשר אמורים להיכנס לפעולה בשנת השמיטה, דרך מוקד השמיטה הטכנולוגי, המקיים את המעקב דרך אמצעי הצילום שלהם, כדי לוודא כי הכל מתנהל כראוי ללא פקפוק.

כך הפכה שעת הרעה לשעת הכושר, כאשר הנסיבות הביאו אותנו לשיפור ודיוק האמצעים שבידינו לקראת הפיקוח הצפוי בשנת השמיטה בס"ד.

בנקודה זו של מעקב טכנולוגי אחרי המתרחש בשדות הגידול הנכרים, נציין את החידוש המרענן ששילבנו השנה כחלק ממערך מוקד השמיטה, כאשר בשטחי הגידול הנמצאים בשטחים עוינים שילבנו השנה מצלמות מתכווננות הניתנות לכיוונון לתצוגה ללא הפרעה בכל כיוון, זאת בנוסף למצלמות הנסתרות שאנו שותלים בשטח ועוקבים אחרי כל ההתפתחויות בשדות הגידול.

המצלמות המתכווננות ניתנות לכיוון והגבהה ע"י מתקן מיוחד כשהן נשלטות מרחוק ומספקות שדה ראייה המקיף ביותר של תצוגה אפשרית, 360 מעלות, ומצוידות ביכולת זיהוי על פי מיקום. יכולת השליטה של המצלמות המתכווננות מכסות את כל שטחי הגידול ומשפיעה על כל המגדלים הנכרים העומדים בשיתוף פעולה, כאשר הם רואים מקרוב כיצד המצלמה עוקבת וחוקרת את פני השטח, ובכך מכסות את כל פרטי התמונה הכוללת.

המצלמות המתכווננות הללו, מצטרפות לעשרות מצלמות גוף משוכללות וחדישות במיוחד, אשר נמצאות בשירות ועד הכשרות ומולבשות על פני המגדלים, אשר יורדים לשטח הגידול ומקבלים הנחיות אונליין על ידי מוקד השמיטה לסרוק את המקום, תוך כדי שהמצלמות מזוהות על פני המפות לפי מיקום בזמן אמת, בנוסף לאפשרות בדיקת ההיסטוריה של המצלמות ואירועיהם, כדי לאפשר שחזור נתונים ומעקב מלא בס"ד.

עם כל הכלים יחד נסגרת שרשרת ההשגחה בצורה הרמטית בס"ד כדי לוודא כי הכל מתנהל כראוי וכיאה, להבטיח את כשרות מזונם של ישראל בתכלית הכשרות וההידור.

הפקת לקחים

חלק ממלאכת ההכנה לקראת השמיטה, היא מלאכת איסוף והפקת לקחים משנות השמיטה הקודמות במסורת 'ועד הכשרות והשמיטה', ולמידת פרטי המפה ההיסטורית של פעילות ההשגחה. כפי שישנו פרופיל על מגדל חקלאי נכרי המכיל את הרקע ההיסטורי שלו מבחינה בטחונית ומבחינה כשרותית, כך ישנו פרופיל על כל שמיטה ושמיטה, היקפיה, השפעותיה, לקחיה ומסקנותיה.

נציגי 'ועד השמיטה' משקיעים בלמידת הפרטים ימים ארוכים והם מהווים בעבורינו אבני דרך לקראת שנת השמיטה הבעל"ט.

דרך זו היא אחד הכלים שבידי 'ועד השמיטה' להיערך ולהתכונן לשמיטה,

בראייה למפרע והסקת מסקנות מעשיות לקראת העתיד. 'ועד השמיטה' נושא מאחוריו שנות פעילות ארוכות ומרשימות ומהנסיון רב השנים אנו למדים וחוזרים ולומדים את הדרך הנכונה והטובה ביותר לחזק את שרשרת ההשגחה בכל חוליה וחוליה שלה, ביעילות הולכת וגוברת בס"ד.

הונאות וזיופים

שנת השמיטה יוצרת שינויים משמעותיים בכל ההתנהלות השגרתית של השווקים, מה שקורא לזייפנים וגנבים לנצל את ההזדמנות ולמצוא פירצה בשרשרת, כדי לגרוף הון בהונאה כזו או אחרת.

צוות מיוחד מטעמנו עוסק בדבר ונאבק בהם בכל יכולתם, אלא שכל הצלחותיו מביאות עמו אכזבה בלתי מבוטלת, מאחר והממצאים לפעמים מפלילים גם מגדלים וותיקים אשר עבדו משך שנים רבות.

כאשר מגדל נתפס בנסיון למעשי הונאה, יורד לטמיון כל ההשקעה הרבה והכבירה שנעשה עמו לכל אורך הדרך והאכזבה רבה עד מאד.

אשר על כן, המלאכה כפולה בשעת השקת שיתוף הפעולה, לסגירת כל הפירצות ונעילת כל הדלתות מראש, כדי להפוך את מלאכת שיתוף הפעולה כדת וכדין וללא נסיונות הונאה וזיופים לבלתי אפשרית מלכתחילה. כך יודע החקלאי לשמור על עצמו ולהימנע מלהשחית את מעשיו מראש.

בוטניקה כשרותית

לצד נסיונות מחקר ומעקב מדוקדק, הוכשרו ב'ועד השמיטה' מספר משגיחים ברזי החקלאות והבוטניקה, במטרה להדק את הפיקוח ולחזק את החוליות בשרשרת ההשגחה הקפדנית מטעם הבד"ץ.

המדובר ברכישת ידיעות שרכשו המשגיחים מטעמנו במדידת שטחי הגידול של כל סוג ומין של הפירות והירקות והערכת היבול הצפוי, טונאז' לפי דונם אדמה. הוי אומר, דונם של פרי כזה וכזה צפוי להניב כך וכך טון. מטע של עצים עם מספר של כך וכך עצים אמור להניב כך וכך טון פרי וכדומה, זאת בשקלול עם העונות השונות וההשפעה שלהן על תנובת הפירות, לפי איזורי גידול.

בדרך הזו, עוד בטרם החל הקטיף, מופיע מול עיני המשגיח, ההשערה ההסתברותית של התוצרת הצפויה להתקבל ממתע או שדה זה בסופו של יום וכל פער בלתי סביר מגדר הממוצע, מדליק מיד את נורות האזהרה מבעוד מועד לדעת אם אירעה כאן הונאה כשרותית כלשהי.

לצורת מדידה זו, הוסיפו המשגיחים והעריכו את היקפי הקטיף ולקיטת התוצרת בשטח, לפי כוחות העבודה בפועל, מספר בודד של פועלים מול

עשרות פועלים בשטח, אשר בסך הכל מעניקים לנו תמונה ברורה על אודות המתרחש וקריאת המפה מראש על כל תרחיש אפשרי.

ירקות עלים

מספר חודשים בטרם בואה של שנת השמיטה, עמלים היו נציגי 'המעבדה למניעת חרקים' מטעם הבר"ץ, להטמיע את נהלי ההשגחה בהדרכה צמודה ונרחבת, בתוך מפעל ירקות עלים מצוננים חדשני בדרום הארץ, שהוקם זה עתה, עם חידוש מיוחד לקראת השמיטה - אפשרות לאחסנת ירקות עלים בהקפאה. מדובר בפתרון חדש לתקופת השמיטה ולתקופות מחסור, כאשר היבול יוכל לשמש לתקופות ארוכות יותר.

המפעל המיוחד שילב חידושים טכנולוגיים ייחודיים, כדי לשפר את נקיונם של תוצרת ירקות העלים שבהשגחת הבר"ץ העדה החרדית, ולהעניק משנה חיזוק לביקושי השוק, אשר באמצעות מערכות ההקפאה יהיה אפשרי לווסת את הדרישה הציבורית לתוצרת זו, מבלי לוותר על ההשגחה הקפדנית וההידורים המחמירים.

המפעל, אשר ממוקם במרחק שאינו עולה על 3 קילומטר אווירי מרצועת עזה ורגיל לפעול תחת שגרת 'צבע אדום' כבכל יום, המשיך לפעול במלוא המרץ גם תחת מטחי הרקטות והטילים מרצועת עזה בפרעות הערביים שאירעו למרבה הצער במהלך הקיץ האחרון, אך אלה לא הפריעו כמעט לשגרת העבודה כמעט למען ציבור המהדרין.

בהקמת המפעל הושקעו משאבים ומאמצים אדירים כדי לייבא מחו"ל מערכות שטיפה חדשניות ומשוכללות לענף ירקות העלים, עם פונקציות של חליטה והקפאה, כאשר שלב הפיקוח וההשגחה מקבל את חזית המערכת ומכוון על ידי הוראות נציגי 'המעבדה למניעת חרקים'.

למקרה שמאן דהוא שכח במה המדובר, נזכיר שוב כי בענף ירקות העלים, מתקיימת מלחמה בלתי פוסקת של נציגי 'המעבדה למניעת חרקים' מטעם הבר"ץ, כנגד אויב מר ועקשן: נגיעות חרקים אשר מחבבים את ירקות העלים באופן מיוחד ואינם מוותרים עליהם בשום הזדמנות.

כדי שנצליח בכל זאת לספק תוצרת של ירקות עלים לציבור המהדרין לפי כל כללי ההידור, נדרשים מאמצי על ופיקוח הדוק החל משלב השתילה והגידול, עבור לשלב הקטיף, המיון והאריזה, עד לשלב השיווק, כדי לוודא כי הכל נקי וכשר בתכלית ההידור. גם אז, על הצרכן בחנות להקפיד על חותמת הכשרות ולפעול לפי ההוראות המופיעות על האריזות.

ההגיון היה אמור לגרום למגדלים להתרחק מההוראות המחמירות מטעם

הבד"ץ ולהתנער מדרישת הכשרות המוחלטת שלנו בכל שטח החממות מנימוקי כשרות, אבל בפועל קורה ההיפך.

על רקע פתיחת חממות חדשות ונוספות, תחת פיקוח הדוק של 'ועד הכשרות' מטעם הבד"ץ, מהווה המערך החדש מענה מתבקש, דבר בעיתו מה טוב.

בנוסף, ישנו מערך מיוחד מטעם ה'מעבדה' העומד בפיקוח שוטף עם מגדלים נכרים של ירקות עלים, זאת במשך שאר השנים ולא דוקא לקראת שמיטה בלבד, מתוך המטרה שאותם חקלאים נכרים יתמקצצו בתפקידם ויתרגלו לדרישות הכשרות המחמירים.

למרות הקושי והמאמצים הנדרשים בשיתוף פעולה עם מגדלים נכרים, נציגי ה'מעבדה' מטעם הבד"ץ, משתפים עמם פעולה בשאר השנים, כדי שיוכלו לשירותינו עם כל ההוראות המחמירות בשנת השמיטה.

בנוסף לכל ההיערכות להקמת החממות באזור הערבה, שהושקעו המון כספים וידע רב, בפיקוח הדוק ויעוץ של נציגי המעבדה למניעת חרקים.

בכך הוכנה מבעוד מועד התכנית לספק תוצרת ירקות עלים לקראת שנת השמיטה לפי כל כללי ההידור האפשריים.

צמחי מרפא ותוספי תזונה

בתחום זה של צמחי המרפא ותוספי התזונה אשר זוכה להשגחה קפדנית מטעם הבד"ץ, בכל תהליך הייצור והמיצוי, בהיותו מורכב לעתים ממאות חומרים, ישנו דגש מיוחד בכל הקשור לפיקוח מפני איסורי שביעית, לפי רשימה מסודרת של שמות החומרים, על פי סדר הא-ב, לפי שם עברי-לועזי-לטיני, המונה כבר כמה וכמה אלפי מינים.

הכנת הרשימה כללה איסור החומר מתוך הספרות המקצועית ואנציקלופדיות הבוטניקה הבינלאומיות ושילובן לתוך מסדר נתונים המסנכרן את נתוני הכשרות לכל סוג ומין, משפחה, תיאור, השפעה רפואית, איזור גידול, עונות צמיחה וקטיף, מהם נמצאים קרוב לכמה מאות מהם, אשר גדלים ברחבי הארץ ודורשים פיקוח הדוק מפני גידולי שמיטה האסורים.

השימוש בצמחים התרחב גם לענף התמרוקים תוצרת הארץ, כמו לדוגמה צמח ה'חוחובה' אותו ניתן למצוא בחומרים שונים, אבוקדו, זית, רימון, שקדים ופסיפלורה. כאשר מדובר בתוצרת של שביעית, האסור גם ב'סיכה' יש לכך בעיה עבור שומרי הכשרות ועל הציבור להזהר.

אתרוגים, לולבים והדסים

פרדסי האתרוגים פועלים מזה תקופה ארוכה של הכנות לקראת בוא השמיטה, בהתאם להנחיות והוראות מיוחדות מטעם 'ועד השמיטה', הנוגעות

למלאכת קרקע המועילה לעצים או לפירותיהם, אשר אסורה מן הדין. את הזמן שנשאר עד ראש השנה נוצל כדי לחזק ולבצע את המלאכות הללו, כמו דישון הפרדס, קשירת הענפים, השלמת ה"סנאדות" (תומכי העץ), כיסוי הפירות בשרוולים, ריסוסי מנע, הסרת הקוצים, זיבול והשקיה, ניקוי השלכת, קטיפת האתרוגים ועוד, כשבכל שאלה ושאלה בעלי הפרדסים מתייעצים עם המומחים המיוחדים מטעם הבד"ץ.

למעשה, האתרוגים הם פירות שביעית היחידים אצלנו שבאוצר בית דין, מכיוון שאין מנוס לגביהם, להשיב ריקם את הצורך הציבורי לקיום מצוות ארבעת המינים כהלכתה בחג הסוכות. אולם הדבר נכון רק לגבי אתרוגים של חג הסוכות במוצאי שביעית של שנת תשפ"ג. על אתרוגי סוכות הבעל"ט תשפ"ב אין הבד"ץ חפץ להעניק הכשר אלא על אתרוגים שנלקטו בשישית, זאת על פי הוראות מרנן ורבנן הגאון"צ חברי הבד"ץ שליט"א אשר הורו כבר בעבר כי מאחר ואפשרי לקטוף את האתרוגים לפני ראש השנה של שנת השבע, אין לעשות 'אוצר בית-דין' בראשית השמיטה.

פרדסי האתרוגים נמסרים לידי מרנן ורבנן הגאון"צ חברי הבד"ץ שליט"א ל'אוצר בית-דין' בערב ראש השנה של שנת השמיטה ונמצאים ברשות ובפיקוח הבד"ץ במשך כל ימות שנת השבע. בפקודתם מסיירים המשגיחים בפרדסים ומפקחים לבל ייעשו שם עבודות אסורות.

חלוקת האתרוגים 'אוצר בית-דין' לקראת חג הסוכות של תשפ"ג תבצע שלא כדרך מסחר כי אם במחיר אחיד לכל דכפין. המחיר האחיד מיועד כדי לכסות את ההוצאות ההכרחיות לאתרוג עצמו ונקבעים על ידי 'ועד השמיטה' וללא בעלי הפרדסים, כנהוג בכל השנים.

לפי הוראות רבותינו הבד"ץ כל המבקר בפרדס עצמו, יכול ליטול לצרכיו אתרוג אחד, אם כי יש צורך לתאם עם שליח בית דין במקום, כדי שלא יגרם נזק לעצים ושלא להכשל באתרוגי ערלה, כי כידוע משגיח הבד"ץ מפקחים ומסמנים כל עץ, היות והפרדס נתון להשגחה תמידית של שליח בית דין.

גם בתחום הלולבים ההדסים והערבות, עליו מפקח 'ועד הפיקוח ההלכתי' מטעם הבד"ץ, לא שקטו על השמרים ומזה חדשים ארוכים שיושבים ועוסקים בהכנה דרבה לקראת בואה של שנת השמיטה, אשר לכך נתווספה גם למידת הפרטים של השמיטה הקודמת וממנה הופקו לקחים לקראת השמיטה הבעל"ט. אמנם עיקר הפעילות בתחום זה, יבוא לביטוי לקראת סופה של שנת השמיטה ולאחריה, בחג הסוכות של שנת תשפ"ג, אשר על פניו נראה כדבר רחוק מאיתנו בשלב זה, אך ב'ועד הפיקוח ההלכתי' שוקדים כבר עתה בכל האמצעים הנדרשים כדי ששנת השמיטה תעבור עלינו בהצלחה ונוכל לבוא מוכנים ומזומנים לקראת השעה בה הופכת הפעילות לעיקרית, לקראת סופה של שנת השמיטה. המגדלים השונים זכו לקבל מטעם רבני הבד"ץ הוראות מדויקות לגבי הטיפול

בנטיעות, מה הן דרכי הטיפול החיוניים לקיומם של העצים והגידולים השונים וסיבותיהם, ויותר ממה שצריכים בה ידיעה צריכים בה חכמה רבה ותבונה להבין דבר מתוך דבר לחקור אל עומק הסיבות והצרכים של כל עץ וטבעו סביבתו ודרך גידולו ולכך תרמו הרבנים מנסיונם והבנתם והעניקו מענה לכל שאלה שהעלו המגדלים, אשר ציינו את העול הכבד המוטל עליהם בשל כך, אך בגין רצונם לזכות להשגחתם המהודרת של הבד"ץ היו מוכנים להטות שכמם לכל דברי הרבנים שליט"א. מובן מאליו כי ההוראות הינן ייחודיות לכל מגדל ומגדל בהתאם לנסיבותיו הספציפיות, ובלתי ניתן ללמוד מאחד למשנהו. נוסף לכך נערכו סיורים מטעם רבני הבד"ץ שליט"א בתוככי שטחי הגידולים, כאשר המפקחים והמשגיחים העומדים על המשמר מגישים סקירה מלאה אודות שיטות הגידול והקטיפה של ההדסים, הערבות, הלולבים והאתרוגים. הרבנים עסקו בדרכי הגיזום האסורים, הצלה מנוק ונבחנו דרכי ההשקיה לאוקמי אילנא, עבודות ריסוס ונקבעו ההוראות לפעולות הכרחיות המותרות בשמיטה ומאלו פעולות להמנע בשמיטה. לשם דוגמא והמחשה אחת מני רבות, במהלך הסיורים עם הרבנים הגאונים שליט"א הזכירו המגדלים חרק בשם חדקונית - סוג של חיפושית המטיל את ביציו בתוך העץ וממנו בוקעים זחלים שיוצרים מחילות בתוך העץ, עד שגורם לרקבון של העץ וקריסתו הפתאומית בלא הודעה מוקדמת. על מנת למנוע את הרקבון הפנימי מבעוד מועד ישנו צורך בריסוסים בזמנים קבועים. הרבנים עודכנו בתוצאותיו של מחקר רב שנים ויקר מאד שנעשו כדי למנוע מזיק זה, גם ללא ריסוס תקופתי, הפתרון כולל נסיון פיזור מלכודות כדי לבחון האם בשדה יש חרקים מסוג החיפושית ורק אז לרסס את העצים להכחדת המזיק וסילוקו. אחד מן הפתרונות הנראה הכיעל ביותר למזיק הנ"ל, באמתחום מפתיע ואחר לגמרי, כי הרי ידוע שזה זמן רב שאויבי המדינה מעבר לגדר חופרים תעלות ומנהרות, ולשם כך הצליחו לפתח מערכות טכנולוגיות מיוחדות הפועלות באמצעות חיישן רגיש במיוחד הקולט כל כרסום באדמה על פני כל המרחב ועד למעמקי האדמה. מכשיר כדוגמתו, נמצא כעת בשלבי פיתוח על בסיס אותו מערכות הטכנולוגיה הנ"ל, ומקווים כי דרכו יוכלו לשמוע ולהרגיש את הכרסום של הזחלים בעצים, כדי שניתן יהיה בע"ה לדעת מבעוד מועד על המזיק הנמצא במקום ולהדבירו מיד. כל אלו ועוד רבות הם עבודות ועד הפיקוח ההלכתי בתחום של כשרות די המינים לסוכות תשפ"ג, ידע שנרכש במשך של ג' שמיטות מאז החל ועד הפיקוח ההלכתי את דרכו בשטח הלולבים ההדסים והערבות, ואשר לכל לראש צריכים לדעת את המציאות ורק אח"כ לדון על ההוראות ההלכתיות הנובעות מכל מהלך וסוג כאמור לעיל.

ברוך ה' וגם בענין זה כמו בעוד רבים בשדה ההלכה והדקדוק בה, אכשר דרא, וכבר הוכיח ציבור היראים בשמיטות הקודמות שרצונם לקיים את מצוות החג על ארבעת המינים ללא היתרים של שמור ונעבד בשביעית, ומתרבים המבקשים לקבל על עצמם לשמור שביעית כראוי ושיוכלו לספק לציבור

את צרכי המצווה שלהם כמו את צרכי הגוף כהלכתם ללא קולות והיתרים. ועם כניסת השבת - שבת הארץ בפניו תפילה ובלבנו תקוה שנזכה ונחיה תשרה שכינה במעשינו ושלא תצא חלילה תקלה מתח"י.

עם פרוס שנת השבע, אחרי הכנה דרבה של כשש שנים מאז השמיטה העעל"ט, אנו זוכים לחזות בהתלכדות ההמונית של ציבור שומרי שביעית בארה"ק סביב 'ועד השמיטה' מטעם הבד"ץ העדה החרדית בירושלם, רבניו, מפקחיו ומשגיחיו, הנושאים את משא הכשרות על כתפם ועוסקים במלאכת הקודש בנאמנות מתוך עמידה על משמר הכשרות וטהרת שולחנם של ישראל.

הציבור הגדול המתדפק לשמוע דבר ה' ומביע את צמאונו לשמוע וללמוד אודות פעילות הכשרות בשדה השמיטה הקרבה ובאה, מעניק כוח ועוז ל'ועד הכשרות והשמיטה' בראותם כי יש שכר לפעולתם וכי ציבור המהדרין המקפידים על קלה כבחמורה יודע מעריך ומעריך את העבודה הגדולה שהם עושים במסירות ובנאמנות, אך עדיין על הציבור לדעת כי לא הושלמה המלאכה וטרם נסתיימה המשימה, כי אם רק החלה...

מתוך הודאה לה' על העבר ובקשה על העתיד, חותמים אנו שורות אלו. מעתירין אנו ומצלאין קדם אלקא דבשמיא שישמע שועתינו ויקבל תפלותינו לרחמים ולרצון וישרה שכינה במעשינו ולא תצא ח"ו תקלה ומכשול מתחת ידינו, ויראה בענינו וברוב עמלינו בקיום מצוות השמיטה כהלכתה, עין בעין רואים אנו סיעתא דשמיא רבה בעמלנו, וכל זה בלי ספק בזכות רבוה"ק מייסדי 'ועד השמיטה' שעמדו במסי"נ על כל פרט ולא היו לפנייהם לא שיקולים פוליטיים ולא מניעי רווח ועשיית שם, תוך שהם ממאנים להסתמך על עזרת הרשויות. מרוצת הדורות הוכיחה את עצמאות גוף הכשרות, כן יעזרנו הבורא לעתיד.

בזכות זה יקויים בנו מקרא שכתוב וציויתי את ברכתי, ויזכנו במהרה בימינו לימים שאז תרצה הארץ את שבתותיה, ונזכה למנות שמיטין ויובלות מן התורה בביאת גואל צדק, מתוך רחמים וחסדים, אמן.

שלהי חודש אלול ירח האיתנים,
שנת תשפ"א לפ"ק, ערב שנת השמיטה

דבר השמיטה

שע"י העדה החרדית
פעיה"ק ירושלים ת"ו

דבר
השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

מאת מרנן הגה"ק הביד"צ זצוק"ל דפעייה"ק ירושלים ת"ו
 ולהבחל"ח מרן הגאב"ד שליט"א
 והרבנים הגאונים שרי התורה הבית דין צדק שליט"א

פירות וירקות של שנה ששית שנכנסו לשיעית

- א. כל מיני **ירקות** שצמחו, ואפילו מעצמם, בשדות של יהודים או בשדה הפקר, מראש השנה של שנת שביעית - אסורים באכילה, ואם הם עומדים בעיקר להנאה, כגון ירקות שעומדים למאכל בהמה, או פרחי נוי שעשויים לריח וכדומה, אסור, משום איסור ספיחי שביעית, ומכל שכן מה שנזרעו או נעבדו או נשמרו בשנה השביעית, אפילו ע"י היתר-מכירה המדומה, שהם אסורים בהחלט.
- ב. **בנות** – אם כי יש שסוברים שאין בהם איסור ספיחים, הבד"ץ בירושלם עיה"ק החמירו גם בבנות משום ספיחים (עיין שו"ת מנחת יצחק ח"ח סוף סימן צה).
- ג. גידולי שביעית הנ"ל אסורים גם **בתערובות, ובליעת כלים** כדין מאכלות אסורות. מטעם זה יש להזהר גם מדברים אשר לכאורה אין בהם חשש שביעית, שייצורם היה במפעלים שעובדים שם גם באיסורי שביעית.
- ד. **ירקות** שצמחו בשנה הששית ונלקטו בשביעית, המנהג להקל בהם שאין עליהם דין ספיחי שביעית (אבל יש שכתבו שאם כי מעיקר הדין כן הוא למעשה לפי הנהג, מ"מ בעל נפש כדאי שיחמיר ולדונם כספיחים דלעיל). אך מכיון שלקיסטן ותלישתן בשביעית, יש עליהם דיני קדושת שביעית, וחייבים להפקירם ואסור לשמרם או לאבדם. ואסורים בסחורה, ופטורים מתרו"מ. ואם עבר ושמרם או נעשה בהם מלאכה אסורה, ההוראה בירושלם לאסור, כמבואר להלן בפרק ה'.
- ה. **תבואה וקטניות** שצמחו בשנה הששית, ואפילו גדלו רק שליש גידולן בששית ונגמר גידולן בשביעית – מותרים, ואין עליהם דיני שביעית, והרי הן כפירות חולין לכל דבריהם, וחייבים בתרומות ומעשרות (מעשר עני); ואם לא הביאו שליש גידולן בששית, אסורים כדין ספיחי שביעית.
- ו. **פירות האילן** שחנטו (חנטה אימתי היא, ראה שו"ת "מנחת יצחק", ח"ו סימן קל) בשנה הששית ונגמר גידולן בשביעית – מותרים, ואין עליהם דיני קדושת שביעית, וחייבים בתרומות ומעשרות (מעשר עני, כדין פירות ששית) אפילו לקיסטן היתה בשביעית.
- ז. **אתרוגים** מפרדסי יהודים אשר נלקטו אחר ראש השנה של תחילת שביעית, צריך לנהוג בהם קדושת שביעית לחומרא, ואסורים בסחורה וצריך להפקירן, אך חייבים בתרומות ומעשרות (מעשר עני) בלא ברכה, ואם גם חנטו בשביעית יש עליהם קדושת שביעית לכל הדעות, ופטורים מתרו"מ (וראה להלן הודעת הביד"צ שליט"א בדבר אתרוגים לסוכות תשפ"ב).
- ח. **לולב** אין עליו דיני קדושת שביעית. (שו"ת מנחת יצחק חלק ו' סימן סא).
- ט. **הדסים*** שנלקטו למצוה אין עליהם דיני קדושת שביעית. ואם נלקטו גם להריח בהם במוצ"ש

1 לולבים והדסים, כל אלו שהם עם חותמת הביד"צ לגבי דירוג סוגי ההידור לעניין לצאת בהם מצות ד' מינים, הם בהשגחה מיוחדת שלא נעשו בהם עבודות האסורות בשביעית, וגם לא חילול שבת ח"ו.

אחרי יו"ט, צ"ע (שור"ת מנחת יצחק ח"ו סימן קל), ואם נלקטו רק לריח נוהג בהם קדושת שביעית (ראה מנחת יצחק שם).

- ז. **תפוזים, אשכוליות, לימונים ושאר פרי הדר למיניהם** – אם חנטו בששית, נהגו להקל.
- יא. **פירות המופיעים בשוק השתא בחורף תשפ"ב, כמו: זיתים, ועוד, ופרי הדר למיניהם** הם מחנטת ששית, ואף שנלקטו בשביעית הרי הם כפירות ששית לכל דבריהם, וחייבים בתרומות ומעשרות (מעשר עני).
- יב. **האילנות המבשילים פירותיהם במשך החורף** (כגון שסק, שקדים, ועוד) **ובקיץ תשפ"ב** הרי חנטתם בשנת השביעית, וחל עליהם דיני פירות שביעית.
- יג. **מיני פרי הדר** (מלבד לימונים) בחורף תשפ"ג (היא השנה השמינית) – חנטתם בשביעית ודינם כפירות שביעית.
- יד. **לימונים** המופיעים באדר תשפ"ב – יש מהם שחנטתם כבר בשנה השביעית ודינם כפירות שביעית.
- טו. **גרעיני תירס ובטנים** הם מין קטניות, והקובע בהם ענין קדו"ש ואיסור ספיחים הוא מתי הגיעו לשליש גידולם.
- טז. **אורז ודוחן, פרגין** [היינו פרג, וקרוי בלשון אשכנז מאן] **ושומשמין**, תלוי בגמר הפרי: אם נגמרו אחר ראש השנה של שביעית, יש להם דיני שביעית. ולמעשה מינים אלו אינם גדלים כיום כלל בארץ, אלא מעט שומשומים בשדות ערבים).

ב

קדושת שביעית בתוצרת של יהודים, שהופקר כדין ואין בהם חשש שמור ונעבד

- א. ירקות וכדומה של השנה הששית שנלקטו בשביעית משדות יהודים, יש עליהם קדושת שביעית. (ראה לעיל פרק א' סעיף א').
- ב. אין עושים סחורה בפירות שביעית (היינו כל גידולי שביעית, אף אלו המותרים באכילה בקדושת שביעית כמבואר לעיל), ואופני הקניה צריכים לסדר שלא יהא בזה איסור סחורה (דרך חנוני הקונה ומוכר להריות, נקרא סחורה).
- ג. אסור למכור פירות שביעית במדה, במשקל ובמנין, או בשקיות ואריזות במשקל או מנין קבוע, שנהוג למכרם כיום בשוק.
- ד. פירות שביעית או חליפיהם תופסים דמיהם [כלומר, שהתמורה ששולמה עבורם נתפסת להיות קדוש בקדושת שביעית]. ואעפ"כ פרי הראשון נשאר לעולם בקדושת שביעית, אף שהכסף שקיבל תמורת פירות שביעית נתפס בקדושת שביעית, ואם קנה בכסף זה בשר וכדומה – הכסף יוצא מקדושת שביעית והאחרון נתפס בקדושת שביעית. (דיני חילול דמי שביעית עיין להלן).
- ה. לכן, פירות בקדושת שביעית, צריך ליקח אותם רק בהקפה, ולשלם הדמים אחר שיאכלו אותם (ויש שמקלים לשלם עבורם אחר שעשה קנין בגוף הפירות). ואם קונים אותם בהבלעה עם דברים אחרים שאין בהם קדושת שביעית אין המעות נתפסים בקדושת שביעית.
- ו. פירות שביעית אסורים בהפסד.
- ז. אף שאין משנים פירות שביעית מבריתם, מכל מקום המינים שרגילים לרסקם, כגון: עגבניות

(טאמאטעס), גזר, תפוחי-אדמה, תפוחי-עץ, בננות וכדומה - מותר לרסק (כיון שכבר נהגו כך, הרי דרכו בכך ומותר).

ח. וכן פירות שאינם עומדים לסחיטה - אסור לסחטם. אבל מותר לסחוט מיין מהפירות העומדים לסחיטה, כמו: זיתים, ענבים, תפוזים, אשכוליות, לימונים וכדומה.

ט. כמו כן, דבר שדרכו להיאכל חי - לא יאכלוהו מבושל, וכן להיפך. אבל דבר שדרכו להיאכל חי ומבושל - מותר בשניהם.

י. וכן, דבר שראוי למאכל אדם אין מאכילים אותו לבהמות, חיות ועופות.

יא. ירקות שנפסדו אין לחייב לאכלם. וכן מה שחותכים מן הירקות מה שאין ראוי לאכילה.

יב. גרעינים הראויים לאכילה וקליפות של פירות (כמו תפוזים) הראויות למרקחת, וכן של מלפפונים וכדומה הראויות לאכילה - אסור להפסידם בידיים או לדרוס עליהם, רק יניחם במקום המוצנע עד שיתקלקלו וירקבו מעצמם. יש להזהר לשים את הגרעינים והקליפות כל פעם בנפרד ולא לשים טריים על אלו שכבר נרקבו.

יג. יש להדר ולהשגיח על הילדים שלא יבזבזו ויפסידו המאכלים שבקדושת שביעית.

יד. אסור לתלוש פירות וירקות של שביעית כל זמן שהם בוסר, מפני שמפסיד פירות שביעית, אלא צריך להמתין עד שייגעו לעונת המעשרות (מתי היא עונת המעשרות בכל דבר ודבר, צריך שאלת חכם).

טו. אין מאכילים פירות שביעית ודמי שביעית לנכרים. מומר דינו כעכו"ם. לכן יש להיזהר שלא לתת שיירי פירות שביעית לעוזרת נכריה וכדומה שאין מזונותם על בעל הבית (ועיין ספר מנחת יושלים על דיני שביעית פרק ז ס"ב).

טז. אין מוסרים פירות שביעית ודמי שביעית למי שחשוד לאכלם שלא בקדושת שביעית או להפסידם או לזלזל בהם. ואם מסר - יאכל כנגדם בקדושת שביעית.

ג

חילול דמי שביעית

א. כבר נתבאר לעיל (פ"ב סעיף ד'), שקדושת שביעית נתפס על המעות שקנה בהם פירות שביעית וצריך לחללם, וכפי שיובא להלן.

ב. בסתם מעות שבשוק אין לחוש שהם דמי שביעית, כי הרוב בודאי אינם דמי שביעית; אבל בבנקים או חנוונים, במקום ובזמן שידוע בודאי שיש שם תערובת מדמי שביעית (אם אין מקבל המעות נותן באותו זמן דבר תמורתם, שיהיו המעות מחוללים על זה), מטבע אינה בטלה.

ג. לכן, כדי להנצל מדין מעות שביעית, נכון ליקח דבר מאכל, כגון פרי וכיוצא בזה שיהיה לפחות שוה פרוטה (כדעת הר"ש סיריליאו), אע"פ שהדמים שבקדושת שביעית שוים הרבה יותר, ואחרי שינקה המאכל מכל סיג ופסולת, באופן שיהיה ראוי לאכלו בלא שום שיור, ויחלל המעות שבקדושת שביעית על פרי זה ואגב כך יכלול גם כל ספק של חילופי שביעית הנמצאים אצלו, ויאמר: **כל דמי שביעית או חילופי שביעית הנמצאים ברשותי, יהיו מחוללים על המאכל הזה.** ויאכלנו תיכף כולו בקדושת שביעית (ראה שו"ת מנחת יצחק ח"ו סימן קכט).

ד

ביעור פירות שביעית

- א. פירות שביעית (היינו כל גידולי שביעית) חייבים בביעור (בזמן הביעור) דהיינו כאשר כלה המין בשדה, חייבים לבער מין זה מהבית. (ויש לעקוב אחרי הפרסומים שיתפרסמו בעז"ה מעת לעת בכל דבר, מתי הוא זמן ביעורו).
- ב. מצות ביעור כיצד? שיוציא הפירות חוץ מביתו ורשותו, ויפקירם לפני שלשה אנשים (אפילו הם אוהביו). ומותר לחזור ולזכות בעצמו בהם אחר שהפקירם.
- ג. גם בכל מיני ירקות יש דין ביעור כל מין בזמנו, כאשר כלה מהשדה.
- ד. מיני הירקות אשר מצויים במשך כל השנה, חובת ביעורם היא בזמן שיכלה היבול שגדל בשביעית.
- ה. גם בכל מיני שימורים, מיצים ויינות ופירות יבשים, יש לקיים בהם חובת ביעור בזמנם.
- ו. כל החייב בביעור אם עבר ולא ביער, נאסר ואין לו תקנה, ומצוה לאבדם. וכל זמן שלא איבדם יש בהם קדושת שביעית הגם שאסורים באכילה והנאה (ועיין מנחת יצחק ח"ו סימן קל אות ה).
- ז. אמנם באתרוגי שביעית אף שלא קויים בהם מצות ביעור, מאחר והאתרוג דר על האילן משנה לשנה, ולכאורה אינו כלה לחיה מן השדה - הרי כיון שלא נודע בודאי שהגיע זמן הביעור, ומאחר דאסור לאבד בידים (שיירי מצוה, וגם יש בזה חשש הפסד פירות שביעית), אין לעשות מעשה לאבדם בידים, ויש להמתין עד שיופסלו מאכילה ממילא ואח"כ לבערם (שו"ת "מנחת יצחק", חלק ג' סימן צב).
- ח. גם בדמי שביעית יש חובת ביעור, וזמנם כזמן המין שנתפסו על ידו.

ה

פירות שנשמרו או נעבדו באיסור

- א. ירקות ופירות וכו' של יהודים שבעליהם לא הפקירו שדותיהם כד"ת או שנעבדו בהם עבודות האסורות, אסורים באכילה.
- ב. כבר הודענו בכמה שמיטות שעברו, לקיים ולאשר פסקי רבני וגאוני הדורות ומארי דאתרא קדישא הדין, שכל הנעבד או נשמר ולא קיימו בו "ושבתה הארץ" אפילו בזמן הזה - הפירות והתוצרת אסורים, כפי שהוכיחו במישור גאוני הדור שרי התורה הגרידב"ז זצ"ל והגר"ח ברלין זצ"ל, מארי דארעא קדישא הדין, וכן קיימו וקבלו כל בתי-הדין מאז פרושים וחסידים, וכפי שנתפרסם מטעם הבד"צ כמה וכמה פעמים וכן מכל חכמי ירושלים.

ו

פירות של נכרים בשביעית

- א. פירות וירקות וכל שאר דברים משדות נכרים ושנעבדו על ידי נכרים מותרים בכל דבר ואין עליהם כל דיני שביעית, ופטורים ממצער, כמו שנהגו מימי מרן ה"בית יוסף" זצ"ל.

- ב. פירות שביעית של נכרים אם נגמרה מלאכתן ביד ישראל, כמו זיתים ועשאו שמן, ענבים ועשאו יין וכדומה, צריכים להפריש תרו"מ (מעשר עני) בלא ברכה.

ז

פרחים ועציצים

- א. פרחים וכן כל מיני גידולים שאין בה ריח כלל ומגדלים אותם רק לנוי ושנזרעו לפני שביעית, אין בהם קדושת שביעית.
- ב. פרחים שושנים וורדים וכל מיני בשמים העומדים לריח, דינם כדין ירקות: אם נזרעו ונלקטו בשביעית - אסורים, ואם נזרעו לפני ראש השנה דשביעית ונלקטו בשביעית - יש בהם קדושת שביעית (וראה לעיל לענין הדסים).
- ג. מיני פרחים ובשמים העומדים לריח הגדלים באילנות - דינם כפירות האילן.
- ד. עציץ שאינו נקוב (ואפילו יש בו נקב קטן להוצאת המים, מקרי אינו נקוב) ובו מיני גידולים, וכן עציץ נקוב העומד על דבר המפסיק בינו לקרקע, כמו צלחת וכדומה, אם עומד בבית תחת גג מקורה אין בו דיני שביעית, יש ליזהר שלא יצאו הענפים חוץ לעציץ, ויש מחמירים גם בעציץ שאינו נקוב בבית.
- ה. אסור להוציא עציץ המוזכר בסעיף הקודם מחוץ לבית. "בית" היינו כל שיש לו גג, ואפילו גזוזטרא או מרפסת.
- ו. מי שצריך להעביר עציץ מדירה לדירה וכדומה - יעשה שאלת חכם איך לנהוג.

ח

טבק (להרחה ועישון)

- ז. **טבק להרחה או לעישון** (סיגריות): אם נזרע ונלקט בשביעית - אסור כדין ספחים, ואם נזרע לפני ר"ה דשביעית ונלקט בשביעית - יש לו דין קדושת שביעית. (לפי המציאות כעת בארץ-ישראל, נזרע הטבק אחרי ר"ה של שנה שביעית ונלקט בסוף הקיץ דשביעית וכולם גדלים בשדות נכרים - וראה ברשימת גידולי הקרקע להלן).

ט

השקאה, גידור ועבודות קרקע

- א. גינות נוי, וכן עציצים שיש עליהם דיני שביעית כמבואר לעיל, אסורים בהשקאה וכל עבודות קרקע, כגון: כיסוח, זימור, עידור וכיוצא בהם.
- ב. אמנם מותר להשקותם במינימום הדרוש לקיום הצמח.

- ג. נכון להימנע מלשפוך מים שיגיעו לגינה שיש בה צמחים, באופן שישביחו את הצמחים. אולם כמובן שאין איסור לשפוך מים המעורבים עם חומרי ניקוי באופן שאינם מועילים לצמחים.
- ד. יש מתירים לגזם בגדר חי לשם נוי.
- ה. מותר לחפור ולעשות גדר מן הצד של הפרדסים והשדות שהם לצד הכביש, ומכל שכן ברשות הרבים.
- ו. בעבודות קרקע לשם בנין, יש לעשות שאלת חכם.

ך

עבודות נכרי בקרקע של יהודי ולהיפך

- א. כל העבודות האסורות בשביעית בקרקע של יהודים, אסור לעשותן אפילו על-ידי נכרי.
- ב. וכן אסור לישראל לעשות אחת מכל העבודות האסורות, בקרקע של נכרי.

יג

שדה השותפים ושדה הציבור

- א. כל העבודות האסורות – אסורות גם בשדה השותפים, וגם בשדה הציבור, גינות שבבתים, וחצרות משותפות, בלי שום הוראות היתר.

הערות והוספות

הראב"ד הגאון האדיר מוהר"ר ישראל יעקב פישר זצוק"ל

בעמ"ח ספרי "אבן ישראל"

בעניין פסקים והוראות דלעיל

דבר
השמיטה

בפרק א'

פירות ירקות וכו' של ששית שנכנסו לשביעית

בסעיף א'

בנות אין בהם משום איסור ספיחין אבל יש עליהם קדושת שביעית.

אכסנאי החושש לספיחי שביעית, אם יש בהם ס"ס אם הם מנכרים שאין בהם איסור ספיחים או שמא הם ממקומות שלא כבשו עולי בבל שאין בהם איסור ספיחין: החזו"א אוסר, ואבן ישראל (הלך ח' סי' ע"ב מתיר) דזה הוה ס"ס באיסור ספיחין דרבנן.

בפרק ב'

קדושת שביעית

על תוצרת של יהודים, שהופקרה כדין ואין בהם חשש שמור ונעבד

בסעיף י"א

אינם חמורים מכל תרומה שנוהגים שמפרישים בדמאי ולהניחם בניילון ולזרקו בזבל.

בפרק ג'

חילול דמי שביעית

בסעיף ב'

בסוף הסעיף בהמשך... ו, יאמר:

ויש שעושים כנ"ל בכל יום או בכל ערש"ק.

בפרק ד'

ביעור פירות שביעית

בסעיף ו'

מפורש בירושלמי הובא בר"ש פ"ט מ"ט עיי"ש (אבן ישראל כ"ז).

(א"ה ע"י מנחת יצחק ח"ו סי' ק"ל אות ה')

בפרק ו'

פירות של נכרים בשביעית

בסעיף א'

ומבואר באבן ישראל ח"ב רמב"ם פי"ג הכ"ה מהל' מאכ"א שכן דעת רוב הראשונים.

דבר השמיטה
• תשפ"ו •

ירקות, פירות, תבואה, תבלינים וקטניות ותאריכי חלות דיני שביעית עליהם בשנת השמיטה תשפ"ב

כללים והערות לרשימה דלהלן

- א. **"דיני שביעית"** שמועד (תאריך) חלותם מופיע ברשימה זו, כוללים כמה פרטים של דיני שביעית, כגון: איסור ספיחין, קדושת שביעית, איסורי שמור ונעבד.
- ב. **הרשימה אינה אלא למידע כללי בלבד, אך למעשה יש לקנות פירות וירקות החל מראש השנה תשפ"ב אך ורק בחנויות שיש בהם השגחת הבד"ץ, וזאת מלבד החובה התמידית מחמת איסורי טבל וערלה.**
- ג. עקב שינויים בלתי צפויים קיימת תמיד האפשרות שתאריכי ההבשלה ומועד הגעתם לשווקים של גידולי הקרקע השונים עלולים להשתנות. קור בלתי צפוי עלול לעכב את ההבשלה, ואילו כמה ימים חמים במיוחד עשויים להאיץ את הבשלתם, כך שהם יגיעו לשווקים במועד מוקדם מכפי שתוכנן. התאריכים שנקבנו בהם ברשימה דלהלן לוקחים בחשבון – בדרך כלל – גם תנודות אלו.
- ד. אצל **ירקות** רשמנו כמעט בכולם את ראש השנה כמועד חלות איסור שביעית עליהם – אם כי סוגי ירקות רבים מופיעים בשוק בתאריכים שונים בחורף. וזאת, מכיון שבין כך לא נמצא בשוק לפני זה גידולי היתר משנת הששית.
- ה. נדגיש בזאת כי התאריך "ראש השנה" שרשמנו, הוא רק לענין התחלת חלות דיני שביעית, ולא להקל בשנה השמינית מראש השנה לגבי איסור ספיחין ושמור ונעבד.
- ו. סוגי ירקות הנשמרים בקירור או באחסון – כמו: תפוז, א, דלורית, דלעת, שום יבש ובצל יבש – מאוחסנים באסמים ובקירור במשך מספר חדשים מלקיטת ששית, במינים אלו השתדלנו למסור תאריך הבשלת יבול שביעית.
- ז. בסוגי **הפירות** אשר נמצאים בקירור – או באחסנה רגילה מגידולי ששית, כגון סוגי אגוזים ושקדים – גם אחרי הופעת גידולי שביעית בשוק, השתדלנו בע"ה לברר את התאריכים המדויקים, והערנו ברשימה את ההערות המתאימות.
- ח. במיני **הדגנים, תבלינים וקטניות**, רשמנו זמני חלות איסורי שביעית עליהם.
- ט. לתועלת הציבור כללנו ברשימה זו גם סוגי גידולי קרקע, בעיקר מיני תבלינים וסוגי דגנים וקטניות, אשר אין מהם גידול מקומי, ולכן אין עליהם כלל דיני שביעית.
- י. מחובתנו להעיר, כי רשימת זו מתייחסת בעיקר לירקות ופירות טריים שלמים וטבעיים (במקרה ולא צוין אחרת). אם מדובר כבר במוצרים מעובדים, תעשייתיים או טחונים וכדו' יש גם חשש לזיכופים ותוספות בדברים שיש בהם חשש שביעית, ויש להקפיד לקנות אך ורק בהכשר ובחותמת הבד"ץ.

- יא. כמו – כן **מצרכים הטעונים השגחה והכשר** מטעם חששות כשרות, ולא רק מטעם דיני שביעית, לא פרטנו הזמנים, כיון שקיימים חששות אחרים, ראה במדריך הכשרות רשימת מצרכים.
- יב. כמו"כ ישנם סוגי שימורים וכבושים אשר עליהם עצמם אין חששות שביעית ונאסרים ע"י הוספת תבלינים וכדומה מגידולי שביעית, וכן מחמת חשש בליעות בכלים שמיוצרים באותם הכלים של איסורי שביעית.
- יג. כל החודשים המופיעים בלוח זה בסתם – מתייחסים לשנת תשפ"ב.
- יד. כל מפעלי וחנויות הפיצוחים העומדים תחת השגחת הבד"צ משתמשים (לקליית הפיצוחים), בקמח תפוא"א בלבד, שהם מיבוא חו"ל מלבד. (ובכל מקום שרשום שיש לחשוש מפני הקמח ששמים בקלייה לא מדובר באלו שבהשגחת הבד"צ).

אזהרה!

בשנת השמיטה ובתקופה שלאחריה נמצאים בשוק מוצרי מזון שאינם בהשגחת הבד"ץ באריות דמות לאלו שבהשגחתנו גם אם הם מאותו מפעל עצמו אם אין עליהם חותמת הבד"ץ אינם בהשגחה

ואין לנו אחריות לגביהם.

על הציבור להתחיל לעיין תמיד על כך ביתר הקפדה בטרם הקניה. זה יחסוך לו וגם לאחרים הרבה כאבי ראש ומפת נפש

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר!

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
אבוקדו	תמוז	ישנם זנים שונים, זנים מבכירים וזנים מאפילים, זני חורף וזני קיץ, הקטיף במשך רוב חדשי השנה כל זן לפי עונת הבשלתו לפי הסדר הבא: גליל אטינגר, פוארטה, פינקרטון, האס, גיל, נאבל, ארדיט, וורץ, ריד, נאבל, ארדיט, וורץ, ריד.
אבטיח	ראש השנה	בתחילת חודש תשרי יש כבר לחשוש מלקיטת שביעית.
אבקת בצל ושכבי בצל		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אבקת חרוב		נגוע מאוד בתולעים, ויש להזהר. "אבקת חרובין" מיובאת מחו"ל, ואין עליה חששות שביעית.
אבקת שום		מיובא מחו"ל וכיום אין תוצרת מיובש מהארץ, ואין חשש שביעית.
אגוז ברזיל		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אגוזי אדמה (בוטנים) טבעי	אב	לפי מנהג ירושלים מקדמת דנא, בוטנים הם קטניות ולא ירק, ולפי זה אם הביאו שליש בשישית, אין להם קדושת שביעית,
אגוזי אדמה (בוטנים) קלויים	סיון	לפי מנהג ירושלים מקדמת דנא, בוטנים הם קטניות ולא ירק, ולפי זה אם הביאו שליש בשישית, אין להם קדושת שביעית, בבוטנים הקלויים, יש לחשוש מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. מייבאים מחו"ל בוטנים קלויים בשמן בחששות כשרות. כמו כן חמאת בוטנים המיובא מחו"ל מכילה תערובת אמולסיפירי, ויש להזהר! אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
אגוזי גן-עדן טבעי	אב	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, לא כמות מסחרית ולא מגיע בדרך כלל לשווקים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אב תשפ"ב] בפיסטוק הקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם.
אגוזי גן-עדן קלוי	סיון	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, לא כמות מסחרית ולא מגיע בדרך כלל לשווקים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אב תשפ"ב] בפיסטוק הקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
אגוזי המלך		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אגוזי לוז - (אילסר) בונדוק		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
אגוזי לוז - (אילסר) בונדוק הקלויים		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. בקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
אגוזי מוסקט (שלמים) וטחונים		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אגוזי מקדמיה		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. יש מעט מגידול מקומי, אך היות והקליפה מאוד קשה לפיצוח הפסיקו לשווק מגידול המקומי.
אגוזי פקאן מקולף / בקליפה	תשרי פג	רוב אגוזי הפקאן המקולפים מיובאים מחו"ל, אך עדיין יש חלק ניכר מקולפים מגידול מקומי, אגוזי הפקאן עם הקליפה כולו גידול מקומי, אין רשיונות יבוא לפקאן בקליפה עקב מחלות שגורמות לפקאן המקומי. זני הפקאן השונים מבשילים בעיקרם בחדשים תשרי חשון וכסליו. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש על המקולפים, והרוצה לחשוש, מחודש תשרי תשפ"ג] ולכן עיקר שיווק הפקאן המקומי הוא בשנה השמינית. ויש להזהר. אגוזי פקאן בקליפה עלולים להיות בחששות שביעית בעיקר בשנים אחרי שנת השביעית, הואיל ומשתמרים באיחסון זמן רב. אגוזי פקאן אינם מניבים פירות בשנים המוקדמות, ועד עתה לא נודע על חששות בענייני ערלה.
אגוזי קוקוס		מיובא כולו מחו"ל, ללא חשש שביעית. בטחון יש מפעלים שמייצרים באותו מפעל גם חלב קוקוס ומוסיפים גם חלב עכו"ם, ויש להיזהר.
אגוזי קשיו טבעי		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אגוזי קשיו קלוי	סיון	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית. בקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
אגס	אייר	הזן הנפוץ "ספדונה" נמצא בשוק משך כל השנה באמצעות איחסון בקירור. היבול החדש של זן זה מגיע לשווקים בסביבות חודש תמוז תשפ"ב, הזן "קוסציה" גם הוא נמצא בשוק כמעט משך כל השנה (אם יהיה עד חודש אייר תשפ"ב זה יהיה עוד מיבול ששית). הזן "גינטיל" הוא המקדים להבשיל, ונקטף החל מחודש אייר. קיימים מטעים של עשרות זנים אירופאיים, ביניהם אגסים הדומים מעט בצורתם לתפוחי-עץ בתור ניסויים, וקיימים בהם חששות גדולות של ערלה.
אגס מיובש		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
אוכמניות	שבת	אחוז קטן בלבד הוא גידול מקומי [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחדש שבת תשפ"ב], גם בצמחים ישנים קיימות חששות גדולות של ערלה מחמת הענפים המתחדשים מן השרשים.
אוכמניות מיובשות		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית, קיים חשש מפני מירוח שמנים ותוס' תמציות שונים, צריך השגחה.
אוכמניות שימורים		אחוז קטן בלבד הוא גידול מקומי [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחדש שבת תשפ"ב], שימורי אוכמניות ריבות וכדו' מיובאות קפוא מחו"ל, וטעונים השגחה והכשר. (וכן מיובא מיובש בחששות מריחת שמנים). גם בצמחים ישנים קיימות חששות גדולות של ערלה מחמת הענפים המתחדשים מן השרשים.
אורגנו עלים מיובשים [איזובית פשוטה]	ראש השנה	רובו מיובא מחו"ל, קיים גם מיבול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית.
אורז		כולו מיובא מחו"ל (אין כלל גידול מקומי), ללא חשש שביעית.
אזוב מצוי (זעתר)	ראש השנה	כולו מגידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. בשנים האחרונות מייבאים מתורכיה דמוי זעתר, בשימוש מפעלי תבלין
אזוקי (שעועית קטנה אדומה)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אילסר - [אגוזי לוז - בונדוק]		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
אילסר - [אגוזי לוז - בונדוק] הקלויים	סיון	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. בקלוי יש לחשוש החל מחדש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הברד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
אנונה	תמוז	מין פרי, מבשיל מתמוז עד טבת,
אנים (ינסון) זרעים	ניסן	רובו מיובא מחו"ל, אך יש כיום גם גידול מקומי עקב התייקרות הזרעים בעולם. משמש כתבלין לתעשיית אראק וממתקים.
אננס טרי	ראש השנה	אננס היא מין ירק וברכתו בורא פרי אדמה,
אננס יבש ובשימורים	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	שימורי אננס עד עתה לא נודע על יבול מקומי, ומיובאים מחו"ל. אננס מיובש מגיע מחו"ל. והוא בחשש של תמציות לא כשרות, וצריך השגחה. אננס היא מין ירק וברכתו בורא פרי אדמה,

דבר השמיטה

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
אספרגוס	ראש השנה	ירק רב שנתי, בעל תוחלת חיים של 4-5 שנים. עונת הלקיטה היא פעמיים בשנה, בין החודשים אדר-אייר ובין החודשים אב-תשרי, אינו נשמר באיחסון ולכן נמצא בשוק רק בעונות אלו. על הירק הטרי יש לחשוש החל מר"ה של שנה זו כי עונת הלקיטה ממשיך לתוך שנת השמיטה.
אפונה יבשה	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. לעיתים רחוקות קיים גידול מקומי ואין צריך לחשוש למיעוט כזה
אפונה ירוקה (בתרמילים)	ראש השנה	
אפונה ירוקה קפואים ושימורים	שבת	בשימורים ובקפואים אין יבול חדש בדרך כלל לפני חודש שבת-אדר. חלק גדול מהקפואים הם יבול חו"ל, ומצויין על האריזה
אפרסמון	אב	האפרסמון מבשיל בחודשי הסתיו - אב תשרי, עד סוף חודש חשון, ישנם זנים מבכירים וזנים מאפילים לפי הסדר דלהלן: איזו, ג'ירו, פויו, טריומף, רוחו. אפרסמון מיבול שישית המאוחסנים בקירור מחזיקים מעמד כחצי שנה.
אפרסק טרי	שבת	הזנים השונים מבשילים בדרך כלל החל מחודש שבת אדר, ועד חודש אלול-תשרי, עצי האפרסקים מניבים פרי בגיל צעיר, ולכן יש בהם גם חששות גדולות של ערלה, (קיים בהם חשש ערלה בשנה הרביעית מכיון שהפריחה והחנטה לפני ט"ו בשבת). בסוגים שונים, במיוחד של ערבים, מצויים תולעים רבים שקשה לזהותם, וצריך זהירות מרובה.
אפרסק מיובש	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית	
אקטידיניה קיווי	קיים בהם זן המבשיל באלול וזן שמבשיל בכסליו.	
ארטישוק (קינרס / קנרס / חרשף) כבוש ומשומר	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	ארטישוק כבוש ומשומר מיובא בדרך-כלל מחו"ל. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש בכבוש ומשומר - והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב] מצויים מאוד חרקים, ויש לבדוק היטב (למעט לבבות שראוי שלא לאכלם כלל)
ארטישוק (קינרס \ קנרס \ חרשף) טבעי	ראש השנה	מצויים מאוד חרקים, ויש לבדוק היטב (למעט לבבות שראוי שלא לאכלם כלל)
ארטישוק ירושלמי (בטטה) קסבייה	ראש השנה	בטטה קסבייה הוא ארטישוק ירושלמי

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
אשכוליות / אשכולית / אשכולית / אדומה	אב	
אתרוג	ראש השנה לחומרא	דינו כירק לחומרא, ואם נלקט אחר ר"ה של שביעית צריך לנהוג בו קדושת שביעית לחומרא, אך הוא חייב במעשר (עני) בלא ברכה. ואם חנט בשביעית יש עליו קדושת שביעית, גם אם נלקט בשמינית. השגחת הבד"ץ על אתרוגים של שנת השמיטה תשפ"ב הבעל"ט היא רק על הנלקט לפני ר"ה, וראה במדריך הכשרות דבר השמיטה בהודעת הבד"צ בדבר אתרוגים לסוכות, וראה שם גם במדור פסקים והערות.
בוטנה טבעי (פיסטוק חלבי)	אב	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אב תשפ"ב]
בוטנה (פיסטוק חלבי) קלוי	סיון	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מאב תשפ"ב] בפיסטוק הקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפוז"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפוז"א מחשש תולעים בקמח
בוטנים אמריקאים קבוקים (בוטנים מצופים)	סיון	יש לחשוש מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם, צריך השגחה מעולה, ויש להזהר. לפי מנהג ירושלים מקדמת דנא, בוטנים הם קטניות ולא ירק, ולפי זה אם הביאו שלישי בשישית, אין להם קדושת שביעית,
בוטנים טבעי	אב	לפי מנהג ירושלים מקדמת דנא, בוטנים הם קטניות ולא ירק, ולפי זה אם הביאו שלישי בשישית, אין להם קדושת שביעית,
בוטנים קטנים מאוד	ראש השנה	לפי מנהג ירושלים מקדמת דנא, בוטנים הם קטניות ולא ירק, ולפי זה אם הביאו שלישי בשישית, אין להם קדושת שביעית, הבוטנים הקטנים שלא הביאו שלישי יש לחשוש עליהם מיד בראש השנה
בוטנים קלויים	סיון	לפי מנהג ירושלים מקדמת דנא, בוטנים הם קטניות ולא ירק, ולפי זה אם הביאו שלישי בשישית, אין להם קדושת שביעית, בבוטנים הקלויים, יש לחשוש מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. מייבאים מחו"ל בוטנים קלויים בשמן בחששות כשרות. כמו כן חמאת בוטנים המיובא מחו"ל מכילה תערובת אמולסיפיררים, ויש להזהר! אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפוז"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפוז"א מחשש תולעים בקמח

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
בונדוק - אגוזי לוז (אילסר) טבעי	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית	
בונדוק - אגוזי לוז (אילסר) קלוי	סיון	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. בקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת ה"בד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
בורגול (חטה) גרוסה).	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית	
בזיל (בזיליקום) טרי (ריחן תימני-מצוי)	ראש השנה	משווק כל השנה, ויש להזהר כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
בזיל (בזיליקום) מיובש	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
בטטה	ראש השנה	עונת הלקיטה היא בין החודשים אב עד ניסן ולכן אחר ר"ה של שביעית יש לחשוש שנלקטה בשמיטה. מקוים שיהיו איחסון בטטות משנה ששית עד חודש ניסן תשפ"ב.
בטטה קסבייה (ארטישוק ירושלמי)	ראש השנה	
במיה	ראש השנה	עונת הלקיטה מתחילה בחודש סיון ומסתיימת בחודש תשרי שלאחריו. אחרי ר"ה כבר מגיע לשוק ירק מלקיטת שביעית. יש לציין שרובו גדל אצל נכרים
בן איזוב רפואי	ראש השנה	
בן חילף - טף (זרעים)	אייר	עיקר גידולו באתיופיה, ובשנים האחרונות התחילו לגדל זרעי הטף גם בארץ ויש לחשוש מחודש אייר. הטף משמש גם עבור קמח ללא גלוטן

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
בננה טבעי	ראש השנה	כולל בננה מובחלת, אחרי כמה ימים היא בוודאי מלקיטת שביעית. וראה במדריך הכשרות דבר השמיטה במדור פסקים וכן בהערות של הגר"י פישר זצ"ל.
בננה מיובשת	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	הבננות המיובשות המיובאות מחו"ל עוברות טיפול בשמנים שונים עם חשש לכשרותם, ויש להזהר.
בצל גרוס	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית	
בצל יבש / בצל יבש סגול	ראש השנה	קיים לקיטת בצלים מהשדות גם בתקופה זו אחר ראש השנה ובעיקר בדרום הארץ, הגם שבשנים האחרונות כמעט כל הלקיטה היא לפני ראש השנה, אולם שנת השמיטה תשפ"ב היא מעוברת ויש להזהר דמיד אחרי ר"ה מתחיל לחדור לשוק גל חדש של בצל יבש מלקיטת שביעית, אם כי באסמים קיים מלאי משמעותי מלקיטת ששית עד חודש כסלו/טבת. הבצל היבש שנאסם בפיקוח הבד"ץ מקפידים לאספו מהשטחים לפני ר"ה. בהמשך שנת השביעית מקוים שתהיה בעזה"י אספקת בצל משטחי חוץ לארץ.
בצל ירוק	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
בצל שבבים גרוס ואבקת בצל	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	יש לשמור עליהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
ברוקולי	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
בשמנים הגדלים באילנות (שברכתם עצי בשמים)		ראה במדריך הכשרות - דבר השמיטה "פסקים והוראות" עלים, שיחים וכדו' העומדים לריח דינם כדין ירקות והגדלים באילנות דינם כפירות האילן. יש לברר כל מין ומין מתי היתה חנטת הפרי באילן שעליו גדלו הבשמים

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
בשמים עליים ושיחים (שברכתם עשבי בשמים)	ראש השנה	ראה במדריך הכשרות - דבר השמיטה "פסקים והוראות" עלים, שיחים וכדו' העומדים לריח דינם כדין ירקות והגדלים באילנות דינם כפירות האילן.
בשמים ציפורן		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
גודגון גם הקפואים (דובדבן מתוק)	אייר	נמצא בשוק רק בחודשים אייר-סיון-תמוז. המשווק קפוא הם בדר"כ מחו"ל (אירופה), ויש לבדקם היטב מתולעים.
גויאבה / תאילנדיה	תמוז	יש לבדקם היטב מחשש תולעים, כמו-כן יש בהם חששות של ערלה.
גזר	ראש השנה	גזר נלקט היום בארץ כמעט בכל חדשי השנה. (במוצאי שמיטה יש להזהר מלקנות מיובל שמיטה שנשאר בקירור).
גיגור - זנגביל טרי (שורש)	ראש השנה	רובו מיובא מחו"ל, יש גם מעט גידול מקומי [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב בקיץ בדר"כ כל השיווק הוא מחו"ל.
גיגור - זנגביל יבש (שורש ואבקה)		התבלין המיובש כולו מיובא מחו"ל ללא חשש שביעית.
גיגור - זנגביל מסוכר		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
גמבה (פלפל) כל הצבעים	ראש השנה	נמצא בשוק משך כל ימות השנה.
גן-עדן (אגוזים) טבעי	אב	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, לא כמות מסחרית ולא מגיע בדרך כלל לשווקים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אב תשפ"ב]
גן-עדן (אגוזים) קלוי	סיון	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, לא כמות מסחרית ולא מגיע בדרך כלל לשווקים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אב תשפ"ב] בפיסטוק הקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפוא"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפוא"א מחשש תולעים בקמח
גרגיר (זרעים)		כולו מיובא, ללא חשש שביעית.

דבר השמיטה

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
גרגיר. (עלים גריים) גרגיר הנחלים	ראש השנה	משווק כל השנה, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ירב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
גריסי פנינה		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. טעון הכשר מפני חשש "חדש".
גריסים		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. טעון הכשר מפני חשש "חדש".
גרעיני אבטיח	תמוז	גרעיני אבטיח הינם זן מיוחד ושוונה מאבטיחים לאכילה, מטרת זריעתם הוא רק לצורך הגרעינים ואילו בשר האבטיח אינו נאכל, ולכן הם בגדר קטניות, ואלו שנזרעו בששית וגם שליש גידולם היה בששית, גם אם נאספו אחר ראש השנה דינם כיבול ששית
גרעיני דלעת לא קלוי		הגרעינים הם יבוא מחו"ל, אולם יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם.
גרעיני דלעת קלויים	סיון	הגרעינים הם יבוא מחו"ל, אולם יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
גרעיני חמניות (שחורים) טבעי	תמוז	בשנה האחרונה רוב החמניות המשווקות בארץ הם מיבול חו"ל. וכנראה שכך ימשך גם בשנת השמיטה ובשנה השמינית, אולם יש עדיין כמות ניכרת מגידול מקומי (קשה להבחין בין המקומי להמיובא). ואזהרה לבני חו"ל היות וחלק מהחמניות הגדלים בארץ ישראל מיוצאות לחו"ל. יש להיזהר מאיסורי טבל ושביעית.
גרעיני חמניות (שחורים) קלויים	סיון	בשנה האחרונה רוב החמניות המשווקות בארץ הם מיבול חו"ל. וכנראה שכך ימשך גם בשנת השמיטה ובשנה השמינית, אולם יש עדיין כמות ניכרת מגידול מקומי (קשה להבחין בין המקומי להמיובא). ואזהרה לבני חו"ל היות וחלק מהחמניות הגדלים בארץ ישראל מיוצאות לחו"ל. יש להיזהר מאיסורי טבל ושביעית. חמניות קלויים, יש לחשוש מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א)
דובדבן (חמוץ)	אייר	חלק ניכר משימורי הדובדבנים מיובאים מחו"ל, אולם הפרי הטרי הוא מגידולי הארץ בלבד. דובדבנים מסוכרים וכדו' מיוצרים גם כאן מגידולי הארץ. וכן יש גם ייבוא מחו"ל בחששות וטעון השגחה והכשר.

דבר השמיטה

דבר השמיטה תשפ"ב

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
דובדבן מתוק	אייר	נמצא בשוק רק בחודשים אייר-סיון-תמוז. המשווק קפוא הם בדר"כ מחו"ל (אירופה), ויש לבדוקם היטב מתולעים.
דובדבנים מיובשים		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית, צריך השגחה מפני חשש השמן שמורחים עליו ותוספת תמציות, ויש להזהר.
דובדבנים מסוכרים	אייר	דובדבנים מסוכרים וכדו' מיוצרים גם כאן מגידולי הארץ. וכן יש גם ייבוא מחו"ל בחששות וטעון השגחה והכשר.
דוחן		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
דורה (סורגום)	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	דורה לתעשיית הבירה משתמשים בייבוא מחו"ל ואין חשש שביעית, הגידול המקומי אינו משמש למאכל אדם.
דינקל (כוסמין - DINKEL / SPELT)	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	"דינקל", מחמשת מיני דגן. לא ידוע על גידול בארץ.
דלעת / דלורית	ראש השנה	קיים לקיטת דלעת מהשדות גם בתקופה זו אחר ראש השנה ובעיקר בדרום הארץ, מיד אחרי ר"ה מתחיל לחדור לשוק גל חדש מלקיטת שביעית, אם כי באסמים קיים מלאי משמעותי מלקיטת ששית עד חודש כסלו/טבת. דלעת שנאסם בפיקוח הבד"ץ מקפידים לאספו מהשטחים לפני ר"ה. בהמשך שנת השביעית מקוים שתהיה בעזה"י אספקה משטחי חוץ לארץ.
דפנה - עלים (ער אציל)	ניסן	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. אולם יש הרבה עצי דפנה מפוזרים בגדלים בארץ לנוי או לשימוש ביתי. אולם אין שווק מסחרי מגידולי הארץ. ויש להזהר מלקטוף אותם מניסן בלי שינוי, וגם צריך לשמור עליהם קדושת שביעית.
הדסים		הדסים שנלקטו למצווה אין עליהם דיני קדושת שביעית, ואם נלקטו לריח נוהג בהם קדושת שביעית, (עי' שו"ת משנת יוסף ח"ג סוף סימן כב לגבי זמן חנטה בהדסים, ובתחילת שנה שביעית אין חשש אפילו נלקטו לריח, ואם יש בהם חשש היינו סוף שביעית ותחילת שנה שמינית, דלגבי חלות קדושת שביעית אזלינן בתר חנטה כעץ) וראה במדריך הכשרות דבר השמיטה "פסקים והוראות".

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
הדרים	אב	אשכוליות, אשכולית, אשכולית אדומה, ליים, לימון, מנדרינה, פומלה, פומלית, קומקווט (תפוז סיני), קלמנטינה, תפוז"ז - ראה כל אחד בערך שלו. בפירות הדר משדות נוכרים מצויים יותר תולעים ויש לבדוקם. מלבד הנ"ל ישנם סוגים נוספים של פרי - הדר כמו: "סטסומה", "מיכל", "טמפל", "טופז" "מינאולה" ועוד, המבשילים ונמצאים בשוק - כל אחד בעונתו - החל מחודש תשרי עד חודש ניסן, ובהיות ולפעמים מגיע לשוק מחודש אב, ולכן יש לחשוש מחודש אב. מפרי ההדר השונים מכינים מיצים לשתיה, רכזים, ריבות ועוד ויש להזהר. כמו כן מייצרים סבון וחומרי ניקוי, נוזל כלים ושמפו מחלקי קליפות פרי הדר
הל (קרדמון)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
וניל (מקלות)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
זוטה (עלים מיובשים)	ראש השנה	קיים מגידול מקומי. וגם ייבוא מחו"ל.
זיתים	אב	במועד זה מבשילים זנים פחות חשובים (המוקדמים) של הזית. הזן "מנזילו" המשמש רבות לשימורים, וכן גם להכנת זיתים שחורים, מבשיל בחודש אב. זן השמן "סורי" מבשיל בחודש תשרי-חשון, חלק ניכר של עצי הזית הם בבעלות יהודים.
זיתים כבושים	חשון	הזיתים עצמם הם עדיין מגידולי ששית בתאריך הנ"ל, אולם מחמת תוספת תבלינים - כמו: פלפל חריף, שמיר וכו' - יש לחשוש בכבושים מאמצע חשון.
זנגביל טרי (שורש) ג'ינג'ר	ראש השנה	רובו מיובא מחו"ל, יש גם מעט גידול מקומי [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב] בקיץ בדר"כ כל השיווק הוא מחו"ל.
זנגביל יבש (שורש ואבקה) ג'ינג'ר		כולו מיובא מחו"ל ללא חשש שביעית.
זנגביל מסוכר [ג'ינג'ר]		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
זעפרן [כרכום]		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
זעתר (איזוב מצוי)	ראש השנה	כולו מגידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. בשנים האחרונות מייבאים מתורכייה דמוי זעתר, בשימוש מפעלי תבלין
זעתר פרסי (קורנית)	ראש השנה	
חבוש	תמוז	נשמר בקירור לכמה חודשים. [רובו מחו"ל, ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש תמוז תשפ"ב]

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
חומוס (חימצה) (ארבעס)	סיון	בשנים האחרונות היות ומחירי החומוס בעולם נמכרים במחירים נמוכים. רוב החומוס המשווק בארץ הוא מחו"ל. אולם זה ניתן לשינוי
חומוס קלוי (קאדאמעס)		מיובאים מחו"ל כשהם קלויים, ולדעת כמה פוסקים יש בזה משום בישול עכו"ם.
חומץ		מלבד חומץ סינטטי, מייצרים חומץ גם מהדרים, ולכן יש ליזהר כל מין לפי תאריך ההדרים שממנו מיוצר החומץ, וכן מייצרים מ"רכז" תפוח, אלכוהול ממולאסות, ואף מין, וטעונים הכשר. חומץ תפוחי-עץ הם בחששות כשרות.
חומרי כביסה למיניהם	אין בהם קדושת שביעית	המנהג המקובל שאין בהם קדושת שביעית אע"פ שיש בהם תערובת גידולי שביעית (עי' מ"ש מרן הראב"ד שליט"א בספר שמיטה כהלכתה פרק ג סעיף יח) יש לציין שבמפעלים לייצור הנ"ל שבהשגחת הבד"צ אין משתמשים בתערובת של גידולי שביעית
חומרי ניקוי וסבון כלים טיפוח וכדומה	אין בהם קדושת שביעית	המנהג המקובל שאין בהם קדושת שביעית אע"פ שיש בהם תערובת גידולי שביעית (עי' מ"ש מרן הראב"ד שליט"א בספר שמיטה כהלכתה פרק ג סעיף יח) יש לציין שבמפעלים לייצור הנ"ל שבהשגחת הבד"צ אין משתמשים בתערובת של גידולי שביעית
חזרת (חריין)	ראש השנה	אוחסן כמות גדולה של חזרת שישית, ומקוים בהמשך לייבוא של חזרת מאירופה.
חיטה	אייר	רובו המכריע עדיין מיובא מחו"ל. החיטה למצות שמורה לפסח שבהשגחת הבד"ץ לפסח תשפ"ב ותשפ"ג היא כולה מגידולי הארץ - משנה השישית, ואוחסנו במחסנים מיוחדים תוך שמירה טיפול למניעת חשש התלעה.
חילבה (זרעים/אבקה ועלים)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
חימצה (חומוס)	סיון	בשנים האחרונות היות ומחירי החומוס בעולם נמכרים במחירים נמוכים. רוב החומוס המשווק בארץ הוא מחו"ל. אולם זה ניתן לשינוי
חמוציות		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. קיים בהם חששות מפני השמן שמרוח עליו ועוד, ברכתו בפה"ע.
חמניות (גרעינים) טבעי	תמוז	בשנה האחרונה רוב החמניות המשווקות בארץ הם מיבול חו"ל. וכנראה שכך ימשך גם בשנת השמיטה ובשנה השמינית, אולם יש עדיין כמות ניכרת מגידול מקומי (קשה להבחין בין המקומי להמיובא). ואזהרה לבני חו"ל היות וחלק מהחמניות הגדלים בארץ ישראל מיוצאות לחו"ל. יש להיזהר מאיסורי טבל ושביעית.

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ג

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
חמניות [גרעינים] קלויים	סיון	בשנה האחרונה רוב החמניות המשווקות בארץ הם מיבול חו"ל. וכנראה שכך ימשך גם בשנת השמיטה ובשנה השמינית, אולם יש עדיין כמות ניכרת מגידול מקומי (קשה להבחין בין המקומי להמיובא). ואזהרה לבני חו"ל היות וחלק מהחמניות הגדלים בארץ ישראל מיוצאות לחו"ל. יש להיזהר מאיסורי טבל ושביעית. חמניות הקלויים, יש לחשוש מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
חמציץ (עלים) טרי	ראש השנה	גודל כל השנה, ויש להזהר, מה שנלקט אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
חסה	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
חרדל (זרעים, שמן)	ראש השנה	גרעיני חרדל כולו יבוא מחו"ל, ממרח חרדל טעון הכשר (גם השחור גם הצהוב) בשנה האחרונה התחילו לגדל חרדל בארץ בעיקר לצורך שמן חרדל ויש להזהר.
חרדל עלים טריים	ראש השנה	משווק כל השנה, ויש להזהר, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
חרוב	אלול	נגוע מאוד בתולעים, ויש להזהר.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
חרוב אבקה		"אבקת חרובין" מיובאת מחו"ל, ואין עליה חששות שביעית. נגוע מאוד בתולעים, ויש להזהר.
חריע	סיון	משמש לייצור שמן, חלק מיובא מחו"ל וחלק מקומי.
חרשף (ארטישוק / קינרס / קנרס) טרי	ראש השנה	ארטישוק הטרי הוא מין ירק ויש לחשוש מר"ה מצויים מאוד חרקים, ויש לבדוק היטב (למעט לבבות שראוי שלא לאכלם כלל)
חרשף (ארטישוק / קינרס / קנרס) כבוש ומשומר	ראש השנה	ארטישוק הכבוש והמשומר מיובא בדרך-כלל מחו"ל. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש בכבוש ומשומר - והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב] מצויים מאוד חרקים, ויש לבדוק היטב (למעט לבבות שראוי שלא לאכלם כלל)
טבק (לעישון והרחה)		עלי הטבק כולם מגידולי נכרים או מחו"ל
טימין (בת קורנית פשוטה) עלים טריים. אין בד"צ	ראש השנה	צמח רב שנתי וצריך להיזהר גם תקופה ארוכה אחרי שנת השמיטה, הטימין הוא מאוד נגוע ולכן אין בהשגחת הבר"צ
טימין (בת קורנית פשוטה) עלים יבשים.		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
טף (זרעים) [בן חילף]	אייר	עיקר גידולו באתיופיה, ובשנים האחרונות התחילו לגדל זרעי הטף גם בארץ ויש לחשוש מחודש אייר. הטף משמש גם עבור קמח ללא גלוטן
טרגון, (לענה דרקונית) עלים טריים	ראש השנה	צמח רב שנתי וצריך להיזהר גם תקופה ארוכה אחרי שנת השמיטה, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
טרגון, (לענה דרקונית) עלים יבשים	ראש השנה	רובם מחו"ל, קיים גם הרבה מגידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית.
ניסון	ניסן	רובו מיובא מחו"ל, אך יש כיום גם גידול מקומי עקב התייקרות הזרעים בעולם. משמש כתבלין לתעשיית ארזק וממתקים.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
ירקות עלים {מגידול מיוחד} חסה, כוסברה, עלי סלק, פטרזיזליה, טימין [אין בדצ], עלי בייבי, שמיר, בצל ירוק, כרוב לבן ואדום, סלרי עלים, עננה - מנטה, בזיליקום, תרד (וכן שאר ירקות עלים ותבלינים)	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
כוסברה - עלים טריים	ראש השנה	אלו שצומחים אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
כוסברה - עלים מיובשים	ראש השנה	רובם מחו"ל, יש גם מגידול מקומי מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית.
כוסברה זרעים (גד השדה)	אייר	רובם מיובא מחו"ל, ויש גם כמות ניכרת מגידול מקומי, (צמח חד שנתי הזריעה בחשון כסלו, אין גרעינים לפני חודש אייר). יש לבדקם מתולעים ובפרט מאיחסון ממושך.
כוסמין \ דינקל SPELT/ (DINKEL)	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	מחמשת מיני דגן. לא ידוע על גידול בארץ.
כוסמת BUCKWHEAT (-PULSE)	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	מין קטניות, לא ידוע על גידול בארץ.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
כורכום - יבש (שורש ואבקה)		מיובא כולו מחו"ל, ואין חשש שביעית.
כורכום - טרי (שורש)	ראש השנה	גדל בארץ שורש כורכום והוא משווק טרי, עונת האיסוף מתשרי עד אייר, אחרי התאריך הנ"ל הוא מתקלקל באדמה, אין שיווק של שורש טרי מחו"ל.
כותנה		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
כישות		משמש בעיקר בתעשיית הבירה, מיובא מחו"ל, ואין כלל גידול בארץ.
כמהין	ראש השנה	אינם גידולי קרקע, וברכתן שהכל. אנו מחמירין מקדמת דנא לחשוש בהם מפני איסורי שביעית.
כמון		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
כרוב (אדום ולבן)	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
כרוב סיני	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
כרובית	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
כרוויה (מין קימל).	אייר	רובו ככולו מיובא מחו"ל, אולם בשנים האחרונות יש קצת גידול מקומי בארץ, עקב התייקרות הזרעים בעולם. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אייר תשפ"ב]

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
כרפס	ראש השנה	ראה סלרי
כרתי (לוף)	ראש השנה	כדאי להשתמש מגידול מיוחד המאושר על דינו לשמיטה. וכשלא ניתן להשיג אפשר להשתמש בתנאים דלהלן: ראוי לא להשתמש בעלים הירוקים העליונים ועוד 5 ס"מ מחלק הלבן (בגודל כ-3 אצבעות, לא להשתמש בגלדים הרפויים החיצוניים (כ-3 גלדים), חובה להפריד את העלים אחד אחד ולהשרותם במי סבון לכ-5 דקות ולשוטפם תחת זרם מים, ולבדוק מול האור מחרקים קטנים בצבע /חום/בהיר, צהוב בהיר.
לדר		מיוצר ממשמש /מגויאבה/ אשכולית ועוד. כולו יבוא מחו"ל. מצוי בשוק לדר בחשש תולעים ועוד חששות גם על החומרים שמשמשים בהם בתהליך הייצור, ויש להיזהר.
לואיזה - עלים טריים (ליפיה לימונית)	ראש השנה	צמח רב שנתי. מה שנלקט אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
לואיזה - עלים יבשים (ליפיה לימונית)	ראש השנה	רובם מיובא מחו"ל, ויש גם כמות ניכרת מגידול מקומי, מה שנלקט אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. בחליטות תה משתמשים בדר"כ בלואיזה מקומית, ויש להיזהר.
לוביה - לבשה(רוביה) גרעינים		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
לוביה -טרי (שרביטים)	ראש השנה	השרביטים הם מגידול מקומי, יתכן שדינו כדין ירק מאחר שנאכל עם התרמיל, ובפרט אם הגרעינים קטנים מאוד שלא הביאו שלישי. (הלקיטה מתחילה בקיץ ונמשכת אל תוך השנה השביעית).
לוז		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
לוז קלוי	סיון	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. בקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבר"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
לולב		אין עליו דיני שביעית, ראה במדריך הכשרות - דבר השמיטה במדור "פסקים והוראות".
לונגן	אייר	

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
לוף (כרתי)	ראש השנה	כדאי להשתמש מגידול מיוחד המאושר על ידינו לשמיטה. וכשלא ניתן להשיג אפשר להשתמש בתנאים דלהלן: ראוי לא להשתמש בעלים הירוקים העליונים ועוד 5 ס"מ מחלק הלבן (בגודל כ-3 אצבעות, לא להשתמש בגלדים הרפויים החיצוניים (כ-3 גלדים), חובה להפריד את העלים אחד אחד ולהשרותם במי סבון לכ-5 דקות ולשוטפם תחת זרם מים, ולבדוק מול האור מחרקים קטנים בצבע /חום/בהיר, צהוב בהיר.
ליים (לימונית)	תמוז	זן של לימון, נמצא בשוק מחודש תמוז עד סוף הקיץ, קיים בהם חששות ערלה.
לימה	אדר	
לימון	ניסן	נמצא בשוק כמעט בכל השנה, ומחודש ניסן עלול להופיע מחנטת שביעית, וראה גם "ליים (לימונית)". יש חשש ערלה גם בשנה הרביעית מכיון שהחנטה היתה קודם ט"ו בשבט שנחשב משנה שלישית שהוא ערלה.
לימון ננסי [לימקוואט]	אדר	
לימון פרסי		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
לימונית (עשב לימון) מיובש	ראש השנה	הרוב מיובא מחו"ל, יש גם כמות ניכרת מגידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית.
לימקוואט (לימון ננסי)	אדר	
ליצי'	אייר	העץ מבשיל בחודש אייר, ונמצא בשוק מספר חודשים בקיץ.
לענה שיחנית [שיבא] (עלים) טרי	ראש השנה	גודל כל השנה.
לפת	ראש השנה	
לפתית (קנולה) זרעים		נועד לשימוש שמנים ומרגרינות, בשנים האחרונות כולו מיובא מחו"ל
לתת		כולו מיובא מחו"ל לתעשיית הבירה ומוצרי עזר לאפייה.

כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית

מאש (שעועית) ירוקה קטנה)

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
מולאסות	מיובא מחוץ לארץ ואין בהם קדושת שביעית	חומר הגלם לייצור שמרים, מופק בייצור סוכר, כולו יבוא מחו"ל, מולאסה נוזלית טבעית היא ללא בעיות כשרות, מולאסות מעובדות בצורות שונות יש שם בעיות כשרות. השמרים מיוצרים ממולאסות של סלק סוכר מיובא מחו"ל, בעבר היו בעיות רבות עם ייבוא מיוחד של מולאסה עבור ייצור שמרים כשרים לצרכי שומרי שמיטה. היום ב"ה כל השמרים הם ממולאסות מיובאות מחו"ל, והמפעל היחידי בארץ לייצור שמרים הוא תחת השגחת הברך"ץ, שמרים יבשים ובצורת גרגירים המיובאים מחו"ל עלולים להיות מעורבים עם שמנים ושומנים, וטעונים השגחה והכשר.
מוסקט		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
מיומן / מיומן (עלים מיובשים)	ראש השנה	חלק מגידול מקומי. וחלק יבוא
מיוזנה (עלים)	ראש השנה	גודל כל השנה, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
מילון / מלון	ראש השנה	
מלוחיה, עלים מיובשים	ראש השנה	הרוב מיובא מחו"ל, ויש גם כמות ניכרת מגידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב]
מליסה רפואית יבשה	ראש השנה	הרוב מגיע מחו"ל ויש גם כמות ניכרת מגידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית, [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב] כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
מלפפון - גם שימורים	ראש השנה	כולל שימורי מלפפון.
מנגו טבעי	סיון	מבשיל החל מסיון עד תשרי בערך,

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
מנגו מסוכר		הפרי המסוכר כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית.
מנדרינה	אב	זנים שונים מהיבול הקודם (שישית), נשמרים בקירור עד ראשית הקיץ. בחודשי הקיץ אינם נמצאים בשוק. מפרי ההדר השונים מכינים מיצים לשתייה, רכזים, ריבות ועוד ויש להזהר.
מנטה [נענע] - עלים טריים	ראש השנה	כולו מגידול מקומי, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליהזר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
מסטיק "תימני" גרגירים		כולו יבוא מחו"ל, ללא חשש שביעית. טעון בדיקה מחשש תולעים. (לא מדובר מ"גומי לעיסה").
מקדמיה		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. יש מעט מגידול מקומי, אך היות והקליפה מאוד קשה לפיצוח הפסיקו לשווק מגידול המקומי.
מרווה מיובשת	ראש השנה	רובם מגידול מקומי, ויש גם יבוא, מה שנלקט אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליהזר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
מרווה רפואית	ראש השנה	
משמש	ניסן	"משמש" - טרי נמצא בשוק רק בין החודשים ניסן- סיון,
משמש מיובש / לפתן / שימורים		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
נבטים	אין בהם קדושת שביעית	הם גידולי מים, בתוך בית, ובמצע מנותק
נענע - עלים מיובשים	ראש השנה	חלק גדול מגידול מקומי. ויש גם הרבה יבוא מחו"ל, מה צומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית.

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ג

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
נענע [מנטה] - עלים טריים	ראש השנה	כולו מגידול מקומי, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ייב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
נקטרינה	אדר א'	בזנים שונים יש חשש של פריחה לפני ט"ו בשבט, ויש חשש ערלה גם בשנה הרביעית.
סברס (צבר)	חשון	בשנים האחרונות מגדלים הרבה לשיווק מסחרי, דינו כעץ ויש חששות גדולות של ערלה.
סויה (פולים)		נועד לשימוש ייצור שמנים ומרגרינות, וכן קמח סויה, כולו יבוא מחו"ל, ואין חששות שביעית. (ניסויים שנעשו לגדלה בארץ לא עלו יפה).
סוכר		כל הסוכר כהיום מיובא מחו"ל.
סורגום - דורה		דורה לתעשיית הבירה משתמשים בייבוא מחו"ל ואין חשש שביעית, הגידול המקומי אינו משמש למאכל אדם.
סטיוויה - עלים	ראש השנה	חלק גידול מקומי, וחלק יבוא מחו"ל.
סיגריות		עלי הטבק כולם מגידולי נכרים או מחו"ל
סילקא (פזי)	ראש השנה	נמצא בשוק במשך כל השנה, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ייב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
סלק אדום	ראש השנה	נמצא בשוק משך כל השנה.
סלק עלים (מנגולד)	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ייב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
סלרי (זרעים)	ראש השנה	רובו ככולו מחוץ לארץ. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מראש השנה תשפ"ב]

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
סלרי (כרפס ריחני) (עלים ושורש)	ראש השנה	נמצא בשוק במשך כל השנה. כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ירב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
עגבניה	ראש השנה	נמצאת בשוק בכל ימות השנה מאזורים אקלימיים שונים בארץ, לקראת שנת השמיטה הוכנו כמויות עצומות של רסק עגבניות בהשגחת הבד"ץ לתעשי' ולשוק הצרכנים.
עדשים (קטניות)		כולו מיובא מחו"ל, לא ידוע על גידולים מקומיים. יש לבדוק מתולעים.
עולש (שורש / טחון)		משמש כתחליף קפה, כולו מיובא מחו"ל ללא חשש שביעית
עולש מתורבת (לבבות)	ראש השנה	המשמש לאכילה כירק טרי (טעמו מר) מיובא מאירופה, ולאחרונה יש גם חוות גידול מקומית כאשר השורשים גדלים בתוך האדמה ואח"כ מונחים בתוך מיכלי מים במבנה סגור עד לגידול העלים הירוקים - המקומי אינו בפיקוח הבד"ץ.
עירית - עלים טריים	ראש השנה	גודל כל השנה, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ירב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
עירית - עלים מיובשים		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
עלי בייבי	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ירב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ג

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
עלי דפנה	ניסן	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. אולם יש הרבה עצי דפנה מפוזרים בגדלים בארץ לנוי או לשימוש ביתי. אולם אין שווק מסחרי מגידולי הארץ. ויש להזהר מלקטוף אותם מניסן בלי שינוי, וגם צריך לשמור עליהם קדושת שביעית.
עלי דפנה (ער אציל)	ניסן	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. אולם יש הרבה עצי דפנה מפוזרים בגדלים בארץ לנוי או לשימוש ביתי. אולם אין שווק מסחרי מגידולי הארץ. ויש להזהר מלקטוף אותם מניסן בלי שינוי, וגם צריך לשמור עליהם קדושת שביעית.
עלי סלק	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ירב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
עלי סלרי	ראש השנה	כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין ירב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקות דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
עמילן תירס (קורנפלור)		מיוצר בארץ מתיירס מיובא מחו"ל.
ענבים	ניסן	באזור בקעת הירדן ועין-גדי יש הבשלה כבר בחודש ניסן, הון "פרלט" (בלי חרצנים) הוא המקדים בדרך כלל להבשיל ומגיע לשוק כבר בחודש ניסן, סוגי הענבים ללא חרצנים משמשים גם את תעשיית הצימוקים, ענבי היין מכל הסוגים מבשילים בחודשים אב אלול תשרי, בסוגי ענבים ישנם אחוזי ערלה גבוהים, ויש להיזהר.
ער אציל (עלי דפנה)	ניסן	כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. אולם יש הרבה עצי דפנה מפוזרים בגדלים בארץ לנוי או לשימוש ביתי. אולם אין שווק מסחרי מגידולי הארץ. ויש להזהר מלקטוף אותם מניסן בלי שינוי, וגם צריך לשמור עליהם קדושת שביעית.
ערמונים		הערמונים בשוק הם מחו"ל, וללא חששות שביעית.
עשב לימון (לימונית)	ראש השנה	
פאפיה	טבת	ספק אם הוא ירק או עץ. אם הוא אכן עץ אזי רובו ככולו ערלה. עונת הקטיפה שונה באזורים שונים ויש לחשוש החל מחודש טבת. פאפיה הטריים לא נמכרים בחנויות שבהשגחתנו מחמת חשש ערלה.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
פאפיה מסוכר	טבת	מיובא מחו"ל ומוסיפים לזה צבע מאכל ותמציות בחששות ויש להזהר.
פול (תרמילים)	כסלו	לא מצוי בשוק עד כסלו.
פול יבש גדול	סיון	זן ירוק יותר, רובו ככולו מחוץ לארץ. מעט מגידול מקומי. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש סיון תשפ"ב]
פול יבש קטן		כולו מיובא מחו"ל, בעבר נעשה נסיון לגדלו באזור חבל-מעון. ונלקט בחודש סיון, אך באחרונה הפסיקו לגדל זאת בארץ.
פומלה	אב	ראה ערך הדרים
פומלית	אב	ראה ערך הדרים
פופ-קורן (תירס)	תמוז	סוג התירס לפופ-קורן, היא זן מיוחד של תירס הגדל בארץ ועונת הלקיטה היא בחודש תמוז, חלק מגידול מקומי, וחלק מיבוא
פזי (סילקא)	ראש השנה	נמצא בשוק במשך כל השנה, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
פטל	אייר	מבשיל בתחילת הקיץ, שיח רב שנתי, ולא הוכרע אם זה עץ או ירק. אם הוא עץ אזי פירותיו ברובם ערלה, בשימורי פירות וריבות שבהשגחת הבד"ץ משתמשים בחומר מיובא מחו"ל בלבד, ויש לבדוקם מתולעים.
פטרוזיליה טרי (עלים ושורש)	ראש השנה	גודל כל השנה מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
פטרוזיליה מיובשת (עלים)	ראש השנה	כמעט כולו מגידול מקומי, יש גם מעט מיבוא.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
פטריות	אין בהם קדושת שביעית	אינם גידולי קרקע, וברכתן שהכל. ואין בהם קדושת שביעית. לפי מ"ש במנח"י ח"ח סוף סימן צט, ביררנו היטב לקראת שנת השמיטה הבעל"ט שאינם יונקים מהקרקע וכבזמן חז"ל
פיג'ואה (פיג'ויה)	אב	
פיטאיה (קובו) כל הצבעים	חשון	
פיטנגה	ניסן	עד היום אין מהם גידול ושיווק מסחרי. מניב פירות כבר בשנה השניה ויש להיזהר מחשש ערלה.
פיסטוק חלבי טבעי (בטנה)	אב	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מאב תשפ"ב]
פיסטוק חלבי קלוי (בטנה)	סיון	רובו ככולו מחו"ל. קיים גידול מקומי קטן מאוד בכמה אזורים, (זמן הבשלתו בחודש אב). [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מאב תשפ"ב] בפיסטוק הקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
פלפל אנגלי (פיאמנטו)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
פלפל חריף "טרי"	ראש השנה	
פלפל חריף, אדום קטן מיובש. (שאטה/ צ'ילי) שלם וטחון.		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
פלפל טרי כל הצבעים	ראש השנה	
פלפל לבן/ שחור		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
פסילפורה (שעונית)	ראש השנה	לא הוכרע אם זה ירק או פרי, ולכן יש להחמיר מראש השנה, ואלו שנוהגים שדינו כפרי עד כסלו אין בהם חשש שביעית

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
פפריקה חריפה/מתוקה (פלפלת) שלמה וטחונה	ראש השנה	עד לאחרונה רוב הפפריקה היה מגידול מקומי, אולם בשנים האחרונות עקב בעיות קשות של מחסור במים בארץ, הרוב מיובא מסין, ובכל זאת יש עדיין כמויות גדולות של גידול מקומי, גם אלו שמגיעים מחו"ל צריך לחשוש על תוספת שמנים וכו', כמו-כן יש להיזהר מהיווצרות תולעים (מילבין) בפרט בקיץ.
פקאן בקליפה ומקולף	תשרי פג	רוב אגוזי הפקאן המקולפים מיובאים מחו"ל, אך עדיין יש חלק ניכר מקולפים מגידול מקומי, אגוזי הפקאן עם הקליפה כולו גידול מקומי, אין רשימות יבוא לפקאן בקליפה עקב מחלות שגורמות לפקאן המקומי. זני הפקאן השונים מבשילים בעיקרם בחדשים תשרי חשון וכסליו. [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש על המקולפים, והרוצה לחשוש, מחדש תשרי תשפ"ג] ולכן עיקר שיווק הפקאן המקומי הוא בשנה השמינית. ויש להזהר. אגוזי פקאן בקליפה עלולים להיות בחששות שביעית בעיקר בשנים אחרי שנת השביעית, הואיל ומשתמרים באיחסון זמן רב. אגוזי פקאן אינם מניבים פירות בשנים המוקדמות, ועד עתה לא נודע על חששות בענייני ערלה.
פרג		אסור חוקית לגדל בארץ, כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית.
פרחים		יש הבדל בין העומדים לריח ובין אלו העשויים רק לנוי, ראה במדריך הכשרות דבר השמיטה במדור "פסקים והוראות". אלו העשויים לריח יש בהם קדושת שביעית, הקדושה חלה על הפרחים בשעת חנטת הפרי שבאילן שמהם נלקטו הפרחים. מקוים שיהיה ניתן לסדר שיווק מיוחד של פרחים בהשגחת ה"בד"ץ, ללא חשש שביעית.
פשתן / שמן פשתן		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
צ'יה זרעים		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
צ'יוטה	ראש השנה	
צבר [סברס]	חשון	בשנים האחרונות מגדלים הרבה לשיווק מסחרי, דינו כעץ ויש חששות גדולות של ערלה.
צימוקים	ניסן	צימוקים מייצור מקומי טעונים השגחה על המריחה בשומן, וכן על הפרשת תרו"מ וערלה, מלבד חששות שביעית, הצימוקים מחו"ל בלי השגחה הם בחששות כשרות גם מפני מריחת השמנים, בצימוקים מצוי נגיעות גבוהה של תולעים ויש לבדקם לפי ההוראות. כבר כמה שנים שהצימוקים שמשווקים בהשגחת ה"בד"ץ הם מחו"ל בלבד.
ציפון		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ג

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
צלף	אייר	
צמחי מרפא	ראש השנה	כיום יש גידולים רבים בארץ לצרכי רפואה, הרבה מהם ראויים למאכל אדם או למאכל בהמה, וכן שייך בהם חשש נעבד ונזרע בשביעית.
צמר גפן		אין בזה קדושת שביעית, כן פסק בשו"ת מנחת יצחק (חלק ח' סי' ק"א).
צנובר (גרעינים) (פיניונעס)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
צנון/צנונית	ראש השנה	
קאדאמעס (חומוס קלוי)		מיובאים מחו"ל כשהם קלויים, ולדעת כמה פוסקים יש בזה משום בישול עכו"ם.
קבוקים		ראה בוטנים אמריקאים
קובו (פיטאיה) כל הצבעים	חשון	
קוואקער		כולו יבוא מחו"ל, ללא חשש שביעית. לגבי חשש "חדש" יש לבדוק מסוף הקיץ.
קולורבי	ראש השנה	
קומקווט (תפוז סיני)	אב	פרי הדר ננסי. נאכל בד"כ עם קליפתו. קיים בהם חשש ערלה.
קוקוס טחון		מיובא כולו מחו"ל, ללא חשש שביעית. יש מפעלים שמייצרים באותו מפעל גם חלב קוקוס ומוסיפים גם חלב עכו"ם, ויש להיזהר.
קוקוס שלם		מיובא כולו מחו"ל, ללא חשש שביעית.
קורנית (זעתר פרסי)	ראש השנה	
קורנפלור (עמילן)		מיוצר בארץ מתירס מיובא מחו"ל.
קיווי	כסלו	קיים בהם זן המבשיל באלול וזן שמבשיל בכסליו.
קיווי מייבש		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
קימל (זרעים)	אייר	רובו ככולו מיובא מחו"ל, [ומעיקר הדין אין צריך לחשוש, והרוצה לחשוש, מחודש אייר תשפ"ב]
קינואה (זרעים) כל הסוגים	אייר	בשנה האחרונה התחילו לגדל קינואה בארץ וצריך לחשוש מחודש אייר.
קינמון		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית

דבר השמיטה

דבר השמיטה
תשפ"ב

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
קישואים	ראש השנה	
קלמנטינה	אב	זנים שונים נשמרים בקירור משך חודשים, בעונת הקיץ לא נמצאים בשוק כלל, בזנים החדשים יש אחוזי ערלה יותר גבוהים, ויש להיזהר.
קמח זרעי כותנה		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
קנולה (לפתית)		נועד לשימוש שמנים ומרגרינות, בשנים האחרונות כולו מיובא מחו"ל
קנרס [ארטישוק / חרשף / קינרס] טרי	ראש השנה	מצויים מאוד חרקים, ויש לבדוק היטב (למעט לבבות שראוי שלא לאכלם כלל) ארטישוק הטרי הוא מין ירק ויש לחשוש מר"ה
קפה		כולו יבוא מחו"ל, ללא חששות שביעית.
קצח (זרעים)	ניסן	מין זרעים קטנים שחורים מאוד דומים קצת בגודל לשומשום, משמשים לפיזור על פיתות לחמניות וכדו'. לאחרונה התחילו לגדל בארץ עקב התייקרות הזרעים בחו"ל. רובו גדל אצל נכרים ויש מקום להקל מלחשוש עליהם
קקאו		כולו יבוא מחו"ל, ללא חששות שביעית.
קרא	ראש השנה	
קרמבולה	אלול	העץ מניב פרי בגיל צעיר ויש בזה חששות ערלה.
קשיו - אגוזי טבעי		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
קשיו - אגוזי קלוי	סיון	כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית בקלוי יש לחשוש החל מחודש סיון בגלל הקמח שעליהם. אפשר לברר אצל המוכר באיזה קמח השתמש (קמח רגיל או קמח תפו"א) יש לציין שכל הקלויים בחנויות שבהשגחת הבד"צ משתמשים אך ורק בקמח תפו"א מחשש תולעים בקמח
ראשד(עלים) (שחללים) (תרבותיים)	ראש השנה	גודל כל השנה.
רוביה - יבשה (לוביה) גרעינים		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
רוביה-טרי (שרביטים) [לוביה]	ראש השנה	השרביטים הם מגידול מקומי, יתכן שדינו כדון ירק מאחר שנאכל עם התרמיל, ובפרט אם הגרעינים קטנים מאוד שלא הביאו שלישי. (הלקיטה מתחילה בקיץ ונמשכת אל תוך השנה השביעית).

דבר השמיטה

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
רוזמרין (עלים). טרי ויבש	ראש השנה	גם אלו שעומדות לאכילה וגם העומדים לריח יש בהם דיני שביעית. רוזמרין היבש קיים גם מיובא מחו"ל, אולם יש גם גידול מקומי, מה שצומח אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית. כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
רוקט-רוקולה	ראש השנה	גודל כל השנה, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
ריבס (רברב)	טבת	צמח רב-שנתי. בד"כ לא נמצא בשוק עד אמצע החורף.
רימון	תמוז	רימון מזן "שני" מבשיל בתמוז ויש זנים המבשילים בחדשי הסתיו. משתמר בקירור עד חודש שבט לערך, יש לבדוק מתולעים.
שבבי בצל ואבקת בצל		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
שום טרי	אדר	
שום יבש וגרוס וכן אבקת שום ושבבי שום		מיובא מחו"ל וכיום אין תוצרת מיובש מהארץ, ואין חשש שביעית.
שומר	ראש השנה	עונת הזריעה היא מספר פעמים בשנה, והלקיטה היא 100 יום אחרי הזריעה.
שומר זרעים יבשים	סיון	כמעט כולו מיובא מחו"ל, בשנה האחרונה יש קצת מקומי.
שומשום		90% מיובא מחו"ל והחלק המקומי רוב גידולו ע"י נכרים.
שזיפים	אייר	השזיפים מזנים יפניים מתחילים להגיע לשווקים בחודש אייר, ומזנים אירופיים - מחדש תמוז.
שזיפים מיובשים		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית, בחששות מריחה בשמן

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
שיבא.לענה (שיחנית) (עלים) טרי	ראש השנה	גודל כל השנה.
שיבולת שועל (קוואקער)		כולו מיובא מחו"ל, ואין חשש שביעית. לגבי חשש "חדש" יש לבדוק מסוף הקיץ.
שיפון		שיפון וקמח שיפון מיובא מחו"ל ולמיטב ידיעתנו אין גידול מקומי. יש לנפות לפני השימוש מפני תולעים.
שמיר (דיל) עלים טרי יבש	ראש השנה	גודל כל השנה, מה שנלקט אחרי ראש השנה יש בו קדושת שביעית, כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שיחית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות
שמיר זרעים		רובו ככולו מיובא מחו"ל, ואין חשש שביעית.
שמן זית	אלול	עיקר השמן זית מיבול שביעית המופק מזני-השמן מגיע לשוק רק בחורף תשפ"ג, אולם קיים יצור מסויים של שמן זית גם מזנים מוקדמים ויש חשש שהוא יכול להגיע לשוק באלול.
שמן חרדל		גרעיני חרדל כולו יבוא מחו"ל, ממרח חרדל טעון הכשר (גם השחור גם הצהוב) בשנה האחרונה התחילו לגדל חרדל בארץ בעיקר לצורך שמן חרדל ויש להזהר.
שמן חריע	תמוז	החריע משמש לייצור שמן, חלק מיובא מחו"ל וחלק מקומי.
שמן כותנה		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
שמן לפתית (קנולה)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
שמן סויה		כולו מיובא מחו"ל, יש על כך חששות כשרות כמו בכל השמנים, ויש לקנות רק בהכשר.
שמן קנולה (לפתית)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
שמן תירס		כולו מיובא מחו"ל, אולם יש על כך חששות כשרות כמו בכל השמנים, ויש לקנות רק בהכשר. גם השמן תירס המיוצר בארץ בהשגחת הבד"ץ מקורו נבטים מיובאים מחו"ל.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
שמרים		מיוצרים ממולאסות של סלק סוכר מיובא מחו"ל, בעבר היו בעיות רבות עם יבוא מיוחד של מולאסה עבור ייצור שמרים כשרים לצרכי שומרי שמיטה. היום ב"ה כל השמרים הם ממולאסות מיובאות מחו"ל, והמפעל היחידי בארץ לייצור שמרים הוא תחת השגחת הבד"ץ, שמרים יבשים ובצורת גרגירים המיובאים מחו"ל עלולים להיות מעורבים עם שמנים ושומנים, וטעונים השגחה והכשר.
ססק	שבת	מכיון שחלק השסק זמן החנטה הוא לפני ט"ו בשבט, יש חשש בשנה הרביעית שהוא ערלה ויש להתייחס לעץ מהשנה הרביעית כשל שנה שלישית.
שעונית [פסילורה]	ראש השנה	לא הוכרע אם זה ירק או פרי, ולכן יש להחמיר מראש השנה, ואלו שנוהגים שדינו כפרי עד כסלו אין בהם חשש שביעית כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
שעונית אדומה		
שעונית בתרמילים (ירוקה וצהובה)	ראש השנה	יתכן שדינו כדין ירק מאחר שנאכל עם התרמיל, ובפרט אם הגרעינים קטנים מאוד שלא הביאו שליש. (הלקיטה מתחילה בקיץ ונמשכת אל תוך השנה השביעית).
שעונית יבשה (כל הסוגים)		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
שעורה	אייר	רובו יבוא מחו"ל, כ- 20% הוא גידול מקומי, ובדרך כלל מיועד להזנת בע"ח. אם כי לפי הידיעות שלנו חלק מחנויות ה"טבע" מקבלים שעורה מקומית. לגבי איסור "חדש" על מוצרי שעורה שונים, יש לחשוש מתחילת החורף.
שקד טרי ירוק	ניסן	רוב השקדים בשנים האחרונות הם מגידול מקומי, שקדים קטנים עם הקליפה הירוקה יש כבר בשוק מחודש ניסן ויתכן שרובם ערלה, עקב ריבוי נטיעות חדשות של שקדים יש חששות ערלה, ויש להיזהר. ואזהרה לבני חו"ל היות וקיים ייצוא של שקדים לחו"ל, יש להיזהר מאיסורי טבל ושביעית.
שקד יבש	תמוז	רוב השקדים בשנים האחרונות הם מגידול מקומי, עקב ריבוי נטיעות חדשות של שקדים יש חששות ערלה, ויש להיזהר. ואזהרה לבני חו"ל היות וקיים ייצוא של שקדים לחו"ל, יש להיזהר מאיסורי טבל ושביעית.
שקמה	ניסן	אין גידול מסחרי, השקמה נושאת פירות ברוב חודשי השנה, וההבשלה היא בקיץ.

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
תאנה	ניסן	הבכורות מבשילות כבר מחודש ניסן אייר, אם כי רוב היבול מבשיל רק מחודש תמוז, קיים בהם חששות ערלה, ויש להיזהר. הדבלים מיובאים מחו"ל, ומעט מאוד נעשה בארץ על ידי נכרים, ויש לבדקם היטב מתולעים.
תבלינים	ראש השנה	ראה כל מין ושם התבלין.
תה כל שאר הסוגים	ראש השנה	תה שחור רגיל כולו מיובא מחו"ל, שאר סוגי התה ייתכן והם מגידול מקומי, ויש לברר, ישנם סוגי תה מיובאים מחו"ל שמעורב בהם תמציות בחשש ויש להיזהר.
תה שחור		תה שחור רגיל כולו מיובא מחו"ל, שאר סוגי התה ייתכן והם מגידול מקומי, ויש לברר, ישנם סוגי תה מיובאים מחו"ל שמעורב בהם תמציות בחשש ויש להיזהר.
תורמוס		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
תות - שדה	חשון	מגיע לשווקים מחודש חשון, יש בהם נגיעות גבוהה של תולעים, ויש לבדוקם, כפי ההוראות. ראה "מדריך הכשרות" במדור חובת הזהירות מחרקים.
תות עץ	אייר	
תות שדה מסוכר		כולו מיובא מחו"ל. ללא חשש שביעית
תירס יבש		כולו מיובא מחו"ל, אולם יש על כך חששות כשרות כמו בכל השמנים, ויש לקנות רק בהכשר. גם השמן תירס המיוצר בארץ בהשגחת הבד"ץ מקורו בנבטים מיובאים מחו"ל.
תירס מתוק (גרעיני תירס)	ראש השנה	התירס עונת הלקיטה מתחיל בקיץ ונמשך עד לתוך שנת השביעית. ואם כי התירס נחשב לקטניות ועד עשרה ימים בחודש תשרי אין עדיין תירס מבושל כל צרכו שלא הביאו שליש לפני ר"ה, אבל היות ומלקטים תירס גם לפני גמר בישולם, ואז אינו ידוע מתי הביאו שליש, לכן יש להחמיר על הכל. לגבי פופקורן: סוג התירס לפופ-קורן, היא זן מיוחד של תירס הגדל בארץ ועונת הלקיטה היא בחודש אב, כמעט כולו מגידול מקומי, יש גם מעט מיבוא, לגבי קורנפלור מיוצר בארץ מתירס מיובא מחו"ל. בעבר נעשה נסיון לגדל תירס מקומי לצורך ייצור עמילן, אך לא עלו יפה.

דבר השמיטה

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

שם מוצר	זמני חלות שביעית	ידיעות, הערות, זהירות מחששות איסור
תמרים	אב	עונת הבשלתם תלויה לפי הזנים השונים וכן לפי האזורים השונים החל מחודש אב ועד חשון כסליו, ונשמרים משך זמן רב, משמש גם להכנת ממרחי תמרים למוצרי מאפה, סילאן ועוד. ממרח תמרים וכן סילאן תמרים מיוצרים עם מרכיבים שונים, ויש מהם בחשש, יש לבדוק מתולעים לפי כללי ההלכה, אין בתמרים חששות ערלה.
תפוז	אב	הזנים השונים של התפוז מבשילים מהסתיו ועד האביב. הזן "טבורי-ושינגטון" הוא המבכיר, ומבשיל כבר בחודש תשרי הזן הנפוץ "שמוטי" מבשיל בחודשים כסלו עד אדר, והזן "ולנסיה" מבשיל בחודשים אדר עד אייר. נמצאים בקירור כמעט עד סוף הקיץ מחנטת ששית, ועליהם אין חשש. בזנים הנפוצים "שמוטי" ו"ולנסיה" יש חששות ערלה. ובהיות ולפעמים מגיע לשוק מחודש אב, ולכן יש לחשוש מחודש אב. מתפוזים גם מכינים רכזים וכתש לתעשיית המיצים, ריבות ועוד, והם מחזיקים מעמד בעזרת חומר משמר ו/או קירור משך תקופה ארוכה, ויש לחשוש בשנה השמינית ואף לאחריה. כמו כן מייצרים סבון וחומרי ניקוי, נוזל כלים ושמפו מחלקי קליפות פרי הדר
תפוז סיני קומקוט	אב	פרי הדר ננסי. נאכל בד"כ עם קליפתו. קיים בהם חשש ערלה.
תפוח-עץ	אייר	המקדים להבשיל הוא הזן "ענה". הזנים "גראנד", "יונתן", "דלישס" מגיעים לשוק החל מחודש תמוז. "דלישס זהוב" מבשיל בחודש אב, מהזנים הנשמרים בקירור אין יבול חדש לפני חודש תמוז.
תפוח אדמה	חשון	בחודש חשון כבר מגיע לשוק יבול מלקיטת שביעית. אף שבאסמי הקירור מאוחסנים תפוז"א עד סוף החורף.
תפוח עץ מיובש		כולו מיובא מחו"ל, ללא חשש שביעית. צריך השגחה מפני מריחות שומנים.
תרד (עלים) טרי	ראש השנה	כולו מגידול מקומי. כל הירקות עליים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הדיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש לזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות

שם מוצר	זמני חלות שביעית	זהירות מחששות איסור, ידיעות, הערות,
תרד (עלים) מיובש	ראש השנה	רובו מגידול מקומי, ויש גם יבוא. כל הירקות עלים יכולים להיות או יבול שישית, או יבול נכרי, או יבול עין יהב מעבר לנחל, או יבול פארן, או יבול חו"ל (לכל הידיעות) יש לשים לב ולבדוק על כל אריזה את הכיתוב מהו מקור הגידול, הכיתוב מופיע ע"י הזרקת דיו, או תוספת מדבקה, או בהדפסה. יש ליזהר בהם מחששות תולעים ולשוטפם כפי ההוראות המודפסות על האריזות

דבר השמיטה

חנוך לנער!

מוצרי מזון דומים או ארוזות דומות גם אם הם מאותו מפעל עצמו אם אין עליהם חותמת הבר"ץ אינם בהשגחה ואין לנו אחריות לנביהם.

וביזתר צריך להיזהר בשנת השביעית ולאחריה שבמוצרים שאין עליהם חותמת הבר"ץ עלולים להיות בחששות.

במיוחד אמורים הדברים לגבי ילדים להרגילם לבדוק כל מוצר אם יש חותמת הבר"ץ על האריזה.

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר!

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

ידיעות נחוצות

בעניני כשרות ארבעת המינים ומחצלאות מהדרין

דבר
השמיטה

**רשימת בעלי פרדסים ובתי אריזה לממכר אתרוגים,
מגדלי ומשווקי לולבים, הדסים, ערבות, סכך מחצלאות,
בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית**

אתרוגים

כשרות האתרוגים

גם השנה סודר פיקוח מיוחד לבתי ממכר אתרוגים בהשגחה ובפיקוח הבד"צ, - מהגידול והקטיפה עד המכירה לקונה, בחזקת בלתי מורכבים, ונקיים מחששות ערלה, טבל, נטע רבעי, כלאים, חילול שבת, וכו'. מהאתרוגים הופרשו תרו"מ כד"ת ע"י ב"כ הבד"צ.

**השנה שנת השמיטה השגחת הבד"ץ היא
רק על אתרוגים שיילקטו לפני ראש השנה.**

סודר כי באם מו"צ הורה שהאתרוג פסול לברכה יוחלף האתרוג במקום בו הוא נקנה. ולכן יש להיזהר ולקנות רק במקומות ידועים ואחראים.

אחריות הבד"ץ היא רק בכנות

שיש שם תעודה מעודכנת מטעם ועד

הכשרות - עם כתובת המקום.

רשימת בתי המסחר לאתרוגים בהשגחת הבד"ץ מתפרסמת לפני חג הסוכות בע"ה.

אין אנו אחראים לאתרוגים הנמכרים מחוץ לחנויות כנ"ל, גם אם מופיע שילוט שמקור האתרוגים הם מפרדסים הנמצאים בהשגחת הבד"ץ, מאחר שאין לנו פיקוח על האתרוגים מיד עם הוצאתם מהפרדס.

בעלי פרדסים ובתי אריזה מרכזיים של אתרוגים שבהשגחת הבד"ץ:

- « "אתרוגי אלמליח דוד" "מושב יגל" 053-7293701
- « "אתרוגי בית חלקיה" 054-5289221 טלפקס 08-6176050
- « "אתרוגי גורליק" "כפר חב"ד" 0548401641
- « "אתרוגי גידולים" מפרדס נחלים 050-5666332
- « "אתרוגי גפן - דאובה" 052-7616456
- « "אתרוגי גרוס" "חדרה" 04-6366186

דבר השמיטה
תשפ"ב

052-5709209.....	"מושב זנוח"	"אתרוגי הפרדסנים"	«
053-3100305.....	"מושב סתריה"	"אתרוגי טורצין"	«
050-7616447.....	"מושב יסודות"	"אתרוגי יסודות -דאובה"	«
03-9606741 .0542057051.....	"כפר חב"ד"	"אתרוגי לוריא"	«
050-5212038.....	"חיבת ציון"	"אתרוגי חיבת ציון"	«

המעוניינים לקנות אתרוגים בפרדסים העומדים בהשגחתנו, יבררו אם משיגים מטעמנו נמצא שם.

וזאת למודעי! כי ההשגחה היא רק על ערלה, תרו"מ, וחזקת בלתי מורכב ולא על הידור וכשרות האתרוגים לברכה, שזה על אחריותם הבלעדית של הקונים לבדוק וגם לגבי ערך האתרוג.

כמו"כ קיים מכירת **קופסאות סגורות** שעליהן מודבק תו אישור מיוחד לסוכות תשפ"ב עם חותמת הכשרות, אחריותנו היא רק כאשר הקופסא סגורה אורגינלית עם תו הנ"ל. אין ערך לאישור זה כאשר הקופסא פתוחה מאיזה צד שהיא. האישור מעיד שהאתרוג שבקופסא הוא מפרדס שתחת השגחתנו, שבחזקת אינו מורכב, ושאינו בן חשש ערלה טבל ושביעית, **אולם אינו מעיד על פרטי האתרוג בנוגע לכשרות והדרו למצות ד' מינים.**

כמו"כ קיים מכירת קופסאות סגורות שעליהן מודבק תו אישור מיוחד לסוכות תשפ"ב עם חותמת הכשרות **ממינים לפי דרגות הידור למצות ד' מינים, בפיקוח ובדיקה ע"י מו"צ דעדתנו שליט"א**

אתרוגים בחוץ לארץ:

המכירה בחו"ל רק **בקופסאות סגורות** שעליהן מודבק תו אישור מיוחד עם חותמת הכשרות כנ"ל, אחרת אין לנו שום אחריות. ואין ערך לאישור זה כאשר הקופסא פתוחה מאיזה צד שהוא.

כאמור השגחת הביד"צ בשנה זו על האתרוגים בחנויות שבהשגחתנו, וכמו"כ האתרוגים באריות סגורות היא רק על אתרוגים שיילקטו לפני ראש השנה תשפ"ב

אין לנו שום השגחה על אתרוגים שיילקטו אחרי ר"ה.

לסוכות תשפ"ג לא תנתן שום תעודת הכשר מהבד"ץ לסוחרים ולמגדלים בארץ ישראל, ומקווים שיסודר אוצר בית דין על האתרוגים שבעליהם ינהגו כל דיני שביעית בפרדס בהשגחת הבד"ץ משך שנת השביעית, על העבודות המתורות בשביעית בפרדסים, ושלא תהיה שום עבודה אסורה, מלבד המשך הפיקוח על חזקת הבלתי מורכבים של פרדסי האתרוגים.

לולבים

כשרות הלולבים

הפיקוח על לולבים הדסים וערבות שאין בזה חשש חילול שבת, ללא חשש גזל, וללא חשש שביעית. כלולבים והדסים סודר כשרות על דרגות המיון, **הכשרות בתוקף אך ורק בצירוף מדבקת הולוגרמה על גבי האריזה.**

הלן דרגות המיון

1. **מהודר א א** - לולבים אלו נבחרו בקפידה ושימת דגש על איכות מיוחדת, כמו: יושרו של

- הלולב, ירוקות עליו, רמת סגירת התיומת ללא שום פקפוק וגם ללא מראה 'קורא' בין העלים, רמת לחות התיומת ללא מראה חום או לבן.
2. **מהודר א** - הם הלובים מובחרים שמבחינת ההידור הם שלמים ביותר, והופחת בדרגה רק עקב רמת היופי בלבד.
3. **מהודר** - הם לולבים העומדים ברמת 'הידור' גמור ללא שום חשש ופקפוק, דירוגם הפחות הוא עקב העדר יופיים בלבד.
- בנוסף לכך, קיים פיקוח על אריזת הלולבים, השומר על הלולב באריזתו שלא יזוז ממקומו, ומכך נמנע ממנו להיפסל מחמת מכות וכדומה, וגם כשמטלטלים אותו טלטלות עזות מכאן לכאן - אין הלולב זו כלום, ונשאר בכשרותו והידורו כבשעה שנארז.

052-7640406.....	איטשע'ס&רוסוף	«
050-4101297.....	מהודרי	«
054-5767089.....	הידורים	«
052-7664465.....	לולב טירת צבי	«
053-3182840.....	הדרת	«

הדסים

כשרות הדסים

דרגה 1 - "מובחרים ומיוחדים א" - הם הדסים המובחרים ברמת בחירה שאין למעלה הימנה, וכדוגמתו לא נמצא בשוק כלל. כל הדס והדס הנכנס לקטגוריה זו, עבר מיון אחר מיון בעיון מדקדק וקפדני ואינו מסתמך שום על מדגם.

הידוריו המיוחדים:

1. משולש כולו שיעור חזו"א. 2. מודדים את שיעור אורכו רק עם העלים שעל העץ, העלים העליונים שמעל גובה העץ אינם בכלל. 3. רק השורש התקוע בעץ נחשב בכלל 'חוט המקיף'. 4. עליו חופין את כל עצו - העלים התחתונים חופין את העץ ואת שורש העלין שמעליו. 5. עליו קטנים מפרק ראשון של אגודל היד.

דרגה 2 - "מובחרים ומהודרים" או "מובחרים משולשים" - הם הדרגה השניה של 'א א', גם הדסים אלו לא תמצאו כמוהם בשוק הפתוח, הם עוברים מיון אחר מיון, ועומדים בשורה הראשונה של רמת ההידור.

הידוריו המיוחדים:

1. משולש כולו שיעור חזו"א. 2. מודדים את שיעור אורכו רק עם העלים שעל העץ, העלים העליונים שמעל גובה העץ אינם בכלל. 3. מודדים את חוט המקיף מתחילת מוצא שורש העלים. נכלל בקטגוריה זו גם הדס שרק ג' שורות ממנו נמצא חוט המקיף בתחילת מוצא העלה ולא מהשורש.

דרגה 3 - "א" - מיונו בפיקוח אדוק והם משולשים כולם שיעור חזו"א.

הידוריו המיוחדים:

1. משולש כולו שיעור חזו"א. 2. מודדים את שיעור אורכו רק עם העלים שעל העץ,

העלים העליונים שמעל גובה העץ אינם בכלל. 3. מודדים את חוט המקיף מתחת העלה.
4. במידה וראש ההדס ירוק או נוטה ליפול כמו"כ כשלמראית עין הבודק חסר בו הידור,
אינו נארז בקטגוריה זו.

דרגה 4 - "מובחר" - מוינו בפיקוח אדוק והם משולשים כולם שיעור הגר"ח נאה.

050-4118177.....	הדס ק"ס	«
04-6763574.....	הדסי באב"ד	«
053-3182840.....	צפתער הדסים	«
054-8462031.....	תפארת/הפאר	«
052-7163221.....	המהודרים	«

**דבר
השמיטה**

ערבות

הבערות בנמכרים באריזה בפיקוח הבד"צ, הם ללא חשש
חילול שבת, או גזל וכן בהשגחה שהיא לבלוב.

054-3061886.....	ענפי ההוד	«
054-6434307.....	ערבות גמליאל	«
052-4577555.....	אושפיזין	«
052-7669844.....	עונג-גדות כינרת - מערבא	«
058-3233409.....	מבשר ואומר	«

סכך

הפיקוח על הסכך הוא כדלהלן:

א. הקנים הם בהווייתם כדרך גדילתם ולא נעשה בהם שינוי, ב. החוטים שמחברים בהם
את הקנים הם טבעיים לחלוטין מצמח הכשר לסיכוך, ג. לא נעשה בהם שום עיבוד שזירה
או טווייה, ד. שזירת הסכך וחיבור הקנים נעשה לשם סיכוך ולא לשכיבה.

1-800-706-706.....	סכך קני סוף/סכך נחלים/סכך ישראל מבית נחלים	«
052-6841465.....	עלי סכך/הסכך המהודר/במבוק המהודר	«
03-5410181.....	סכך איתן /הסכך המיוחד	«
2582*.....	הדר במבוק/במבו מהדרין/קיינעס/אבות	«
02-5711660.....	קיינעס/ענני כבוד/המלכים/פפירוס/במבוק	«
053-3187229.....	כתר הסכך	«
03-6711666.....	פאר והדר	«
09-8629999.....	שלמה המלך	«

**דבר השמיטה
תשפ"ב**

בית הוראה שע"י העדה החרדית

בעיה"ק ירושלים תובכ"א

שאלת בענין ארבעה המינים

הרבנים הגאונים מורי צדק דעדינו שליט"א יענו בע"ה לציבור השואלים בבית המדרש "זכרון ישראל זופניק" בניני העדה החרדית רח' שטראוס 26 / א

בימים שבין יוהכ"פ לחג הסוכות

החל משעה 10 בבוקר עד שעה 11:00 בערב

בערב החג עד שעה 1:30 בלבד

הוראות המו"צ הם רק על הידור האתרוג ומראהו ולא על כשרות האתרוג בנוגע לערלה, טבל, מורכבים, שזה על אחריותם של הקונים בלבד לבדוק אם יש תעודת כשרות מהבד"צ במקום.

נ.ב. בבית הוראה "מנחת יצחק" לא יקבלו שאלות בענין ד' מינים

מדריך
הכשרות

ב"ץ העדה החרדית
בהשגחת חברי
ה"הש"ס
העדה החרדית

זהירות מתוצרת "היתר מכירה!"

משוק בחנויות וברשתות השיווק סליטים תוצרת שביעית "היתר מכירה" (כאריזות חמות לאותם האריזות שבהכשר הבר"צ)

לכן יש להקפיד היטב לבדוק אם יש חותמת בד"צ על כל אריזה

במפעלים רבים יש מחלקה נפרדת למפצים בהאגחה מיוחדת לעניינה יש גם מחלקה מתוצרת "היתר מכירה" לכן חובה בשנת השמיטה להקפיד יותר על חותמת הבד"צ על כל מוצר, בכדי להימנע ממכשולים ועגמת נפש

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר

דבר השמיטה
תשפ"ב •

רשימת
החנויות

משלב הפיקוח בשטח עד ההגעה לירקנים שומרי שמיטה עם כניסת שנת השמיטה, הסתיימו שנתיים ומחצה של הכנות, בכל תחומי הכשרות הנוגעים לשמיטת הארץ וענייני הפיקוח על התוצרת החקלאית. ההשגחה בענף הפרי והירק רשמה את ההיערכות המקיפה ביותר לקראת בוא השמיטה

רשימת
החניות

תגבור צוות ההשגחה ופריצת הדרך הטכנולוגית

המאמץ העיקרי התבטא בתגבור צוותות ההשגחה והפיקוח בכל איזורי הארץ. יחד עם זאת, הושקע הון רב בהקמת מוקד שמיטה טכנולוגי אשר משלב אמצעים מתקדמים כדי לרכז את כל הנתונים בשטחי הגידול וכדי למפות את כל האיזורים על פי הקושאנים והאישורים על בעלות הקרקע. הופעלו גם אמצעי מעקב משוכללים, כמו המצלמות הגלויות והסמויות, בנוסף לכל אלה, לראשונה, נכנס השנה לפעולה פיתוח טכנולוגי פורץ דרך, 'אפליקציה כשרותית', המסנכרנת את כל המידע הכשרותי שבידי המשגיחים בשטח, עוברת דרך כל שרשרת ההשגחה, עד למשגיחים בחנויות, ונתונה לפיקוחם של צוות המפקחים והרבנים שבמשרד. פיתוח שהוא מיוחד למערך ההשגחה על ענף הפרי והירק. בכך, הופכת כל שרשרת ההשגחה על התוצרת החקלאית למערך רצוף ועקבי הסוגר את כל הקצוות בשקיפות מלאה.

עם ההכנות לקראת שנת השמיטה, סוכם כי המקורות של התוצרת החקלאית בשנת השביעית יהיו: יבול שישית, יבול חו"ל ויבול נכרי.

יבול שישית

תוצרת חקלאית יבול שישית, אשר הושקעו מאמצים רבים באחסנת סוגי פירות וירקות היכולים להחזיק מעמד במשך זמן רב. צוות השגחה מיוחד מטעם הבד"ץ דאג לכל שלבי האחסון ונעל את המחסנים במנעולים ופלומבות בלתי ניתנות לזיוף, כדי שלא יתערבו בתוצרת אחרת. המשגיח בלבד הוא זה אשר מאפשר את הכנסת והוצאת התוצרת מהמחסנים בכל שלבי השיווק. כשהתוצרת יוצאת מהמחסנים, המידע אודותם מגיע דרך האפליקציה האמורה לידי המשגיח בשווקים אשר יודע את אשר לפניו.

במקביל, גם מפעלי השימורים ויקבי היין נערכים בהתאם ומכינים ייצור מיבול שישית למשך כשנתיים, כדי שיספיק לכל שנת השמיטה ולאחריה, עד שיגיע יבול שמינית.

תוצרת חקלאית מיבול חו"ל, המפוקחת על ידי צוות השגחה מיוחד אשר מלווה אותה כבר בשלב הגעת התוצרת לגבולות הארץ ונעזר שוב באפליקציה הכשרותית כדי לעדכן את כל הנתונים הרלוונטיים. משם הנתונים ממשיכים לזרום בכל שלב ושלב, כאמור, עד להגעתם לחנות הפירות והירקות בשכונתכם.

יש לציין את הקשיים הגדולים הנערמים על ייבוא תוצרת חקלאית מחו"ל, מאחר והשלטונות אינם מאפשרים ייבוא סדיר כלל, כי אם לפרקים שונים ובכך הם מהווים פתרון חלקי בלבד. ובכלל, לפני כל ייבוא, יש צורך לעבור משוכות בירוקרטיות ממושכות, אישורים ומכרזים שונים ומשונים ולהעזר בקשרים ענפים כדי להסדיר את ייבוא התוצרת. במקביל יש להסדיר את הייצוא מול הרשויות במדינת המוצא, אשר לא תמיד משתפות פעולה כנדרש. התוצרת מפליגה על אניות סוחר וכשהיא מגיעה ארצה, היא נאלצת לעבור דרך ארוכה של אישורים, כמו מכס, מכסות, הרשות להגנת הצומח, אשר יכולים לפעמים לעכב את התוצרת ימים ארוכים והיא עלולה להרקיב בנתיים, עד לקבלת האישור המיוחל.

גידולי הערבה

מקורות אספקה נוספים בהשגחת הבד"ץ יהיו תוצרת חקלאית של גידולים מסויימים של ירק מאיזור הערבה התיכונה-דרומית, כמו בשמיטות הקודמות. כפי שנהגנו, על כל קרטון או שק מגידולי הערבה, יצויין מקור התוצרת ושם היישוב.

כאן המקום להזכיר כי שרטוט גבולות הארץ הוכרעו על ידי מרנן ורבנן הגאווה"צ חברי הבד"ץ מקדמת דנא ואחריהם מרן הגאב"ד ה'מנחת יצחק' ז"ע ובית דינו שליט"א ולהבחל"ח זצ"ל, אשר ליבנו וביררו סוגיה זו על פי יסודות איתנים של ספרי ההלכה אודות גבולות הארץ ועל פי חוות דעתם של מומחים מובהקים בתחום זה. בנדון זה התקבלה ההכרעה כי במקומות הסמוכים לגבול יש לצדד לחומרה מחוסר וודאות, וכן לגבי זיהוי שמות הערים בהווה על פי שמותיהם מן העבר הקדום. בית שאן, לדוגמה, אשר נזכרת בגמרא כמקום שאין בה חיוב שמיטה, נוהגת בימינו להחמיר מחמת אי ידיעת מיקומה המדויק ולחשבה כחלק מארץ ישראל. לעומת זאת איזור הערבה המרוחק מרחק גיאוגרפי גדול דרומה מים המלח, בקו אורך (אנכי) כמעט ישיר מים המלח, הוא שטח חו"ל לגבי חיוב שמיטה ושאר מצוות התלויות בארץ, כהוראת והכרעת ה'כפתור ופרח', 'תבואות הארץ' ו'אדמת קודש' אשר כידוע נדפס בהסכמתם של מאורי הדורות מצוקי ארץ ה"ה מרנן הרידב"ז, הגאון הגדול רבינו יצחק ירוחם דיסקין בנו של השרף הנורא מרן המהרי"ל דיסקין ומרנא הגאון רבינו יוסף חיים זאנענפעלד, זיע"א, ובחנניות בהשגחת הבד"ץ משווק ירקות מצד

המזרחי של נחל הערבה מהמושבים 'צופר' ו'עין יהב' ודרומה, ומסומן על כל ארגז שם היישוב.

ציוין, כי אין אנו אחראים על פירוט מקורות היבול שמופיע בשלטי החנויות ע"י בעלי החנויות, כיתובים אלו הם על נאמנות בעל החנות בלבד.

יבול נכרי

מוקד השמיטה האמור לעיל רלוונטי במיוחד בכל הנוגע לתוצרת חקלאית יבול נכרי, שם מושקעת העבודה הסיזיפית הגדולה של מיפוי כל חלקות הקרקע בארץ ושייכם לבעליהם הנכרים - תוך בדיקת הקושאנים שבידיהם - ובהמשך בפיקוח על הקטיף עד להבאתם לשיווק. שום דבר אינו עומד בדרכה של ההשגחה ההדוקה, גם איזורי גידול בשטחים עוינים לא יעזרו בעדם. במיוחד במקרים אלה, נעזר הבד"ץ באמצעי צילום מתקדמים, גלויים וסמויים, כאמור, בנוסף לכלי צילום מרחפים באוויר, המוודאים כי לא מתבצע שום נסיון הערמה מצד המגדלים הנכרים.

באמצעות השגחה עקבית ורצופה בנושא זה, מובטח איפוא בס"ד, כי אספקת התוצרת החקלאית בחנויות שבהשגחת הבד"ץ אין עליהן כל חשש של תוצרת יהודים.

אמירה לעכו"ם

יובהר, כי 'וועד השמיטה' ושאר המחלקות הקשורות לתחום השמיטה ב'וועד הכשרות', אינם מתעסקים בשום צד מסחרי של אספקת התוצרת החקלאית. 'וועד השמיטה' מטעם הבד"ץ מתרכז אך ורק בתפקיד הכשרותי באופן מלא וקפדני, כדי להבטיח את כשרותה של התוצרת החקלאית למען ציבור המהדרין, בלי שום חשש. רבותינו הגאון הצ'ברי הבד"ץ ובראשם מרן הגאב"ד שליט"א יחד עם כל פוסקי הדור, הכריעו את דעתם דעת תורה כי כפי שנוהגים ב'וועד הכשרות' אין בזה כל חשש וצד של פקפוק.

'הלבנת' תוצרת בידי ערבים

יש אשר חושבים כי ניתן לרכוש פירות וירקות ישירות מידי מוכרים ערבים, במיוחד בירושלם ובשאר הערים הסמוכים לספר הערבי, כי הרי אין איסור ספיחים על תוצרת של נכרים ובהם הם מדמים כי הצילו את נפשם מחשש של איסור. אך בנקודה זו צריך לדעת כי הפקרות מוחלטת שוררת בשטח זה. אין כל העתים ואין כל הזמנים שווים. ישנן תקופות וישנם פירות מסויימים שהם אכן של נכרים, אבל גם אז אין כל ערובה כי מדובר בתוצרת מקורית של חקלאים ערבים ולא 'מוברחת' מבחוץ, שהיא בעצם גידול ישראל, אשר הערבים מ'לבינים' אותם בשיטת 'הדלת' מסתובבת'. שומר נפשו ירחק מהם.

'אוצר בית דין'

יש לציין כי התוצרת החקלאית שבהשגחת הבר"ץ אינה כוללת 'אוצר בית דין', כפי שהכריעו גדולי הדור מרנן ורבנן חכמי ירושלים נבג"מ, למעט אתרוגים לצורך המועד. על פי יסוד זה ממשיך הבר"ץ עד ימינו ואינו מאשר תוצרת על ידי 'אוצר בית דין', כי כפי שחזו חכמי ירושלים מראש, הפך הדבר לסחר של ממש כשי'אוצר ב"ד' משמש כמכשיר עוקף בדרך הערמה. מתחת לעלה תאנה זו מסתתרים סוחרים וסיטונאים המקיימים את שיווק תוצרת שביעית כבכל שנה, לעתים בעקיפין ולעתים במישרין, בלי שמאן שהוא יעלה את החשש כי הם גוזרים קופון על חשבון המסחר בפירות שביעית לכל דבר. בשמיטה הקודמת לא היה מדובר במקרה חד-פעמי כי אם בתופעה של ממש, כאשר סלטים, יינות ותוצרת ירק של 'אוצר בית דין' הגיעו לשווקים באיזורים חילוניים ונמכרו כבכל שנה לכל דורש.

בהקפדה זו טמונה תיקון גדול, מאחר וישנם רבים אשר אינם יודעים להשמר בדקדוקי קדושת שביעית אשר דיניה רבים מספור, כדאיתא בתוספות סוכה (ל"ט ע"ב) - "ואין מספר לדינים ולאיסורים שיש בפירות שביעית שצריך לנהוג בהם קדושת שביעית", כמו בדיני סחורה וקניה, או בדיני האכילה בקדושה וזריקה לאשפה.

'מצע מנותק'

הבר"ץ נמנע מלאמץ פתרונות שונים המאפשרים גידולי שביעית בשטחי חקלאות יהודיים באופנים שונים, כמו בשיטות גידול בחממות על מצע מנותק. אמנם שתי דעות נחלקו בנושא לכאן ולכאן וכבר לפני שתי שמיטות הורו רבותינו שלא להזדקק לכך ופקודתם שמרה נפשנו. (מלבד גידולי מים ונבטים שיש כאן עוד סניף גדול להיתר).

הסייעתא דשמיא וזכות אבות

כוחה של השגחתנו נובע מכך כי הוקמה על ידי רבותינו נבג"מ כדי לאפשר מזון כשר בתכלית למען ציבור המהדרין ולא לעשיית רווח כל שהוא.

על כל כוחות ההשגחה וההשקעות העצומות, הפעילות המקצועית והעבודה היעילה, מרחפת ממעל זכות אבותינו ורבותינו נבג"מ, והסייעתא דשמיא המופלאה המלווה את מסורת ההשגחה מזה למעלה מיובל שנים, כה יתן ה' וכה יוסיף עדי ביאת ינון.

הפקעת שערים

פעילות ההשגחה מטעם הבר"ץ אינה מסתיימת בכל הפעולות המפורטות לעיל, אלא נוטלת תחת אחריותה גם את נושא שערי המחירים ומשקיעה

כוחות רבים כדי להילחם בתופעות של הפקעת השערים על ידי המגדלים או הסיטונאים בשווקים המנסים להרוויח הון על חשבון ציבור המהדרין.

כבר פורסם מטעם המפקחים בהשגחת הבד"ץ שחישבו את הוצאות ההשגחה ואמרו כי עלות ההשגחה לכל ק"ג פרי או ירק אינה מסתכמת ביותר מ- 0.30 אג' בלבד!

השנה, יותר מבעבר, עומדת המגמה בשליטה, כאשר בכל מקרה של חריגה במחירים או עלייה תלולה, ננקטים אמצעים לבלום את התופעה דרך הסיטונאים העומדים בקשר עם הבד"ץ המציפים את השווקים ומאזנים בכך את המחירים לרמה סבירה, בהתאם למגבלות השמיטה. במקרים מסויימים של הפקעות מחירים, נעצר השיווק של התוצרת בהוראתינו עד להורדת המחיר.

אמנם למרות המאמצים האדירים, מכורח המציאות הוא, כי בגין צרכי השגחה ושיקולי כשרות או כתוצאה מתופעת טבע אשר אינם תלויות בידי אדם עלול להיווצר מדי פעם בפעם מחסור בסוגים שונים של פרי או ירק לפי העניין, סמוכים ובטוחים אנו כי הציבור ירא ה', אשר אינו מוותר על תוצרת כשרה ללא פשרות ו'היתרים', יקבל זאת בהבנה מלאה. סיבות זו יכולה גם לעמוד מאחורי מקרים חריגים של עליות שערים במהלך שנת השמיטה, מכיוון שנוצר מחסור אשר משפיע באופן ישיר על המחיר ובמקרה כזה אין דרך לגרום לירידת המחירים, כי הוא נגזר מהמצב בשווקים.

לעקוב אחרי הודעות הבד"ץ

בכל נושא החרקים, עדכונים בנושא מקור התוצרת או הסרת כשרות, יוצא 'וועד הכשרות' בסדרת מודעות המעדכנות את הציבור כפי הצורך ועל הציבור לעקוב אחרי העדכונים השונים בתשומת לב.

השגחה בשטחי הגידול

האפליקציה הכשרותית החדשה נכנסת לפעולה בשטחי הגידול, שם מזינים המשגיחים את כל פרטי התוצרת, משקל מדויק ומשאית הובלה. גם אם זה יהיה לפנות בוקר או קרוב לחצות הלילה, כשתגיע המשאית לשוק הסיטונאי או למרכזי השיווק, מי שיקבל את פני המשאית ראשונה יהיה המשגיח שיעמוד הכן על משמרתו, כשהמידע הרלוונטי מופיע בצג שבידו. על פיו הוא יבחון את המשאית כדי לוודא אם הכל תואם את הרישומים שהוא קיבל מהמשגיח בשטחי הגידול. במידה ולא, התוצרת תיפסל על אתר.

ההשגחה בשווקים ובחנויות

מכאן ממשיך המשגיח בשוק ומפקח על התוצרת המושגחת שלא תתערב ולא תיעלם מעיניו הפקוחות כל העת ולקראת עזיבת התוצרת החקלאית את

המקום בדרכה אל החנות, ממשיך המשגיח במקום ומזין את הנתונים הרלוונטים, כמו כמות קרטונים ומשקל סוגי הפרי והירק למיניהם, שאמורים להגיע לחנות. המידע הזה עובר אל המשגיח בחנות.

כשהתוצרת החקלאית מגיעה למפתן החנות, היא צריכה לקבל קודם את האישור של המשגיח האיזורי המגיע להפריש תרו"מ, טרם תיכנס לחנות. הוא גם יבדוק אם כל הנתונים תואמים לתעודות המשלוח וחשבוניות הקבלה, כפי שעדכן אותו המשגיח שבשוק. במידה וישנם שינויים בכמויות, התוצרת תיפסל על אתר. הפרשת התרו"מ, מתבצעת על ידי המשגיח על פי המקובל בבד"ץ ולאחר מכן הם נפסלים ומושלכים לאשפה, כדי שאנשים לא ייכשלו בהם, חלילה.

בכך נסגר המעגל בצורה מלאה ורציפה, משטח הגידול ועד לשלב המכירה האחרון לידי הלקוחות, באמצעות מעקב טכנולוגי מתוחכם ופורץ דרך.

ההשגחה בחנויות

תפקידו של המשגיח להפריש תרו"מ מהפירות או הירקות אשר מחוייבים בכך, כגון יבול שישית - וכדומה - לפני שהתוצרת נקלטת בחנות.

כל התוצרת המגיעה לחנות, מגיעה ממקורות מושגחים בלבד. כאשר בעל החנות מגיע לרכוש את התוצרת עבור חנותו בשוק הסיטונאי וכדומה, הוא יכול לפנות אך ורק לסיטונאים מורשים ומאושרים מטעם הבד"ץ.

למי שלא יודע - השווקים הסיטונאיים המתאפיינים במשא ומתן קולני וערמומי, עם הסכמים מתחת לשולחן וקריצות עין בלתי נראים בין הסוחרים השונים, יכולים להפיל בפח גם ירקן וותיק ובעל נסיון. יכול הירקן לשלם לסיטונאי על תוצרת אחת ולקבל אחרת, או לשלם ביוקר ולקבל את הזול או לסכם על דבר אחד ולצאת בפועל מהמקום שבידיו משהו אחר לחלוטין. כדרכו של שוק...

המשגיחים שומרי הסף

כאשר מדובר בבעל חנות שבהשגחת הבד"ץ, הרי שהמשגיח בחנות יגלה זאת מייד על ידי בדיקת התעודות המצורפות אם מדובר בתוצרת שאינה מאושרת וכדומה. במידה והסחורה אינה מאושרת - הוא לא יאשר את הכנסתה לחנות. כל סוג של פרי או ירק, עובר בדיקה מדוקדקת של המשגיח בחנות המוודא ומצליב את הנתונים המגיעים מהמשגיח שבשוק ורק לאחר אישור מלא, מקבל בעל החנות את האישור להכניס את הפירות והירקות אל החנות - למכירה. המשגיחים בחנויות משמשים כשומרי הסף המונעים קליטת תוצרת שאינה מושגחת במאת האחוזים.

ההשגחה בכל שעות היום

חנות של פירות וירקות שבכשרות הבד"ץ נתונה להשגחה צמודה ומקיפה ביותר. במשך כל שעות פעילות החנות, היא נתונה להשגחה וביקורת של המשגיח האיזורי המבקר בחנויות בזמנים שונים כדי לוודא שבעלי החנויות אינם מכניסים תוצרת שאינה בהשגחה חלילה, גם בשעה של מחסור וכדומה.

פירצה כשרותית

קיימת תופעה של חנויות שאינן עומדות בכשרות הבד"ץ ומתיימרות להציג פרסום מטעה ובלתי מחייב כי כל התוצרת בחנות היא בהשגחת הבד"ץ, **והדברים רחוקים מאד מהאמת**. לפעמים בעל החנות גם מציג תעודת משלוח כלשהו שתומה על ידי משגיח מטעם הבד"ץ, מה שיוצר בלבול גדול יותר.

קיימים גם חנויות הנושאות שלט מעוטר 'בכתב יד הירקן' כי כל הפירות והירקות בכשרות הבד"ץ אך בלי תעודה מוסמכת כלשהי - וזה מופרך לגמרי הרי הירקנים בעצמם, בשעה שנוצר מחסור של פרי או ירק כלשהו בחנות, אין להם שום בעיה לגשת לחנות סמוכה ולרכוש מירקן חבר את הסוג החסר, בלי קשר למצב הכשרות באותה חנות סמוכה. הרי אין משגיח המבקר במקום אשר יכול לעלות על עקבות הדבר וישלול את תעודת הכשרות שאין להם!

לעומת זאת, אחד מהדרכים בהם מתמודד הבד"ץ מול חנויות אשר בעליהם נחשדו שהם מערבבים לפעמים פירות או ירקות מחנויות סמוכות, הוא באמצעות הצבת מצלמות סמויות בקרבת החנות, אשר מתעדות כל תנועה בחנות ונתונות למעקב של משגיח המוודא אם יש מקום לחשש.

הגב שמאחורי ההשגחה

ישנה גם תופעה בחנויות, כאשר הירקן מתהדר **בתעודת משלוח** אותנטית אמנם שנחתמה בידי משגיח מטעם הבד"ץ בשוק הסיטונאי על חלק מהתוצרת או רק על סוג מסויים של פירות וירקות הנמצאים בחנות. בעוד היא משמשת את הירקן לכל הכמויות שהוא מוכר. הירקן המקומי שאין לו כל השגחה מחייבת, יכול להשתמש בתעודה גם כדי להמשיך ולרכוש כמויות ללא הגבלה של תוצרת ולמכור את הכל כ-תוצרת בהשגחת הבד"ץ, הדבר תלוי ברצונו הטוב של הירקן בלבד...

כאשר לקוח מגלה בחנות דבר-מה שמעורר את חשדו, יכול הוא לפנות אל משרדי 'וועד הכשרות' של הבד"ץ בטלפון או אל המשגיח המבקר בחנות ולשטוח את שאלותיו. דברים שבשגרה הם. זהו הגב האחראי שעומד מאחורי ההשגחה. כל פניה שכזו מתקבלת במלוא הרצינות ומטופלת באופן מידי על ידי צוות המזכירים שבמשרדי 'וועד הכשרות' אשר אינם מניחים שום פניה או תלונה לפני שטופלה במלואה.

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
תשפ"ב

לעומת זאת, גם אם יגלה הלקוח חשד לתקלה כלשהי באותה חנות המתהדרת בשלט בלתי מחייב 'שכל התוצרת של העדה החרדית', אין למי לפנות או להתלונן כי אם על עצמו.

ההשגחה בנושא החרקים

השגחת הבד"ץ מבטיחה גם כי בנושא החרקים, התוצרת העומדת למכירה בחנויות, עומדת תחת השגחה צמודה והדוקה של 'המעבדה למניעת חרקים במזון' מטעם הבד"ץ, המבצעת מעקבים צפופים ועקביים כדי להבטיח כי לא קיימת נגיעות של חרקים כלל.

בנידון זה מפעילה 'המעבדה' פיקוח הדוק על כל סוגי התוצרת ומפיקה הודעות לציבור בנושא זה, ככל הנדרש. במידה וישנה תוצרת כלשהי עם נגיעות גבוהה, המידע מועבר דרך האפליקציה למשגיחים בשווקים והם יודעים לעצור את התוצרת הנגועה, בין אם מדובר בבצל, עגבניות, תפוזים, סלק או ענבים. בנידון זה מתבצעות בדיקות מדגמיות כדי להבטיח כי אכן אין מקום לחשש. בסוגים מסויימים מצרפים הוראות כשרות כיצד לנקות את התוצרת לפני השימוש ועל הלקוח מוטל למלא אחרי ההוראות ולבדוק כל פרי וירק כראוי, אם הוא אכן נקי מנגיעות של חרקים.

ירקות עלים

בנושא 'ירקות עלים בגידול מיוחד', הדברים חשובים פי כמה וכמה, מאחר והחרקים התוקפים את ירקות העלים, הינם רבים במספרם וסמויים מאד ועם זאת 'נראים לעין', ובכך עלולים להכשיל את יראי ה' בלאווין החמורים. בעוד הנסיונות של הנכרים לגדל ירקות עלים באיכות הנדרשת לשנת השמיטה לא רשמו הצלחה (מלבד הבעיה הבטחונית בהכנסת משגיח כל היום במקומות עוינים), אנו מקווים לסייעתא דשמיא שלא תצא תקלה מתח"י ולאספקה סדירה של מגוון ירקות עלים ללא חשש חרקים, לצערינו מפעם לפעם אנו נאלצים לפסול גידולים שונים עקב הימצאות חרקים שאינם יורדים בשטיפה, ואין אנו יכולים חלילה לאר ירק שאינו עומד בדרישות הכשרות המחמירות כמו בכל השנים, על הציבור לקבל זאת בהבנה.

אמנם יש לציין, כי גם כאשר מדובר בתוצרת נקיה ומושגחת מטעם הבד"ץ, יש לעקוב אחרי ההוראות המופיעות בצמוד לחותמת המיוחדת של ירקות עלים, - **הוראות כשרות: "חובה להפריד את העלים, להשרותם במי סבון ל-3 דקות ולשוטפם היטב תחת זרם מים"**.

סימן היכר

ההוכחה הברורה ביותר, כי אין מקום לסמוך על אותן חנויות בלי תעודה

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
• תשפ"ו •

אותנטית, היא פשוטה מאד: אפשר למצוא בחנויות אלה סוגי פרי או ירק שלא נמצאים בחנויות שבהשגחת הברד"ץ, כמו קלחי תירס, אשר בגלל נגיעות חרקים שאי אפשר לפתור, הם נפסלו לשיווק ולא נמצאים כלל בחנויות שבהשגחת הברד"ץ. גם פרי הפסיפלורה, שסובל מבעיות חמורות של ערלה, לא נמצא כמעט בחנויות שבכשרות הברד"ץ (למעט תקופות קצרות מאד בשנה), ועוד, אך באותן חנויות כן ניתן למצוא אותם. ככלל, חנויות הפרי והירק שבכשרות הברד"ץ רגילות מפעם לפעם במחסור בסוגים נוספים של פרי או ירק, בגלל נגיעות של חרקים או חששות כשרות אחרים. לעומת זאת, באותן חנויות המשתמשות עם תעודת משלוח חלקיות, ניתן למצוא פירות וירקות מכל הסוגים והמינים, גם כאלה שנפסלו כליל ואינם נמצאים בחנויות שבהשגחת הברד"ץ.

החששות העלולים להיות בחנות שאין להם השגחה ותעודת כשרות אורגינלית:

- א. חנות ללא תעודת כשרות, המייצג תעודת משלוח החתומה בידי משגיח - הינה לפעמים על רקע על חלק קטן מהתוצרת ומשמשת את בעל החנות כאילו יש לו הכשר לכל סוגי הפרי והירק שבחנותו, במשך זמן רב.
- ב. נושא הפרשת התרו"מ, חנות בלי השגחה איננה תחת שום פיקוח או הוראת רב כלשהו.
- ג. בעוד חנות עם תעודה מקורית רוכשת את התוצרת בשווקים, בצמוד ובפיקוח למשגיחים העומדים בשווקים, בעל חנות בלי תעודה יכול ליפול בפח של הסיטונאים אשר ידרשו ממנו את המחיר על תוצרת בהשגחת הברד"ץ אבל לתת לו תוצרת זולה ובכשרות נחותה.
- ד. בחנויות שבכשרות הברד"ץ, נערכות בדיקות מדגמיות בנושא חרקים - ומפעם לפעם נפסלים לשיווק סוגים שונים של תוצרת חקלאית שנמצאה עם נגיעות גבוהה מדי. בחנויות המוכרות בחסות תעודת משלוח חלקית, אין כל פיקוח והשגחה על תוצרת פסולה או נגועה בחרקים כלל. הדבר נכון גם לגבי ירקות בסיכון וכל שכן על ירקות העלים.
- ה. ישנם סוגים שונים של פרי וירק אשר פסולים לחלוטין לשיווק בחנויות שבהשגחת הברד"ץ, כמו קלחי תירס, ברוקולי, ועוד, בגין בעיות של חרקים או ערלה. בחנויות עם תעודות המשלוח החלקיות, הסוגים הללו נמכרים בלי ליידע את הלקוחות על המכשולות החמורים.
- ו. על כל חשד לתקלה - בידי הלקוחות בחנויות בהשגחה היכולת לפנות ליועדי הכשרות ולהתלונן על כך. הפניות מטופלות ברצינות רבה ומקבלות בדיקה מעמיקה באופן מיידי על ידי המשגיחים הממונים בתחום ועל ידי המפקחים העומדים על גביהם.

ידיעות שונות לקראת השמיטה

קיימת אפשרות ממשיה, שהכשר הבד"ץ יופסק זמנית ממפעל מסויים או ממוצרים מסויים, עקב אי יכולתם של המפעלים לעמוד בדרישות הכשרות המחמירות בשנת השמיטה. על שומרי השמיטה להקפיד במשנה הקפדה שעל כל אריזה תהיה חותמת הבד"ץ שהיא הערובה היחידה בעז"ה שהמוצר נקי מחשש שביעית.

בהזדמנות זו אנו מבקשים להסב תשומת לבם של רבבות המהדרין שומרי השמיטה כ"י, לעקוב מקרוב אחר הפרסומים של "ועד השמיטה" ולא להקל ראש בענינים אלו, כי כל מידע או שינוי, עלול לשנות דברים רבים. אף אחד מאתנו אינו יכול לחזות מראש מהיכן יגיעו ההפתעות המצערות שהם תופעה נפוצה במהלך שנת השמיטה ואחריה. **על הציבור להיות ער וקשוב לפרסומי הבד"ץ ו"ועד השמיטה" על כל המתרחש בשטח.**

ההשגחה בשנים אלו במפעלים שתחת השגחת הביד"צ נתונה לכל עניני השביעית. איסוריה, ספיחיה, וקדושתה. כמו לדוגמא במפעלים שבהשגחתנו, קיימת השגחה קפדנית על הכלים, שלא יהיו ח"ו בלועים באיסור ספיחין. כמו כן מערכת הקיטור שלא תהיה בלועה באיסור ח"ו.

נציין ונדגיש בזאת, שאם בכל זמן יש להקפיד על חותמת הבד"ץ על המוצר, הרי שבשנת השמיטה ולאחריה חובת ההקפדה על כך היא שבעתיים, שכן ישנם מפעלים שאינם יכולים לעמוד בנסיון - והניסיון אכן לא קל הוא מבחינה תקציבית - והם מייצרים גם מוצרים של גידולי שביעית. חייבים לבדוק כל אריזה ואריזה על חותמת

הבד"ץ כזה:

רשימת
החניות

מדריך
הכשרות

ב"ץ העדה החרדית
בהשגחת הבד"ץ
ירושלים
ועדה הח'י

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

הודעה ואזהרה לימות השנה ולשנת השמיטה הבעל"ט

היות וקיימים מוצרים שאינם בהכשר בד"צ העדה החרדית - הזהים למוצרים שבהשגחת הבעל"ט - והרבה טועים ונכשלים בזה, על כן חובה להקפיד ולבדוק את האריזה אם יש עליו חותמת הבעל"ט.

גם אם שם המפעל מוכר לך שיש לו הכשר הבעל"ט, גם אם שם המוצר מוכר לך שיש לו הכשר הבעל"ט, גם אם הצורה החיצונית של האריזה מוכרת לך שיש לו הכשר הבעל"ט - כל הנ"ל עלולים להטעות - ובפרט בשנת השמיטה הבעל"ט, כאשר יתכן מפעלים שהיו להם הכשר הבעל"ט עד היום, ובשנת השמיטה אין להם הכשר, ולכן חובה לבדוק אם יש חותמת כשרות על כל אריזה ואריזה.

נתקבלו תלונות מצרכנים שטעו וקנו מוצרים ללא השגחת הבעל"ט - בגלל שאריזת המוצר היתה בוצרת האריזה או בשם המוצר או בשם היצרן - לכן אננו חוזרים ומזהירים תמיד לפני שהנך קונה מוצר כלשהוא - בדוק היטב אם אכן נושא את חותמת הבעל"ט, המעיד על הכשר המוצר וכי הוא נקי מחשש איסור טבל ושביעית וכו', כזה:

ובזה תמנע ממכשול ועגמת נפש

מדריך הכשרות

בי"ץ העדה החרדית

בהשגחת הבר"ץ
אריזה חתומה

אריזה חתומה

צרכן חרדי!

מוצרי מזון או אריות דומות גם אם הם מאותו מפעל עצמו
אם אין עליהם חותמת הבר"ץ אינם בהשגחתנו ואין לנו אחריות לנביהם.

ביותר צריך להיזהר בשנת השמיטה ולאחריה.

לפני שיהנך קונה מוצר בדקן היטיב אם אכן נושאת את חותמת הבר"ץ
המעידה על כשרות המוצר וכי הוא נקי מכל חשש איסור.

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר!

ועד הכשרות והשמיטה
שע"י בד"ץ העדה החרדית עיה"ק ירושלים ת"ו
רח' שמואלים 26 ירושלים, טל. 02-6788200, פקס. 02-6254975

שמיטה תשס"ב

אישור

הננו מאשרים בזה כי כל הפירות והירקות
הנמכרים במחלקת פירות וירקות שבחנות זו

עומדים תחת השגחת בד"ץ העדה החרדית ירושלים
והם נקיים מחשש טבל, ערלה, ושביעית.

• הופרשו תרומ מכל הפירות והירקות החייבים בתרומ.
• כל הפירות נקיים מחשש עילה. • אין מריחה בחשש איסור על הפירות.
פירות וירקות הנגיעים בתולעים יש לבדוק ולנהוג לפי כללי החלכה
וזכהוראות שכתוב על האריזות של ירקות עליים, וכמוסיע במדריך הכשרות של הבד"ץ.

תוקף אישור זו עד: כ"ט חשוון תשפ"ג

בהשגחת הבד"ץ
ירושלים
העדה החרדית

התקף התעודות האלו רק עם ההלכה

ירקני השמיטה בפיקוח והשגחת הבד"צ
הם רק עם תעודה מקורית
מ"ועד הכשרות והשמיטה"
המעידה על השגחה בחנות זו.
העדר תעודות הכשרות:
פירושו הסרת ההשגחה.

רשימת חנויות פירות וירקות

שומרי שמיטה בהשגחת הבד"ץ

לפי סדר א"ב של אזורים, שכונות

ההשגחה היא רק כשיש תעודה מקורית בר תוקף במקום
עם כתובת המקום, אין לנו אחריות על משלוחים.
אין לסמוך על כל מיני חלוקות ומכירת חסד וכדומה
בלי תעודה מקורית, גם כשיש תעודת משלוח וכו'

אופקים

« בר כל טוב הרצל 717

אור הגנוז

« בר כל טוב יישוב אור הגנוז

אור יהודה

« יש בשכונה אליהו סעדון 126

אחיסמך

« נתיב החסד שבטי ישראל 18

אלעד

« בר כל טוב אבטליון 23

« בר כל טוב רבי פנחס בן יאיר 35

« בר כל טוב שמעון הצדיק 7

« בר כל סופר אלעד שמעון הצדיק 41

« ברכת המזון יונתן בן עוזיאל 44

« זול כל בעלי תוספות 3/5

« יש חסד ניסים גאון 79

« כולל סטור שמאי 1

« נתיב החסד הרי"ף 1

« סופר מזל וברכה יהודה הנשיא 94

« שוק מהדרין שמעון בן שטח 2

« שוק מהדרין בן זכאי 32

« שפע ברכת השם שמאי 1

אשדוד

« יש חסד רובע ג' חנה סנש 9

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
תשפ"ב

« בר כל טוב ינאי 7

בארות יצחק

« יש חסד בארות יצחק

בית א-ל

« שוק מהדרין הראי"ה 43

בית שאן

« בר כל הנגב 2

בית שמש

רמה א'

« בר כל נחל שורק 11

« יש חסד נחל ניצנים 13

« שוק מהדרין נחל שורק 23

« שפע ברכה נחל גילה 5

חפציבה

« זול ובגדול בן איש חי 31

« בשפע בן איש חי 72

« שפע ברכת השם בן איש חי 39

קריה החרדית

« מתוקי שפת אמת 28

« פרי גוש חזו"א 35

« שפע ברכה חזון איש 17

« שפע ברכה שפת אמת 4

יפה נוף

« שפע ברכת השם בן קיסמא 27

רמה ב'

« חמדת הארץ יהודה הנשיא 5

« חסדי מרדכי הלל 7

« חסדי מרדכי תכלת מרדכי 7

« טרילי יהודה הנשיא 2

« יש חסד נהר הירדן 1

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

8	אדמו"ר מבעלזא	מילר מרקט	«
16	מרים הנביאה	נתיב החסד	«
1	ריב"ל	שפע ברכה	«
1	ישעיהו	שפע ברכה	«

רמה ג'

24	יחזקאל הנביא	ברכת משה	«
6	נתן הנביא	ברכת מרדכי	«
34	ירמיהו הנביא	מרכז הירק	«
1	מרים הנביאה	שפע זול שמואל	«

ביתר

גבעה A

8	אורבך	ברכת ישראל לעד	«
16	ר' יוחנן בן זכאי	חסד לאלפים-סופר צוריאל	«
13	ר' עקיבא	חסד לאלפים	«
24	בבא סאלי	חסד לאלפים	«
2	בבא סאלי	כולל סטור	«
9	נדבורנא	מיני מרקט - חסדי רפאל	«
38	כף החיים	שפע ברכת השם	«
11	חיד"א	שפע ברכת השם	«
1	ר' עקיבא	שפע חיים	«

גבעה B

	אדמ"ורי ויזניץ	ברכת הטל	«
7	בנציון ברוק	ברכת השם	«
34	הרב שך	חסד לאלפים	«
6	הר"ן	יש חסד	«
2	החוזה מלובלין	רמי לוי שיווק השקמה	«
36	המגיד ממעזריטש	שפע ברכת השם	«
6	כנסת יחזקאל	שפע חיים	«

בני ברק

6	סוקולוב	בר כל טוב	«
6	סמטת אזור	ברכל טוב	«
6	שלמה המלך	בר כל טוב	«
54	כהנמן	בר כל	«
15	חתם סופר	בר כל טוב	«
10	מתתיהו	בר כל טוב	«
70	ירושלים	יש בשכונה	«
31	מחזיקי הדת	כולל סטור	«

רשימת
החניות

דבר השמיטה
תשפ"ב

הרב קוק 5.....	מעיין 2000	«
ר' עקיבא 94.....	מעיין 2000	«
כהנמן 151.....	מעיין 2000	«
נויפלד 15.....	מעיין 2000	«
ר' עקיבא 34.....	מעיין 2000	«
פרדו 1.....	מעיין 2000	«
ירמיהו 1.....	מעיין 2000	«
קלישר 17.....	מעיין 2000	«
קוטלר 18.....	נתיב החסד	«
השלושה 35.....	שפע ברכת השם	«

**רשימת
החנויות**

פרדס כץ

אבוחצירא 20.....	בר כל טוב	«
------------------	-----------	---

רמת אהרן

יצחק מאיר הכהן 5.....	בר כל טוב	«
-----------------------	-----------	---

בת ים

ניסנבאום 25.....	נתיב החסד	«
------------------	-----------	---

גבעת זאב

קרית יערים 32.....	נתיב החסד	«
אגן האיילות 41.....	שפע ברכת השם	«

חדרה

הגיבורים 52.....	בר כל	«
הלל יפה 5.....	זול בשפע	«

חיפה

טרופלדור 54 נווה שאנן.....	בר כל טוב	«
מיכאל 16.....	בר כל טוב	«
דרך צרפת 11.....	יש בשכונה	«
חניתה 64.....	יש בשכונה	«
מיכאל 9.....	נתיב החסד	«
הרצל 97.....	שוק מהדרין	«

חשמונאים

הרמ"א 17.....	בר כל	«
---------------	-------	---

טבריה

לב האגם 10.....	יש חסד	«
-----------------	--------	---

« מכולת הקריה הרב וורנר 11

יקנעם

« יש חסד שדרת היובל 1

ירושלים

אונסדורף

« בר כל מנחם משיב 1

« שפע ברכת השם סורוצקין 14

ארזי הבירה

« מיני מרקט יעקב ארזי הבירה 47

« סופר ארזי הבירה ארזי הבירה 48

📖 בוכרים (ראה שוק)

בית וגן

« אחים שם טוב הפסגה 50

« זול טוב ברואר 1

« שוק אזורה הרב עוזיאל 90

« שפע ברכת השם בית וגן 10

בית ישראל

« אלי זאדה נתניהו בית ישראל 23

« האגס זוננפלד 1

« מעיין 2000 בית ישראל 17

« סופר זול דפנה בית ישראל 2

בר אילן - נוה צבי - גבעת משה - גוש 80 - עזרת תורה

« ביכורי זול ובגדול עלי הכהן 1

« ברכה ושפע יוסף זיו 6

« זול ובגדול אהלי יוסף 3

« כל זול בר אילן 5

« למען הקהילה אבן האזל 24

« מיני מרקט ברוכים ברוכים

« מעיין 2000 עלי הכהן 2

« מעיין 2000 חכם שמעון 14

« מרכז פרי וירק - התפוח בר אילן 13

« עץ השדה אהלי יוסף 3

« פירות וירקות עידו אביתר הכהן 8

« שפע ברכת השם עלי הכהן 21

« שפע ברכת השם עזרת תורה 28

רשימת
החניות

דבר השמיטה
תשפ"ב •

« **מרקט D600** אהליהב 21

גאולה - יחזקאל - שטראוס - ישעיהו

- « **אקספרס פירות וירקות** אשתורי הפרחי 1
« **בית הירק** יעקב מאיר 12
« **בית הירק** מלאכי 14
« **ג.י. מוצרי מזון וחד"פ** (כאן זול) אבינועם ילין 16
« **לב שמח** ישעיהו 6
« **סופר פרי לברכה** (ולרשטיין) חגי 15 פינת יחזקאל
« **ענק הפירות** יחזקאל 33
« **עץ השדה** שטראוס 27

📖 ראה עוד "מקור ברוך"

גבעת מרדכי

- « **האחים יעקובי** הרב חיים הלר 22
« **גבעת משה ראה בר אילן** »

גבעת שאול - קרית משה

- « **יינות ביתן** ריינס 6
« **יש חסד** נג'ארה 2
« **יש חסד** כנפי נשרים 24
« **מיני מרקט סיני** גבעת שאול 12
« **ציפר כל** כנפי נשרים 31
« **רשת מזון 5 דקות** בית הדפוס 1

📖 גוש 80 ראה בר אילן

גילה

- « **בר כל** אריה בן אליעזר 47

גני גאולה

- « **שפע ברכת השם** תכלת מרדכי 4

העיר העתיקה

- « **זול טוב - למהדרין** היהודים 1 רובע היהודי
« **סופר הרובע** תפארת ישראל 2

הר נוף

- « **אחים שם טוב** קצינלבוין 56
« **ירון זקן** הרב חי טייב 15
« **יש בשכונה** שאולזון 56
« **שוק הר נוף** קצנלבוין 5

📖 יחזקאל ראה "גאולה"

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

« מעיין 2000 יפו 112

מאה שערים / שומרי אמונים

- « האגס זונפלד 1
- « זול ובגדול חבקוק 6
- « זול ובגדול יואל 1
- « משביע לכל חי רחבת בתי אונגרין
- « עץ השדה מאה שערים 38
- « פירות וירקות עידו יואל 7
- « פצ'צ'ו עין יעקב 16
- « צרכניית אליהו לייב דיין 1

📖 ראה עוד "בית ישראל"

📖 מחנה יהודה (ראה שוק)

מטרסדורף

- « נתיב החסד פנים מאירות 10
- « נח לוי פנים מאירות 10

מנחת יצחק

- « סופר 20 מנחת יצחק 22

מעלות דפנה

- « מיני מרקט מעלות דפנה 129

נוה יעקב

- « בר כל רבי שאולי 10 (כפר עברי עליון)
- « ברכת ישראל לעד שדרות נווה יעקב 24
- « יינות ביתן למהדרין שמואל גדליה ניימן 1
- « סיני שמואל ניימן 1

מקור ברוך

- « סופר זול מקור ברוך רש"י 55
- « סופר חסד תחכמוני 37

סנהדרי' / פאג"י

- « ברכת סנהדרי'ה אחינועם 12 (פאג"י)

סנהדרי' המורחבת - ים סוף

- « מעיין 2000 ים סוף 17
- « מעיין 2000 ים סוף 101

רשימת
החניות

דבר השמיטה
תשפ"ב •

« שוק סנהדריה..... ים סוף 101

ראה עוד "בר אילן" "גבעת משה"

צפוני' / כרם-אברהם

« אזורה..... צפניה 37

« חנווני..... נחמי' 14

« סופר חסד..... צפניה 56

ראה גם גאולה

קרית צאנז

« פירות וירקות אמרי בינה..... אמרי בינה 5

« ברכת כהנים..... תורת חסד 1

« ספיישל מרקט..... זית רענן 1

ראה העיר העתיקה) - רובע היהודי -

רוממה

« טיב הארץ..... ירמיהו 64

« מחלב הארץ..... הצבי 10

« שערי רווחה..... ברנדייס 3

« שערי רווחה..... ירמיהו 25

ראה עוד בר אילן

רוממה - שמגר

« בלוי מרקל..... אהליאב 21

« ברכת הפרי..... זכרון יעקב 1

« מכולת עובדיה..... תורה מציון 12

« שוק רוממה..... זכרון יעקב 1

רמות א'

« זול ובגדול..... שירת הים 10

« צרכניית מרזיב..... שירת הים 10

רמות ג'

« מיני מרקט שלמה..... אידלסון 330

רמות ד' / רמות פולין

« הגדול והזול..... קרית אונגוואר, רח' ולנשטיין 2

« חסדי יחיאל..... מינץ 6

« חסד לאלפים..... כיסופים 801

« מיני מרקט רמות פולין..... בנין 81, רמות פולין

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
תשפ"ב

רמת אשכול

מעבר המתלה 5	« א.א. פרי וירק
פארן 7	« יש בשכונה
פארן 7	« שפע ברכה

רמת שלמה (שועפט)

ליובאוויטש 3	« אחים יעקובי
דרוק 54	« בית הפרי והירק
אגרות משה 28	« ברכת חיים ומשה
חזו"א 40	« ברכת יעקב
ברכת אברהם 22	« יש חסד

שבטי ישראל

שבטי ישראל 48	« זול טוב
---------------	-----------

שומרי אמונים - (ראה מא"ש)

שוק הבוכרים

דוד 17	« בראשית מרקט
מוסיוף 10	« האחים מרדכי (חלב הארץ)
יואל 18	« השוק של מיכאל
דוד 37	« סופר משתלם
אדוניהו הכהן 5	« עזרא יחזקאל
יואל 14	« שפע ברכת השם

שוק מחנה - יהודה

עץ חיים 6	« אמנון ומשה
עץ חיים 5	« ששון מרדכי

שמואל הנביא

שמואל הנביא 114	« הזולים והטובים
ארץ חפץ 106	« שערי ברכה
שמואל הנביא 35	« מעיין 2000
שמואל הנביא 107	« סופר הצומת
שמואל הנביא 64	« פירות וירקות יעקובי

כוכב יעקב

הכסף 1	« שוק מהדרין
--------	--------------

מגדל העמק

ניצנים 37	« שוק מהדרין
-----------	--------------

רשימת
החניות

דבר השמיטה
תשפ"ב •

מודיעין עילית

ברכפלד

- « **בר כל טוב** יהודה הנשיא 23
- « **בר כל טוב** יהודה הנשיא 34
- « **זול מהדרין** שדרות יחזקאל 1
- « **שפע ברכת השם** רבי עקיבא 5

קרית ספר

- « **בר כל טוב** אבני נזר 18
- « **בר כל טוב** נתיבות המשפט 5
- « **בר כל טוב** נתיבות המשפט 64
- « **בר כל טוב** מסילות יוסף 34
- « **בר כל טוב** חפץ חיים 10
- « **בר כל טוב** מסילות יוסף 21
- « **יש חסד** שערי תשובה 3
- « **יש חסד** אבני נזר 46 מרכז קסם

מירון

- « **מירון פלוס** (סופר מרקט מירון)

נוף הגליל

- « **מזון לכל** האדמור מבעלזא 12

נתיבות

- « **בר כל טוב** ז'בוטינסקי 10
- « **חסד לאלפים** משה חלפון 8

נתניה

- « **נתיב החסד** שוהם
- « **נתיב החסד** לילנבלום 12
- « **נתיב החסד** הארי 12
- « **שוק מהדרין** הארי 12

עמנואל

- « **נתיב החסד** חתם סופר 1

פתח תקוה

- « **יש בשכונה** רוטשילד 79

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
• תשפ"ג •

« שוק מהדרין דרך מנחם בגי' 96

צפת

« בר כל טוב צה"ל 13
« בר כל טוב מרדכי חدد 1
« יש חסד הגדוד השלישי קניון שערי העיר כנען
« מאה אחוז טבעי קרית חב"ד 220/05
« סופר משתלם אולזורוב 55
« צרכניית רב חסד ירושלים 13
« שפע טוב העליה 4

קרית אתא

« יש בשכונה זבולון 14
« שוק מהדרין העצמאות 42

קרית גת

« כאן זול בית יוסף 1
« סופר רחמים בית יוסף 64
« שפע ברכה רמת דוד 1

קרית מלאכי

« זול בשכונה ב"ג 88
« שירה מרקט ב"ג 88

ראש העין

« שוק מהדרין המרץ 13

רחובות

« בר כל טוב מדר 27
« בר כל טוב פרץ 8
« הטוב והמטיב גולומב 10
« הטוב והמטיב הרצל 144
« הטוב והמטיב עזרא 37
« הטוב והמטיב וינר 2
« יש בשכונה חיים סירני 1

רכסים

« בר כל טוב כיכר המועצה
« בר כל טוב מרכז כפר חסידים

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
תשפ"ב •

« בר כל טוב רימונים 1
« יש חסד הכלניות 49

רמת גן

« בר כל טוב לנדרס 1

רעננה

« שוק מהדרין אחוזה 198

תל אביב

« שוק מהדרין גרינבוים 45

תל ציון

« שפע ברכת השם קהילות יעקב 1

מוקד ארצי

« מעגלי חסד כל הסניפים

רשימת
החניות

צרכן חרדי!
מוצרי מזון או אריות דומות גם אם הם מאותו מפעל עצמו.
אם אין עליהם חותמת הבר"ץ אינם בהשגחתנו ואין לנו אחריות לנביהם.
ביותר צריך להיזהר בשנת השמיטה ולאחריה.
לפני שהנך קונה מוצר בדקן היטיב אם אכן נושאת את חותמת הבר"ץ
המעידה על כשרות המוצר. וכי הוא נקי מכל חשש איסור.

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר!

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

רשימת סיטונאים סוכנים ומשווקים של פירות וירקות לשנת השמיטה תשפ"ב בהשגחת הבד"צ העדה החרדית

להלן רשימת הסיטונאים שניתן להשיג מהם פירות וירקות בהשגחתנו
ללא חשש שביעית וערלה, והופרשו מהם תרו"מ.

**השגחתנו היא אך ורק כשיש על תעודות המשלוח חתימת המשגיח,
תאריך, כמות מדוייקת וחותמת הבד"צ, ללא חותמת זו
וחתימת המשגיח אין לנו שום אחריות על כך.**

050-5292737.....	השוק הסיטונאי גבעת שאול.....	ציון כהן	«
054-924-3576.....	היצירה 13 עטרות.....	פאר לי	«
054-301-6528.....	מזכרת בתיה.....	ביכורי שדה צפון	«
054-561-9842.....	תימורים.....	ביכורי שדה דרום	«
052-325-0020.....	גבעון.....	ישראל קלופים	«
054-361-1374.....	עטרות.....	מחלב הארץ	«

רשימת
החנויות

להלן רשימת הסיטונאים שניתן להשיג מהם פירות וירקות בהשגחתנו
ללא חשש שביעית וערלה, וללא השגחה כלל מטעמנו על הפרשת תרו"מ.

054-753-5370.....	השוק הסיטונאי ביתן 1.....	אחים אגא	«
054-739-9498.....	השוק הסיטונאי ביתן 15.....	ביכורי יעקובי	«
050-666-8376.....	השוק הסיטונאי ביתן 3.....	קטיף ארצינו בע"מ	«
050-446-6385.....	השוק הסיטונאי ביתן.....	תנובת שדות החקלאים	«
054-470-8778.....	השוק הסיטונאי ביתן 9.....	צדוק לוי	«
052-771-1190.....	השוק הסיטונאי ביתן 16.....	תאנה ורימון	«
02-652-5553.....	השוק הסיטונאי ביתן 17 - 19.....	עזרא גבאי	«
050-560-0272.....	השוק הסיטונאי ביתן.....	יבולי לוי	«
050-230-1990.....	השוק הסיטונאי ביתן.....	צ.י. גל מזון בע"מ	«
050-533-3771.....	כפר טרומן.....	יודא	«
050-5274805.....	השוק הסיטונאי ביתן 14.....	פרי וירק	«

**מוסדות או אירגונים וכדומה, הרוצים לקנות פירות וירקות
בסיטונאות, בשוק הסיטונאי
נא להיות בקשר עם המפקחים מטעם הבד"צ
052-7636867 052-7636899**

המנע ממכשול!

הסיטונאים הנ"ל מכניסים גם תוצרת שאינה מאושרת על ידינו ואין לסמוך עליהם רק לאחר אישור המשגיח, ולאחר שהחתים את התוצרת.

דבר השמיטה
• תשפ"ב •

בחנויות פירות וירקות בהשגחת הבד"צ וברשתות השיווק במחלקות פירות וירקות שבהשגחת הבד"צ, ניתן להשיג ירקות עלים מגידול מיוחד בחזקת נקי מתולעים וללא חשש שמיטה.

החברות המאושרות כיום, הם:

- « "סלט כפרי" (מיוצר ע"י "חסלט עלי קטיף" בסימון מיוחד פס בצבע חום),.....
- « "ירוק למהדרין".....
- « "עלי גלאט".....
- « "קטיף כהלכה".....

רשימת החנויות

ירקות עלים מגידול מיוחד המאושר ומפוקח על ידינו הם אך ורק על אריזות שמודפס עליהם חותמת המיוחדת כזה:

כמו"כ ניתן להשיג ירקות קצוצים שטופים מוכנים לאכילה, ללא תולעים וללא חשש שמיטה על כל אריזה חותמת הבד"צ.

החברות המאושרות כיום, הם:

- « "המצוננים של גלאט עלים".....
- « "סלט כפרי" (מיוצר ע"י "חסלט עלי קטיף").....
- « "שטופים כהלכה".....
- « "קטיף מהודר".....

יצוין שעל כל אריזת רשום מקור גידול הירק בהדפסה, או בהזרקת דיו, או מדבקה.

פיצוחים, קטניות ופירות יבשים בהשגחת הבד"ץ

החנויות דלהן עומדות תחת השגחתנו בענין תרו"מ, שביעית ושאר חששות איסור. אולם למרות כל המאמצים לא ניתן להשתלט על בעיית התולעים המצוי בהם מאד, כי עלול להתליע בחנות ו/או בבית גם אחרי אריזתם, ויש לבדקם לפני השימוש.

ההשגחה הינה רק כאשר ישנה תעודת כשרות מקורית בר תוקף במקום.
בחנויות פיצוחים בהשגחת הבד"ץ משתמשים כל השנה רק בקמח תפוז"א

אשדוד

« פיצוחי פינאטס רבי אלעזר בן הורקנס 8

אלעד

« זיסל'ה (רק הדברים המופיעים בתעודה) יונתן בן עוזיאל 14

ביתר

« גולדון ברי (בצרכניית רמי לוי) גבעה B
« מור וקנמון הר"ן 9,
« מזרחי הר"ן 6
« פיצוחי תבליני ביתר ר' עקיבא 3
« רגע מתוק החוזה מלובלין 2
« תוצרת הארץ אליעזר המודעי 15

בני ברק

« מור ולבונה רבי עקיבא 104
« פיצוחי מזרחי (רק הפיצוחים) אהרנוביץ 10
« פיצוחי מתוצרת הארץ מדיוסר 1 פינת נחמיה
« קליית הטיב רבי עקיבא 67, רבי עקיבא 42, הירדן 3,
ז'בוטינסקי 118, ז'ביטנסקי 176, כהנמן 102
« תוצרת הארץ נחמיה / רבי עקיבא 114

בית שמש

« גרעיני עפולה ירושלים ישעיהו 4
« מעדני ירושלים החיד"א 5
« מעדני ירושלים יהודה הנשיא 13
« מרכז קניות נעימי דרך רבין 2
« נועם שבת נהר הירדן 36
« קליית בראשית נחל זוהר 10
« ספע ברכה חזון איש 17, ישעיהו 4
« תבלינבאים יחזקאל הנביא 22 / מרים הנביאה 16

רשימת
החנויות

דבר השמיטה
תשפ"ב •

.....	אחים חממי	9, מחנה יהודה	השיזיף
.....	אחים חממי	מאה שערים	21
.....	גרעיני עפולה	יפו	119
.....	גרעיני עפולה	כנפי נשרים	64 (מתחם רמי לוי)
.....	גרעיני עפולה	שמגר	21
.....	דסטורי (מטעמי השבת)	מחנה יהודה	24
.....	זאדה	בית ישראל	23
.....	חנניה	אדוניהו הכהן	5
.....	יש חסד	מחלקת פיצוחים	כנפי נשרים 24
.....	כהנא יוסף	מלכי ישראל	25/השיזיף 1, מחנה יהודה
.....	מיטב הארץ	שמואל הנביא	55
.....	מיטב הארץ מבית פיצוחי חממי	יחזקאל	5
.....	מעדני גן-עדן (דוד פנחי)	יונה, פינת צפניה
.....	מעדני גן עדן	מלכי ישראל	3
.....	משקאות הצומת	שד' גולדה	2
.....	עונג שבת	מאה שערים	6
.....	פיופ	פארן 7/שד' גולדה	3
.....	פיסטוק'ס	הפסגה 37, עלי הכהן	16, עוזיאל 86
.....	פיצוחי בית ישראל	בית ישראל	3
.....	פיצוחי ברכת שלמה	ככר דפריז	3 מחנה יהודה
.....	פיצוחי בשוק	האגס	15, מחנה יהודה
.....	פיצוחי טועמ'ה חיים	מאה שערים	57
.....	פיצוחי כהן פור	עזר יולדות	1/חזון איש 28, רמת שלמה
.....	פיצוחי מזרחי	ישעיהו	26/יחזקאל 30 כנפי נשרים 10 / העברה 2/בר אילן 39/קרן קיימת 29/רבינו גרשם 40 /רמות
.....	פיצוחי מזרחי	שמואל הנביא	101
.....	פיצוחי מזרחי מרכזי	עין יעקב	35
.....	פיצוחי סנהדריה	ים סוף	101
.....	פיצוחי עובדיה	עץ חיים	9
.....	פיצוחי עץ חיים	יהודה המכבי	5/שאולזון 51/עץ חיים 2
.....	פיצוחי רבני	מלכי ישראל	9
.....	פיצוחי שבעת המינים	מלכי ישראל	35
.....	פיצוחי הישיבה	הישיבה	2
.....	פיצוחי כל טוב (יוסף סעידי)	מלכי ישראל	5
.....	פיצוחי משיח	בר אילן	8/יואל 1/שמגר 23 / מלכי ישראל 22
.....	פיצוחי עץ התמר	שמואל הנביא	66
.....	פיצוחי קול רנה	מלכי ישראל	8
.....	שערי רווחה	בריינדס	3
.....	תבליני ישראל	שטראוס	13
.....	תוצרת הארץ	לבוש מרכזי	4/עץ חיים 1/בר אילן 1/קניון רמות

רשימת
החניות

דבר השמיטה
תשפ"ב

מודיעין עילית

- פיצוחי מזרחי « נתיבות המשפט 5
קליית בראשית « יהודה הנשיא 23/חפץ חיים 5

צפת

- מאה אחוז טבעי « הרב לוי ביסטרצקי 220/5
קליית בראשית « העליה ב' 8

רחובות

- קליית בראשית « (רק הפיצוחים) הרצל 105

רשימת
החנויות

זהירות מתוצרת "היתר מכירה"!
משוק בחנויות וברשתות השיווק סלטים תוצרת שביעית "היתר מכירה"
(באישות הסות לאותם האריות שבהכשר הבר"צ)

לכן יש להקפיד היטב לבדוק אם יש חותמת בד"צ על כל אריזה
במפעלים רבים יש מחלקה נפרדת למוצרים בהסמכה מיוחדת לשמירה יש גם מחלקה מתוצרת "היתר מכירה"
לכן חובה בשנת השמיטה להקפיד יותר על חותמת הבד"צ על כל מוצר,
בכדי להימנע ממכשולים ועגמת נפש

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר

דבר השמיטה
תשפ"ב •

9789655203400

09